

IN OPDRACHT VAN:
PRAKTIJKCENTRUM

DATUM: 24 FEBRUARI 2020

Voorwoord

Wat voor u het begin is van het onderzoek, is voor mij het eind. Wat ik hier nu schrijf, het begin van dit document, zijn mijn laatste woorden die aan dit document gewijd worden.

Het schrijven van dit onderzoek was op bepaalde momenten zwaar. Het heeft mij moeite gekost om het gevecht, want zo voelde het soms, met dit document aan te blijven gaan. Toch merkte ik dat ik richting het einde mijn onderzoek, Growing Young meer en meer ben gaan doorleven.

Ik ben trots op wat voor u ligt: mijn onderzoek. Hoewel het zeker voelt als mijn onderzoek, heb ik, gelukkig, niet alles alleen hoeven doen. Ik zou hen tekortdoen door hen niet te noemen.

Allereerst alle mensen die de enquête hebben ingevuld en de drie geïnterviewden. Zonder hen was dit niet mogelijk. Vervolgens Anko Oussoren, mijn stage- en onderzoeksbegeleider vanuit Praktijkcentrum. Zijn input, eerlijkheid en scherpe feedback hebben een grote rol gespeeld in dit onderzoek. Hetzelfde geldt voor de input van Peter Bareman, mijn onderzoeksbegeleider vanuit Viaa. Daarnaast wil ik graag Merijn Wijma bedanken voor haar hulp bij het verwerken van de data. Een speciaal bedankje richting Gerrienne Smit voor haar hulp op het gebied van spelling en het verdere logisch indelen van mijn onderzoek. Ten slotte nog een groep van leraren en klasgenoten, waaronder Hayo Wijma en Aniek Meems, die mij door middel van vele gesprekken verder hebben geholpen in mijn proces.

Jasper van Opijnen
Februari 2020

Engelstalige samenvatting

The statistics speak for themselves. As of 2018, for the first time in Dutch history, a majority of the country identifies themselves as *non-religious*. A lot of young people are falling away from both the church and personal faith. This movement isn't new in a country like ours. It is happening for many years.

A similar movement is happening in America. The share of adults in the US who identify as Christians is declining. A group of researchers started an investigation. The question they asked wasn't about the cause of the problem; they wanted to know in which church they can find young people and *why* they can find them there.

There's one point of attention. The way Americans look at religion is totally different as 'our' way. Religion in America has a positive connotation. Besides that, religion in America is a public matter, religion is some sort of national heritage. That's different in The Netherlands. Religion is more of a private matter, and it has a negative connotation.

Through research, they identified six fundamental commitments that provide a path for adaptive changes. The six commitments together form a Growing Young Wheel. They believe that, when you integrate that Growing Young Wheel into your church, your church is attractive for young people and young people are involved in your church. Although Growing Youngs focus on young people, they claim that prioritizing young people is a church-changing strategy. The whole church benefits from it.

These core commitments aren't new for us. A lot of these commitments can be connected to different themes in our own youthwork. The difference is: Growing Young provides answers to those questions based on (empirical) research. Through this research we try to find out if we can use those answers, the six commitments, so that we can imply them into our Dutch churches.

The commitment that makes Growing Young special, is commitment 5: "Prioritize young people (and families) everywhere". For Dutch people, this is the hardest part of Growing Young. *Everywhere* gives the implication that everything has to be as young people wanted it to be. But that's not the purpose of this commitment. This commitment makes sure that in everything you do, in every choice a church has to make, they're choosing for young people rather than 'old' people.

Two commitments are, based on this research, essential for Dutch young people: "Take Jesus' message seriously" (commitment 3), and "Fuel a warm community" (commitment 4). According to them, Jesus' message is becoming to dogmatic. Following Jesus every day seems difficult for them, they're searching for the meaning of 'following Jesus' in their life. "Take Jesus' message seriously" is, according to them, the most important commitment of the six.

Besides that, young people are searching for a warm community. Churches have a difficult time to create and maintain intergenerational relationships. They are searching for a place where they can be themselves, a place where they are accepted as who they are. For young people, *belong* comes before *believe*.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding voor het onderzoek	5
1.2 Probleemomschrijving	6
1.3 Onderzoeksdoel	17
2. Het onderzoek	18
2.1 Hoofd- en deelvragen	18
2.2 Begripsafbakening	18
3. Onderzoeksopzet	21
3.1 Onderzoeksmethodiek	21
4. Resultaatbeschrijving	25
4.1 Enquête	25
4.2 Interview	27
5. Herkenbaarheid Growing Young	27
5.1 Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'	28
5.2 Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'	31
5.3 Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'	32
5.4 Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'	35
5.5 Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'	38
5.6 Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'	41
5.7 Samenvatting	43
6. Waardering Growing Young	46
6.1 Belangrijk om aantrekkelijk te zijn	46
6.2 De belangrijkste kernwaarde	50

6.3 Minst belangrijke kernwaarde	53
6.4 Samenvattend	56
7. Toepasbaarheid Growing Young	57
7.1 Goed toepasbaar	58
7.2 Samenvattend	63
8. Relevantie Growing Young	64
8.1 Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'	65
8.2 Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'	67
8.3 Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'	69
8.4 Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'	71
8.5 Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'	73
8.6 Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'	75
8.7 Growing Young vliegwiel	78
9. Conclusie, aanbeveling & discussie	81
9.1 Conclusie Growing Young	81
9.2 Aanbevelingen Growing Young	82
9.3 Discussie	83
Literatuurlijst	86
Bijlage 1 – Schriftelijke enquête	89
Bijlage 2 – Interview vragen	97
Bijlage 3 – Uitwerking interview Louren Blijdorp	98
Bijlage 4 – Uitwerking interview Sabine van der Heijden	107
Bijlage 5 – uitwerking interview Martijn Dekker	116

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

1.1.1 Landelijke ontwikkelingen

“Op zondag gaan we naar de kerk”. Een standpunt wat tegenwoordig niet meer zo vanzelfsprekend is, aangezien het aantal christenen in Nederland daalt. Ook onder christenen is dit standpunt niet meer vanzelfsprekend, veel christenen geloven tegenwoordig zonder kerk. “Kerk” en “geloof” lijken twee losse begrippen te worden. In het onderzoek ‘God in Nederland’ beschrijven Bernts & Berghuijs (2016) de sterke teruggang in de kerkelijke godsdienstigheid sinds halverwege de jaren zestig. In 2018 kwam het CBS met historische cijfers: voor het eerst rekent een meerderheid van de Nederlandse bevolking (15 jaar en ouder) zich niet tot een religieuze groepering, van de 49% religieuzen bezoekt slechts 16% regelmatig een religieuze dienst (CBS, 2018). De shock heeft waarschijnlijk al eerder plaatsgevonden wanneer men kijkt naar het aantal religieuzen wat op papier lid was van een gemeente, en hoeveel mensen daadwerkelijk deelnamen aan deze gemeenschap.

Naast een afname in religieuzen, lopen kerken nog leeg. Steeds meer christenen geloven zonder kerk, waaronder veel jongeren. Deze ontwikkeling komt naar voren in de laatste cijfers van het Centraal Bureau van Statistiek. Volgens het CBS (2017) zeggen ongeveer vijf op de tien jongvolwassenen (18-25), omgerekend 48 procent, in 2010 godsdienstig te zijn. Vijf jaar later is het aantal gedaald naar zo’n 40 procent. Het aantal minderjarige godsdienstige jongeren, jongeren van 15 tot 18 jaar, is gedaald naar 45 procent in 2015. Van al deze jongeren is 59 procent niet verbonden aan de kerk, 17 procent Rooms-Katholiek, 11 procent Protestants, 8 procent Islam en 5 procent is verbonden aan een andere kerkelijke gezindte.

Opvallend hieraan is, is dat meer dan de helft van de godsdienstige jongeren niet verbonden is aan een kerkelijke gemeenschap. Bernts & Berghuijs (2016) beschrijven dit als een probleem, aangezien hierdoor óf op z’n minst de plaats waar aandacht werd besteed aan de religieuze organisatie wegvalt, óf de gehele religieuze oriëntatie in het leven van mensen valt weg. In dit verband spreekt De Hart (2011) over een elastische band met een kerkelijk milieu dat elke generatie wat verder uitrekt tot hij ten slotte knapt (p. 99). Vandaag de dag geldt: hoe jonger des te minder vertrouwd met een godsdienstige opvoeding, hoe jonger des te minder vaak lid van een kerk en kerkganger, en des te minder geneigd tot bidden en Bijbellezing (De Hart, 2014).

1.1.2 Het knelpunt

De toekomst van verschillende kerken komt in een somber daglicht te staan. Allereerst hebben kerken moeite met het aantrekken van jongeren, veel kerken weten niet hoe zij de jongeren moeten bereiken. Cijfers van het CBS wijzen op een verdere daling van het aantal jongeren dat zich verbindt aan een kerk. Daarnaast zijn er veel jongeren die wel kerkelijk zijn opgegroeid, maar zelf de keuze maken om niet langer onderdeel uit te maken van de gemeente. Zoals Boersema & Paas (2011) stellen, kerken kunnen niet langer automatisch rekenen op duurzame steun van leden. De kerkverlating onder jongeren neemt steeds verder toe.

Deze twee feiten zorgen voor een kerkelijk probleem. Het probleem roept meerdere vragen op: Hoe behoudt de kerk haar jongeren? Op welke manier kan de kerk aantrekkelijk worden voor jongeren?

1.2 Probleemomschrijving

1.2.1 Typering instelling

Het Praktijkcentrum voor onderzoek en dienstverlening in de kerken, afgekort 'Het Praktijkcentrum', houdt zich bezig met advisering, toerusting en begeleiding. Het verlangen om bij allerlei kerken van dienst te kunnen zijn en het samenwerking zoeken met verschillende christelijke organisaties is groot. Jezus Christus is het centrum van het geloof en het werk binnen Het Praktijkcentrum, Hij geeft de zekerheid dat een verbinding tussen God en de mens mogelijk is. Het Praktijkcentrum zet zich in voor die verbinding; de verbinding op kerkelijk niveau, maar ook op individueel niveau ("Wie zijn wij", z.j.).

Om waardevolle adviezen te kunnen geven en toerusting te kunnen bieden wordt er veel onderzoek gedaan. Pas als er wordt begrepen hoe een gemeente in elkaar zit, wat er in de samenleving speelt of wat het probleem is, kunnen er tools worden geboden om te groeien. Een groot deel van het werk binnen Het Praktijkcentrum bestaat uit onderzoek.

Door dit onderzoek vergaart Het Praktijkcentrum kennis rondom de behoeften van jongeren in de kerk. Een onderzoek rond dit thema is voor Het Praktijkcentrum zinvol, aangezien het thema veel kerken aangaat. Het is een probleem waar alle kerken mee worstelen, en waar men binnen Het Praktijkcentrum vaak mee in aanraking komt, waardoor men kan spreken van een landelijk, kerkelijk probleem.

1.2.2 Aanduiding behoefte

Jeugdwerk is een belangrijk thema binnen Het Praktijkcentrum. Het Praktijkcentrum krijgt binnen kerken vaak te maken met de vraag rondom de betrokkenheid van jeugd bij de kerk. Een thema dat binnen veel verschillende gemeenten terugkomt en steeds meer aandacht krijgt. Een hedendaags thema waar een oplossing voor moet gevonden worden.

Het Praktijkcentrum besteedt veel tijd aan het zoeken naar een oplossing. In het blad 'Onderweg' wordt twee keer per maand een pagina gewijd aan het jeugdwerk. Ook hebben zij een jaar lang interviews met jongeren gehouden, deze interviews zijn in Onderweg beland. Opvallend binnen deze interviews is dat jongeren wel degelijk op zoek zijn naar een kerk die bij hen past. Nee, kerken kunnen niet meer rekenen op automatische steun van kerkleden, maar het werd duidelijk dat de keuze voor een bepaalde kerk heel bewust gemaakt wordt.

Onderzoek naar waarom jongeren de bewuste keuze maken voor die ene kerk is nodig, om zo erachter te komen wat jongeren nou belangrijk vinden binnen een kerk. Het onderzoek 'Growing Young' (in het vervolg, afgezonderd van hoofd- en deelvraag: Growing Young) heeft zich gebogen over die vraag. Ook in Amerika ondervinden kerken de moeite om jongeren aan zich te verbinden. In heel Amerika is een terugloop te merken van jongeren die zichzelf beschrijven als christenen. Van het aantal mensen die zich wél als christen bestempeld is een groot gedeelte niet aangesloten bij een religieuze gemeenschap (Powell, Mulder, & Griffin, 2016).

Zes kernwaarden

Het onderzoek richt zich op Amerikaanse kerken waarin jeugd actief betrokken is, om vervolgens te onderzoeken welke eigenschappen die kerken zo populair maken. Growing Young komt uiteindelijk met zes belangrijke kernwaarden, die ervoor zorgen dat jongeren zich thuis voelen in en actief betrokken zijn bij deze kerken. Met dit onderzoek bieden zij een alternatief op het hierboven

beschreven probleem. Deze zes kenmerken zouden jongeren kunnen helpen om de kerk te leren kennen en ervan te leren houden.

Hierbij is het de vraag of de resultaten van het onderzoek toepasbaar zijn op Nederlandse kerken. Growing Young concludeert namelijk dat kerktype, grootte en ligging geen doorslaggevende factoren zijn. Dat zou betekenen dat het alternatief wat aangeboden wordt toepasbaar is op elke gemeente. Wanneer de eigenschappen die Nederlandse jongeren zoeken in een kerk overeenkomen met de genoemde eigenschappen van Amerikaanse jongeren, dan is de kans groot dat de aangeboden oplossing ook overeenkomt.

Relevant

De opdrachtgever veronderstelt dat Growing Young wel degelijk relevant kan zijn voor de situatie in Nederland, en gaat er daarnaast vanuit dat de cultuurverschillen nauwelijks een rol spelen binnen de toepasbaarheid van Growing Young in Nederland. Dit baseert zij op haar eigen jarenlange ervaring binnen het kerkelijke werkveld en jeugdwerk. Growing Young bezit volgens haar iets revolutionairs, namelijk de constante focus op jongeren. Dit zal later zichtbaar worden in de Growing Young kernwaarden.

De opdrachtgever ontkent deze cultuurverschillen niet, aangezien deze verschillen deels onderdeel zijn van het onderzoek. Het onderzoek biedt namelijk deels antwoord op de vraag over de invloed van de cultuurverschillen op de toepasbaarheid van Growing Young binnen de Nederlandse context. Verdere overeenkomsten en verschillen worden binnen het theoretisch kader (§1.2.5) besproken. De opdrachtgever is van mening dat jongeren, jeugdwerkers en andere professionals binnen het werkveld zich herkennen in de uitkomsten van Growing Young en deze op prijs stellen. Of Growing Young vervolgens zou kunnen worden toegepast in Nederland is volgens de opdrachtgever nog maar de vraag.

1.2.3 Theoretisch kader – De waarde van de kerk

Wie een beetje thuis is op het kerkelijk erf en de publicaties volgt, kan alleen maar vaststellen dat er inmiddels een onoverzichtelijke hoeveelheid ideeën, modellen, voorbeelden en programma's over 'modern kerkzijn' ons overspoelen (Van Bekkum, 2004, p. 57). Kerk als herberg, de vloeibare kerk, de kerk voor 'niet-zo'n-kerkganger', de netwerk-kerk, de jongerenkerk, de kerk in kringen, et cetera. Al die ideeën hebben uiteindelijk niet standgehouden; de kerk, zoals zij er altijd is geweest, blijft nog steeds overeind staan. Ondanks de afname oefent de kerk nog een grote invloed uit onder gelovigen.

Aan de andere kant kan met niet om het feit heen dat de kerken krimpen. Steeds minder gelovigen verdelen zich over steeds meer kerken (De Hart, 2011, p. 45). Daarnaast zijn er een hoop gelovigen die niet aangesloten zijn bij een kerk. Het geloof is verdrongen naar het privé domein. Wat is dan nog de waarde van de kerk voor de gelovigen van nu?

Er was een tijd waarin bijna heel Nederland lid was van een kerk. In deze context konden kerken legitiem beweren dat ze het evangelie getrouw verkondigden, aangezien zij elke zondag diensten belegden waarin het evangelie centraal stond. Tegenwoordig is dit niet meer zo; de kerk heeft te maken met een kritische houding ten opzichte van de kerk als instituut, dat vaak geassocieerd wordt met logheid, bureaucratie, macht en gebrek aan relevantie (Erwich & Praamsma, 2016). De keuze voor een kerk is een bewuste keuze, waar veel gelovigen tegenwoordig niet per se de

meerwaarde van zien. Wanneer we blijven vasthouden aan het idee dat men naar ons moet toekomen, lijken we te beweren dat mensen die de kerkdeur niet binnengaan, zich buiten Christus bereik bevinden (Chester & Timmis & Wubs, 2012).

Westen als zendingsveld

Dit beschrijft een bepaalde noodzaak: de cultuur van de kerk, de cultuur van het christendom, staat niet langer gelijk aan die van de wereld. Chester et al. (2012) beweren dat het Westen het zendingsveld is geworden (p. 49). We moeten opnieuw het geloof verkondigen in onze omgeving, zoals zendelingen dat doen in het buitenland; zij leren allereerst de cultuur kennen, om vervolgens te kijken hoe het evangelie daarop kan aansluiten. Laten wij in dat opzicht onze eigen cultuur herontdekken of opnieuw leren kennen, om mensen bij God te brengen.

Daar kan de kerk een grote rol in spelen. In een maatschappij waarin het theïsme afneemt en het 'ietsisme' (geloof in een hogere macht) toeneemt, kan een kerk de inwijding binnen het christelijk leven worden. De Hart (2011) stelt dat bijeenkomsten een belangrijke functie hebben. Zij bevestigen en ondersteunen een levensvisie vanuit de sociale omgeving. Hierdoor wordt de visie omkleed met een zekere vanzelfsprekendheid (p. 104).

In de kerk mogen we dus bij elkaar komen omdat wij een gezamenlijk doel voor ogen hebben, namelijk het navolgen van Jezus Christus. In de kerk kunnen gelovigen bij elkaar komen om elkaar te bevestigen in wat zij geloven en om elkaar te ondersteunen in het navolgen van Christus. Opvattingen en gedragingen die in een andere context wellicht als bizar zouden gelden, krijgen hier vertrouwdsheid.

Vicarious religion

De kerk behoudt dus haar waarde, maar haar positie verandert. De mensen vragen van een kerk om relevant te zijn. Vandaag de dag maken vele individuen hoogstens nog bij belangrijke momenten in het eigen leven gebruik van de diensten van de kerk (geboorte, huwelijk, overlijden). Grace Davie noemt dit 'vicarious religion': religie die wordt uitgevoerd door een actieve minderheid, maar uit naam van een veel groter aantal, die dat wat de minderheid doet niet alleen begrijpen, maar ook duidelijk op prijs stellen (Boersema & Paas, 2011, p. 110). De kerk, als plaats waar men Christus kan ontmoeten, wordt nog steeds gewaardeerd, maar jongeren voelen niet de noodzaak om zich aan te sluiten bij die actieve minderheid.

Waarde van de kerk

Samenvattend, de waarde van de kerk voor gelovigen van nu is veranderd. De kerk lijkt voor velen niet van meerwaarde te zijn, maar op het gebied van gemeenschapszin wel. Kerken blijven in dit opzicht vindplaatsen voor God, zowel als gemeenschap van mensen, als letterlijk kerkgebouwen (Erwicht & Praamsma, 2016). Om de kerk een nieuwe betekenis te geven binnen het geloofsleven en men ervan te overtuigen dat de kerk wel degelijk bij het geloof hoort, is verandering nodig. Hierbij gaat het om een kwaliteitsverandering, geen kwantiteitsverandering.

1.2.4 Theoretisch kader – Growing Young kernwaarden

Introductie

Powell et al. (2016) beweren deze kwaliteitsverandering te kunnen aanbieden. Zij hebben, met een team van meer dan 60 onderzoekers, onderzoek gedaan naar de thema's 'jongeren' en 'kerk'. De drijfveer achter Growing Young is de droom voor een betere toekomst voor de kerken.

Aanleiding voor dit onderzoek zijn de cijfers van Pew Research Center, die, kort samengevat, leiden tot de volgende uitspraak: vandaag de dag zijn er geen groeiende, grote, christelijke gemeenschappen in de Verenigde Staten (Powell et al., 2016, p. 16). In zeven jaar tijd (2007-2014) is het percentage volwassenen in de Verenigde Staten die zich als 'christen' identificeren, gedaald van 78 procent naar 71 procent (Pew Research Center, 2015). Van de mensen die zich wél als christen identificeren, gaan steeds minder naar de kerk. Een aantal gemeenschappen weten het aantal (zo goed als) gelijk te houden, maar beter dan dat wordt het waarschijnlijk niet.

Van deze groep christenen daalt het aantal jonge volwassenen (18-29 jaar), aangesloten bij een kerkelijke gemeenschap. In de Verenigde Staten, in 2015, vormden jongvolwassenen (18-29 jaar) 22 procent van de totale populatie 'volwassenen', terwijl deze groep jongvolwassenen maar 10 procent van de totale kerkgangers in de Verenigde Staten vertegenwoordigt.

Het onderzoek heeft een positieve insteek en focust zich op 'jongeren' en 'kerk', waarbij zij op zoek zijn gegaan naar de zaken die goed gaan binnen de kerk, in plaats van te kijken naar waar het 'fout' gaat. Growing Young focust zich op jongeren die een bewuste keuze hebben gemaakt voor de kerk, en het waarom van die keuze.

Powell et al. (2016) formuleren, op basis van het onderzoek in kerken verspreid over de Verenigde Staten, zes kernwaarden. De zes kernwaarden vormen gezamenlijk het wiel van Growing Young; het ene kenmerk kan niet zonder het andere en er zit geen vaste volgorde in de kenmerken, elke kerk begint op een andere plek in het wiel. Hieronder zijn de kernwaarden verder uitgewerkt.

Kernwaarde één: Geef leiderschap door aan jongeren

"Unlock keychain leadership" (Powell et al., 2016, p. 50).

Als metafoer maken Powell et al. (2016) gebruik van autorijles. De leerling zit achter het stuur; hij bepaalt de richting. De instructeur geeft instructies en kan de auto afremmen wanneer de leerling te snel gaat. Uiteindelijk oefent de instructeur invloed uit met instructies, door bijvoorbeeld af en toe op de rem te drukken, op de uiteindelijke bestemming, maar de leerling bepaalt de weg ernaartoe.

Powell et al. (2016) leggen in het voorbeeld de nadruk op de instructeur; mensen met capaciteiten en invloed, leiders welke jongeren kunnen motiveren (p. 53). Doorgevend leiderschap begint met het signaleren van deze capaciteiten, om hen vervolgens de toerusting en het vertrouwen te geven door hen de figuurlijke (of letterlijke) sleutels te geven van de kerk. Geef hen verantwoordelijkheid binnen de gemeente, passend bij de gesignaleerde capaciteiten.

Powell et al. (2016) stellen dat wanneer kerkleiders, ouderen, gemeenteleden bereid zijn om die sleutels af te staan aan jongeren, dat jongeren bereid zijn zich te verbinden en zich in te zetten binnen de gemeente. Het doorgevend leiderschap is een van de redenen waarom jongeren voor een kerk kiezen; het succes binnen het aantrekken van jongeren is, volgens ongeveer 50 procent van de ondervraagde leiders, het doorgevend leiderschap: "*Church leadership ranked ahead of worship style, emphasis on social justice, and utilizing the latest technology*" (p. 56).

Volgens Powell et al. (2016) onderscheidt dit type leiderschap zich van andere typen, aangezien het doel van dit leiderschap is, het doorgeven van leiderschap; doorgevende leiders geven 'sleutels' weg, zonder ze weer te hoeven krijgen. Dit type leiderschap zet in op het delen van verantwoordelijkheid, het geven van vertrouwen en stimuleren van participatie.

Kernwaarde twee: Inlevend zijn in de jongeren van vandaag

"Empathize with today's young people" (Powell et al., 2016, p. 88).

Hiermee wijzen Powell et al. (2016) op de moeite die we doen om de jongeren te snappen. De moeite om te snappen wat jongeren doen in het dagelijks leven, waarom zij dat doen, waarom zij dat op een bepaalde manier doen, waar de fysieke en emotionele behoeften van de jongeren liggen, hoe zij denken over deze wereld en wat zij beschouwen als waardevol. In andere woorden, nieuwsgierig zijn naar de leefwereld van jongeren; het mooie in het leven van jongeren vieren en meeleven in waar zij tegenaanlopen.

Powell et al. (2016) zijn van mening dat iedereen, ook jongeren, ten diepste op zoek zijn naar het antwoord op drie vragen (p. 95): Wie ben ik (identiteit)? Waar hoor ik thuis (behoren)? Wat voor een verschil maak ik (doel)?

Het verschil zit niet in die zoektocht zelf, maar in de manier *waarop* jongeren op zoek zijn naar de antwoorden; in de huidige maatschappij is dit een terugkomend thema. Jongeren van tegenwoordig zijn op een andere manier met vragen bezig dan de ouderen van nu dat op die leeftijd waren; er is sprake van een generatieverschil. Een ander verschil tussen de generaties doet zich voor wanneer er wordt ingezoomd op het moment van volwassen worden. De weg naar volwassenheid is langer geworden; waar men eerst trouwde op gemiddeld 27-jarige leeftijd, trouwt men nu gemiddeld op 32-jarige leeftijd (Powell et al., 2016, p. 97). Aan de andere kant is het tegenovergestelde ook waar; sommige jongeren in deze tijd worden op vroege leeftijd al volwassen, vanwege de maatschappelijke druk op het regie nemen in het leven.

Jongeren zijn op zoek naar een plek die aandacht schenkt aan deze zoektocht. Een plek waar genade verkondigd wordt, liefde wordt gegeven en waar jongeren aangespoord worden om zich in te zetten voor Jezus' missie. De invulling van deze drie facetten is voor elke jongere anders, waardoor het uiterst belangrijk is om te luisteren zonder te oordelen en mee te lopen zonder te leiden.

Kernwaarde drie: Zet Jezus en Zijn boodschap centraal

"Take Jesus' message seriously" (Powell et al., 2016, p. 126).

Powell et al. (2016) noemen dit de kern van een gemeenschap: Jezus, het centrum. Alle kenmerken komen uit Jezus' boodschap van genade en verlossing voort. Dit begint met de acceptatie van onze tekortkomingen. Jezus' boodschap serieus nemen komt voor Powell et al. (2016) neer op het focussen op Jezus. De Jezus die niet veroordeelde, de Jezus die wat kapot was heel maakte, de Jezus die zijn volgers oproept om Hem te volgen en de Jezus die de oneindige liefde en vergeving van God aan ons laat zien.

Jezus centraal zetten betekent ten eerste praten over Jezus in plaats van abstracte theologie. Jonge mensen worden aangetrokken tot de boodschap, de persoon en het leven van Jezus. Jezus centraal zetten betekent ten tweede de focus op het reddende verhaal. In plaats van het praten over het doen van goede werken moet het reddende verhaal van Jezus centraal staan. Jongeren zullen dit verhaal in eigen woorden toepassen binnen het leven. Ten derde betekent het centraal zetten van Jezus meer praten over het volgen van Hem hier-en-nu, dan de focus op het leven hierna in de Hemel. Die boodschap inspireert en schuurt; Powell et al. (2016) stellen dat jongeren op zoek zijn naar uitdaging (p. 143). Jongeren zoeken een kerk die hen uitdaagt om in actie te komen. Ze zijn niet op zoek naar een mooi verhaal, maar naar het eerlijke verhaal.

Kernwaarde vier: Werk aan een warme gemeenschap

"Fuel a warm community" (Powell et al., 2016, p. 163).

Powell et al. (2016) spreken over het beeld, het gevoel, dat jouw huis uitstraalt naar jouw familie en vrienden. Dit is niet geheel te vangen in een structuur; het gebruikmaken van wijkkringen kan dit deels bevorderen, maar een warme gemeenschap is niet te vangen in een structuur. Jongeren, die lid zijn van wat Powell et al. (2016) omschrijft als een 'warme gemeenschap', gebruiken hiervoor woorden als *"Welcoming, accepting, belonging, authentic, hospitable and caring"* (p. 166).

Voor jongeren betekent een kerk meer dan de eredienst en een plek om samen te komen, ze zijn op zoek naar een warme gemeenschap; een plek waar zij zich welkom voelen, waar zij geaccepteerd worden, waar zij zich op hun plek voelen. Een gemeenschap die klaarstaat voor anderen, welke zorg draagt voor elkaar. Dat is niet in een of andere structuur te gieten; het is het DNA van een gemeente.

Persoonlijke relatie is een van de belangrijkste redenen waarom jongeren betrokken willen zijn en blijven bij een gemeenschap. Deze reden werd veel vaker genoemd dan het 'type geloof' wat de gemeenschap aanhangt. Jongeren kiezen voor een gemeenschap die als familie aanvoelt, dat opent de deur om te groeien in het geloof. Eerst relatie (erbij horen), daarna geloven.

Dat is geen gemakkelijke opgave, veel kerken hebben problemen met het verbinden van generaties in de gemeenschap. Toch is het wel de moeite waard, volgens Powell et al. (2016). Als jongeren worden geaccepteerd als volledige leden van de gemeenschap, ontstaat er een bijzonder leerproces; ouderen leren van jongeren, en jongeren leren van ouderen. De gehele gemeente steekt wat op van elkaar. Kerk zijn betekent in dit opzicht deel van elkaar worden: een lichaam vormen met elkaar, waarin iedereen een plek heeft en iedereen (elkaar) nodig heeft.

Kernwaarde vijf: Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen

"Prioritize young people (and families) everywhere" (Powell et al., 2016, p. 196).

Alle hierboven genoemde kernwaarden helpen een gemeenschap in het aantrekkelijk zijn voor jongeren en jongeren aan zich te verbinden. Het in alles aandacht geven aan jongeren en jonge gezinnen zorgt voor de continuïteit van deze verandering. Wanneer een gemeenschap op het gegeven moment stopt met het aandacht geven aan jongeren en jonge gezinnen, dan stopt het wiel van Growing Young en kun je als gemeente niet verder groeien (Powell et al., 2016, p. 200).

Het aandacht geven aan jongeren en jonge gezinnen gaat niet alleen over een aanpassing binnen de eredienst, het gaat over het gehele leven van de gemeenschap: budget, eredienst, programma, het leven van de gemeenschap, de verkondigde boodschap en alle andere aspecten van kerk zijn. Het aandacht geven aan jongeren en jonge gezinnen moet niet gebeuren vanuit de gedachte om jongeren tevreden te houden, maar vanuit de gedachte dat iedereen ervan profiteert.

Daarnaast heeft het aandacht geven aan jongeren en jonge gezinnen nog een andere reden. Jonge mensen kunnen alle hulp gebruiken in allereerst het opvoeden van kinderen, juist in de huidige maatschappij waarin kinderen opgroeien. Ook jongeren hebben met deze maatschappij te maken, de gemeenschap kan in het prioriteit geven aan jongeren en jonge gezinnen door zich te focussen op en aan te passen aan hen in alle facetten van de gemeenschap. Dit heeft ook weer effect op de manier waarop de jongeren van nu de kinderen van de toekomst opvoeden; kinderen volgen het voorbeeld van ouderen, een goed voorbeeld stimuleert kinderen.

Kernwaarde zes: Wees relevant voor anderen

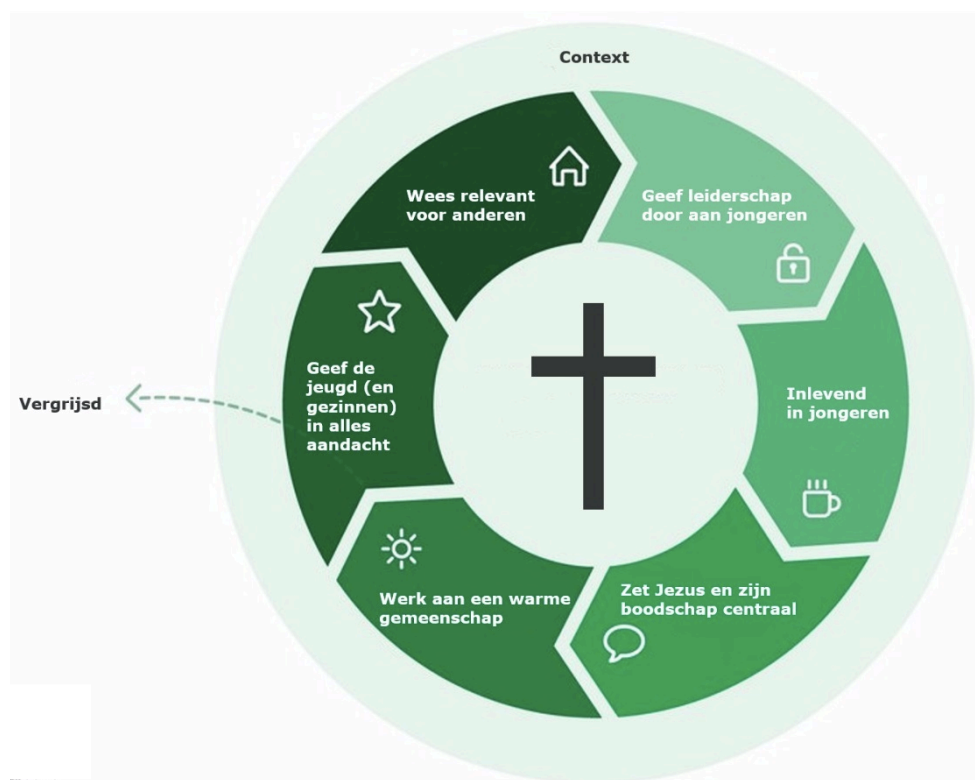
"Be the best neighbors" (Powell et al., 2016, p.234).

Als kerk relevant zijn voor de samenleving, en relevant zijn voor jongeren, is een lastige opgave. God wijst ons er wel op; 'heb God lief boven alles en de naaste lief als uzelf'. Voor kerken in de 21^e eeuw die jongeren willen bereiken, betekent dat zij naar de jongeren toe moeten gaan, in plaats van het verwachten dat jongeren wel naar hen toekomen. Een soort discipelschap in deze maatschappij; kerken die relevant willen zijn voor de samenleving trainen de jongeren in het navolgen van Jezus, om hen vervolgens te stimuleren om dat geloof in de praktijk te brengen.

Het klinkt makkelijk, maar onderzoek wijst uit dat dit een lastige opgave is (Powell et al., 2016, p. 238). De enige manier om hiermee aan het werk te gaan is terug te gaan naar Jezus; naar het voorbeeld wat Hij heeft gegeven aan ons. Dat voorbeeld navolgen, omdat Christus onze zonden heeft vergeven, is een gegeven wat jongeren enorm aanspreekt. Het doen van goede daden hoort bij het navolgen van Jezus Christus.

Growing Young toepassen

Verandering is mogelijk, maar het is niet makkelijk. Alle zes kernwaarden, hierboven beschreven, zijn nodig om Growing Young mogelijk te maken, waarin elk punt bij langs wordt gegaan. De Growing Young kernwaarden zijn in het volgende plaatje samen te vatten:

Figuur 1 Growing Young vliegwiel (Oussoren, 2018)

Het vliegwiel moet in zijn geheel worden doorlopen, waarbij elke gemeente bij een willekeurige (passende) kernwaarde kan instappen. De verdere toepassing van deze kernwaarden is afhankelijk van de context van waarin de gemeenschap zich bevindt. Dat maakt de Growing Young methode

breed inzetbaar, aangezien de daadwerkelijke praktijk van Growing Young er in elke context anders uitziet.

Dit betekent niet dat het toepassen van de zes kernwaarden vlekkeloos verloopt; het toepassen van deze kernwaarden vraagt om het nemen van bepaalde risico's: ontevredenheid bij kerkleden, toenemende frustraties, onzekerheid over de plek binnen de kerk, et cetera. De beslissing om deze kernwaarden toe te passen wortelt zich niet in het geloof in een strategie of statistieken, maar de wortel van deze beslissing ligt, volgens Powell et al. (2016), in het geloof dat God het van jouw gemeente vraagt om te veranderen (p. 278).

1.2.5 Theoretisch kader – Cultuurverschillen

Growing Young benadrukt in haar onderzoek dat de zes geformuleerde kenmerken, hierboven beschreven, in elke kerk kunnen worden toegepast. Dat onderbouwen Powell et al. (2016) met het feit dat zij, binnen het onderzoek, aandacht hebben besteed aan verschillende soorten kerken binnen de Amerikaanse cultuur. Door dit onderzoek, in al deze kerken, beweren Powell et al. (2016) dat de volgende punten geen invloed hebben op de Growing Young methode:

- ❖ De grootte van de kerk: geen kerk is te groot of te klein;
- ❖ De ligging van de kerk: de locatie van de kerk hoeft geen factor te zijn. Zowel in grote steden, maar ook in kleine dorpen, zijn Powell et al. (2016) bloeiende gemeenten tegengekomen;
- ❖ Hoe lang een gemeenschap bestaat: of een kerk al 50 jaar bestaat of nog geen 5 jaar, in beide categorieën zijn voorbeelden te vinden van kerken die effectief gebruikmaken van de Growing Young methode;
- ❖ Kerkstromingen: God werkt door elke kerkstroming heen;
- ❖ 'Hip'-factor: relatie en warmte zijn het nieuwe 'cool';
- ❖ Een modern gebouw: het gevoel van erbij horen en thuis voelen is veel belangrijker;
- ❖ Een groot budget: Investeren in jongeren moet, maar dit kan ook op een creatieve manier met een klein budget;
- ❖ De nieuwste opwekking of een band: geen enkele Growing Young gemeente gebruikte alleen een band of de nieuwe muziek om aantrekkelijk te zijn voor jongeren;
- ❖ Niet-radicale leer: jongeren zijn op zoek naar de waarheid. Growing Young gemeenten praten net zo goed over Jezus en wat het kost om Hem te volgen;
- ❖ Een hip, entertainend jeugdwerk: Growing Young gemeenten bieden juist wat anders dan wat jongeren in de maatschappij kunnen vinden. Het 'van deze tijd zijn' biedt geen garantie tot succes (p. 25-27).

Opvallend is dat deze punten vaak genoemd worden als oorzaak, terwijl Powell et al. (2016) suggereren dat deze punten geen invloed hebben op de keuze van jongeren voor een gemeente. Ondanks dat blijft het natuurlijk de vraag of Growing Young ook toepasbaar is in Nederland.

Maatschappelijke positie

Religie heeft in Nederland een andere maatschappelijke positie ten opzichte van Amerika. Net zoals Nederland kent Amerika een sterk, religieus verleden dat nog steeds invloed uitoefent op de huidige maatschappij. De basis van deze maatschappij is doordrenkt met christelijke normen en waarden. Waar wij in Nederland steeds meer, in hoeverre we dat al niet zijn, verschuiven naar een geseculariseerde samenleving, waarin geloof (bijna) geen rol meer speelt, is dit in Amerika anders.

Krabbendam en Rubin (2004) stellen dat religie in Amerika een positieve rol inneemt, in tegenstelling tot Nederland, waar religie een negatieve rol inneemt. Volgens hen wordt religie gezien als iets van elke Amerikaan en wordt niet geclaimd door een bepaalde groep, waardoor religie nationaal wordt gezien als een positieve, zelfs nodige, eigenschap van de maatschappij. Dat is bijvoorbeeld terug te zien tijdens presidentsverkiezingen in het o-zo-bekende 'God bless America'.

Deze maatschappelijke rol zorgt voor grote diversiteit; in Amerika zijn meer dan 1600 verschillende religieuze 'organisaties' (kerken, instellingen, gemeenschappen, et cetera) te vinden binnen het religieuze veld. Dit heeft als gevolg een enigszins losse, *open-minded*, of misschien zelfs oppervlakkige, religieuze identiteit, waarin regels vervagen en er een breed scala aan geloofsovertuigingen ontstaat (Krabbendam & Rubin, 2004, p. 20-21). Door deze beweging zoeken mensen steeds meer naar spiritualiteit op individueel niveau, het gevoel en de beleving wordt belangrijker. Ook in Amerika wordt religie steeds individueler, maar het is nog niet zover naar de privésferen verdrongen dan in Nederland (Bruinsma, 1998).

Religieus

Krabbendam & Rubin (2004) vatten het verschil als volgt samen: in Nederland wordt religie als iets negatiefs beleefd, terwijl men in Amerika religie als iets positiefs ziet (p. 8). Hoewel religie in de Amerikaanse samenleving meer op de voorgrond treedt dan in de Nederlandse samenleving, lijkt men in Amerika tegen soortgelijke problemen aan te lopen. In §1.2.4 is dit al even aangehaald. In het jaar 2000 stelt 90% van de Amerikanen dat religie een belangrijke rol inneemt in zijn of haar leven, waarvan hetzelfde percentage gelooft in God of een hogere macht. Opvallend is dat van diezelfde groep mensen 68% een kerk of synagoge bezoekt; 36% wekelijks en 24% minimaal een keer per maand (Krabbendam & Rubin, 2004 p. 19).

Een soort gelijke beweging zien we in Nederland, waar steeds minder mensen zich 'religieus' noemen en de kerkgang onder de 'religieuzen' verder afneemt. Een belangrijke noot hierbij is dat de Nederlandse percentages lager liggen. In §1.1.1 zien we de situatie rondom Nederlandse jongeren, welke goed te vergelijken is met de situatie in Amerika, beschreven in §1.2.4.

Toch is de rol van religie binnen Amerika niet te vergelijken met de rol van religie in Nederland. Nederlandse Amerikadeskundigen vinden er geen doekjes om als ze het onderwerp 'godsdienst' aansnijden: dat is bizar. Amerikaans christendom wordt gekenmerkt door simplisme, narcisme en een schrijnend gebrek aan diepgang (Harinck & Krabbendam, 2010, p.9).

Europa als norm

Tegelijkertijd lijkt het land al zo'n twee eeuwen een bron van religieuze vernieuwingen en een kweekvijver voor religieuze experimenten die ongehoord zijn in Europa, volgens Harinck & Krabbendam (2010). Voor verjonging en hervorming van het eigen versteende godsdienstige stelsel was Amerika een inspiratiebron rond de jaren zeventig van de negentiende eeuw.

Er werd een idee geschetst dat Europa de 'norm' was en Amerika de uitzondering, terwijl tegenwoordig deze visie lijkt omgedraaid. De vorm van godsdienst in het hedendaagse Europa verschilt nogal van die in andere delen van de wereld. Harinck & Krabbendam (2010) stellen dat godsdienst in het hedendaagse Europa niet dynamisch is, niet in omvang groeit en het dat het steeds minder een christelijk homogeen gebeuren is (p. 13). De belangrijkste erfenis in Europa is, volgens hen, de kerk als publieke voorziening, gekoppeld aan het nationale en publieke aspect van

de staat. Het heeft niet de vorm van een concurrerend bedrijf van gemotiveerde actieve medewerkers, zoals in Amerika.

Ondanks het aandienen van tekenen van terugloop, zowel in Amerika als Europa, hebben beide regio's een tegengesteld verwachtingspatroon. De druk op religieuze mensen in Europa om zich aan te passen aan heersende dominantie is sterker dan andersom, wat wijst op een sterke seculiere standaard. In Amerika lijkt het andersom te zijn; daar zuchten atheïsten en agnosten dat zij steeds in de beklagdenbank zitten. In beide landen krijgen immigranten te maken met tegengestelde verwachtingen: in Amerika om hun identiteit in een religieuze overtuiging te zoeken, in Europa om dat juist niet te doen (Harinck & Krabbendam, 2010).

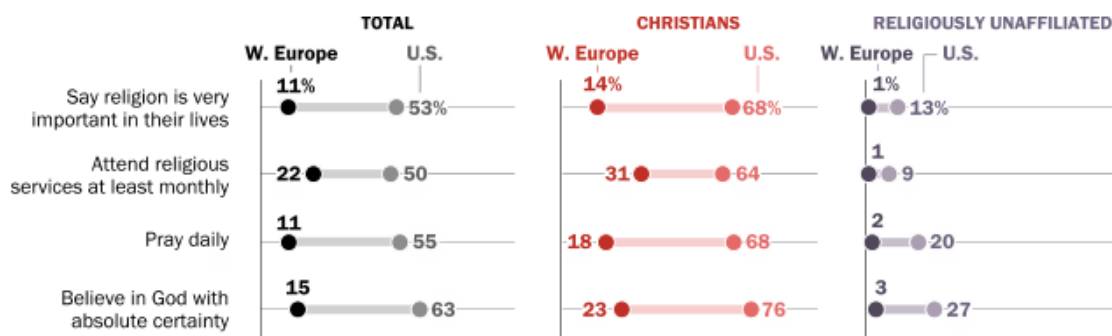
Een andere plaats

Dat religie in de Amerikaanse samenleving een andere plaats toegekend krijgt dan dat zij in Nederland, of beter gezegd: West-Europa, krijgt, wordt nog duidelijker in een onderzoek van het Pew Research Center (2018). Zij concluderen dat Amerika over het algemeen religieuzer is dan West-Europa. Ongeveer de helft van de Amerikanen, 53%, zegt religie 'heel belangrijk' te vinden in hun leven, daar tegenover staat een kleine groep West-Europeanen: 11% zegt religie 'heel belangrijk' te vinden. Rondom de christelijke populatie is dit verschil alleen maar groter; 68% tegenover een kleine 14%.

Misschien de meest sprekende cijfers zijn de cijfers rondom de 'religieuzen, niet aangesloten'. Van deze groep Amerikaanse "nones" claimt 13% religie 'heel belangrijk' te vinden in hun leven, tegenover 1% West-Europese "nones" (p. 47), zie figuur 2 voor meer informatie.

Compared with U.S. adults, relatively few Western European Christians and religiously unaffiliated people are religiously observant

% who ...

Source: Survey conducted April-August 2017 in 15 countries. See Methodology for details. U.S. data from 2014 Religious Landscape Study. "Being Christian in Western Europe"

Figuur 2 Tabel verschillen religie/invulling religie. Amerika – West-Europa. Overgenomen uit *Being Christian in Western Europe* (p. 47) door Pew Research Center, 2018.

Christelijke buitenkant

Dat religie een hele andere plaats inneemt is onderhand wel duidelijk, voor zover dat überhaupt een vraag was. Bruinsma (1998) suggereert dat deze godsdienstige belangstelling in veel gevallen niet erg diep lijkt te gaan (p. 114). Het past goed bij de Amerikaanse *glitter and glamour*-cultuur, zonder daarbij een te generaliserend oordeel te willen vellen. Hij refereert aan de tekst van Paulus in de brief aan Timotheüs, waarin Paulus een geloofsgemeenschap beschrijft die weliswaar de christelijke buitenkant had behouden, maar nog maar nauwelijks de intrinsieke kracht van het geloof ervoer (2 Timotheüs 3: 5). Bruinsma (1998) is van mening dat deze woorden op een belangrijk deel van de

Amerikaanse bevolking lijkt te slaan. En wellicht ook op een belangrijk gedeelte van de Nederlandse bevolking?

Thierry Baudet spreekt over het christelijk geloof als een van de fundamenteën van de Nederlandse samenleving. Het christendom is, volgens Baudet, de bron van wie wij zijn. Baudet ziet zich dan ook als een cultuurchristen: een beschermer van de christelijke wortels van de westerse maatschappij. Niet het christendom, maar wel de christelijke waarden. Dat is voor Baudet, en wellicht voor velen, de overgebleven waarde van het christendom ("Onder het kerkorgel bejubelt Baudet het christendom", 2019).

1.2.6. Theoretisch Kader - Relevantie Growing Young

De kernwaarden van Growing Young zijn voor velen niet revolutionair: het zijn doorgaans thema's waar velen zich wel kunnen vinden. Sabine van der Heijden (2006) benoemt in haar boek *Mooie mensen* vergelijkbare thema's. Wat opmerkelijk is, is dat het toepassen van deze punten in veel gemeenten blijkbaar nog niet is gelukt.

Beweging

Growing Young speelt in op, wat Hoek (2014) omschrijft als, de kerk als 'beweging' in plaats van de kerk als 'instituut': een beweging kenmerkt zich door een heldere missie, een gedeelde missie die participanten in een beweging bij elkaar houdt en aantrekkelijk is. Een beweging welke flexibel is jegens organisaties of mensen buiten de eigen kring, een beweging welke innovatieve ideeën produceert en uitvoert doordat mensen worden aangemoedigd om te experimenteren en uit te proberen (p. 68-69).

Belong

Noort, Paas, De Roest en Stoppels (2008) gebruiken de begrippen *belong* – *believe* – *behave*. Tegenwoordig is men op zoek naar een kerk waar *belonging* (erbij horen) vóór *believing* (geloven) komt te staan. Op deze manier wordt er ruimte gecreëerd om mensen welkom te heten binnen de gemeenschap, zonder dat zij christen zijn (Noort et al., 2008, p. 249). Het *belonging* (erbij horen) is voor steeds meer jongeren van groot belang. In dat kader is De Wolf (2006) kritisch op de Nederlandse kerken, welke vaak beginnen bij *believing* (geloven) en *behaving* (gedragen), en daarom in de regel nauwelijks werfkracht hebben. Growing Young lijkt in te spelen op dat belang door *belonging* voorop te zetten in haar model, waarvan de kernwaarde 'aandacht voor de leefwereld van jongeren' een mooi voorbeeld is.

De vier p's

Matsinger (2013), omschrijft op zijn beurt de 'hermeneutiek van de adolescent', welke hij samenvat in vier p's:

1. **Persoonlijk contact**, het leven van een jongere draait om relaties; hoor ik er wel bij? Dat is de vraag die zij communiceren naar hun vriendengroep en de kerk. Ze willen gezien worden en als serieuze gesprekspartner worden behandeld;
2. **Punt aan de horizon**, jongeren willen weten of ze deel uitmaken van een betekenisvol geheel. "Helpt het geloof mij in het vinden van mijn levensdoel, en maak ik deel uit van een groter, betekenisvol geheel?";
3. **Praktische consequenties**, het geloof moet zijn uitwerking hebben in het leven van elke dag. Hij wil weten welke consequenties het geloof in God heeft voor het dagelijks leven;

4. **Pronto**, jongeren leven in het hier-en-nu. Zij willen weten wat het resultaat is van het geloof in het hier-en-nu (p. 27-29).

De punten die Matsinger aandraagt zijn, net als de punten van Growing Young, niet revolutionair te noemen. Dat maakt het alleen niet minder waar of makkelijker. Ook Matsinger lijkt in te spelen op wat Noort et al. (2008) omschrijven als *belonging*. De 4 p's van Matsinger zijn terug te vinden in de kernwaarden van Growing Young.

Het kantelpunt lijkt dus te liggen op *belonging*, voor *believing* of *behaving*. Dat is waar de Growing Young kernwaarden op focussen.

1.3 Onderzoeksdoel

Zoals hierboven beschreven; geloof en kerk blijken niet meer automatisch bij elkaar te horen. De kerk lijkt voor veel jongeren geen meerwaarde te hebben in het geloof. Tijden veranderen, kerken kunnen niet meer langer op de automatische steun rekenen van jongeren (Boersema & Paas, 2011). In gesprek met kerkenraden wordt vaak aangegeven dat de jeugd uit de eigen gemeente lastig enthousiast te maken is en zij zich weinig inzetten binnen de kerk. Een landelijk, kerkelijk probleem.

Growing Young heeft hier een alternatief op gevonden. Dit Amerikaanse onderzoek biedt een antwoord op het landelijke, kerkelijke probleem omtrent jeugd in de kerk: hoe stimuleer en activeer je jongeren in de eigen gemeente, en hoe ben je als gemeente aantrekkelijk voor jongeren? Powell et al. (2016) beweren dat de methode van Growing Young helpt in het aantrekken en verbinden van jongeren aan de kerk. Powell et al. (2016) beweren dat de methode van Growing Young helpt om jongeren de kerk te laten ontdekken en ervan te houden.

Aangezien het onderzoek in Amerika heeft plaatsgevonden, en religie, zoals hierboven beschreven, in Amerika een hele andere plek inneemt, is het de vraag of het Growing Young vlieg wiel, de zes kernwaarden, ook in Nederland toegepast kan worden. Hierboven, binnen het theoretisch kader, zijn een aantal redenen genoemd waarom het alternatief wat Growing Young biedt serieus mag worden genomen. In dit onderzoek wordt vooral gefocust op G-kerken, de keuze hiervoor wordt verder toegelicht in §2.2.3.

De hypothese van de opdrachtgever is dat er wel degelijk cultuurverschillen zijn, maar dat deze cultuurverschillen nauwelijks tot geen rol spelen in de verdere relevantie van Growing Young in Nederland. Of Growing Young daadwerkelijk een alternatief biedt voor de situatie in Nederland blijft voor nu een vraag. Om de verdere toepasbaarheid van Growing Young binnen de Nederlandse context te kunnen onderzoeken, moet er eerst worden stilgestaan bij de relevantie van Growing Young voor de Nederlandse kerken.

2. Het onderzoek

2.1 Hoofd- en deelvragen

2.1.1 Hoofdvraag

De onderzoeksvraag luidt:

“Zijn de uitkomsten van het onderzoek Growing Young relevant voor de situatie van kerken (GKv, CGK & NGK) in Nederland?”

2.1.2 Deelvragen

Het onderzoek kent drie deelvragen om de hoofdvraag te beantwoorden, namelijk:

1. Wat herkennen jongeren en jeugdwerkers van de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?
2. Hoe waarderen jongeren en jeugdwerkers de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?
3. In hoeverre zijn de kernwaarden van het onderzoek Growing Young toepasbaar binnen de Nederlandse kerken?

2.2 Begripsafbakening

2.2.1 Onderzoek Growing Young

Zoals hierboven beschreven, Growing Young biedt een alternatief voor kerken om de jeugd te activeren en in de toekomst aan te trekken.

Het onderzoek steekt in op de relevantie van de uitkomsten van het Growing Young voor de G-kerken. Het onderzoeksteam kiest hiervoor omdat, ten eerste, het onmogelijk is om het onderzoek in de gegeven tijd te herhalen. Binnen het onderzoek zijn namelijk 350 kerken betrokken geweest. Ten tweede wordt binnen Growing Young het probleem cijfermatig beschreven, wat het lastig maakt om de verdere oorzaken van dat probleem te definiëren. Growing Young lijkt daar niet geïnteresseerd in te zijn, aangezien zij gekozen heeft om de focus te leggen op wat jongeren beweegt om wél lid te worden van, en actief betrokken te zijn binnen, een bepaalde kerk, in plaats van te onderzoeken waarom zij niet lid willen worden van, of actief betrokken zijn binnen, een bepaalde kerk.

2.2.2 Relevant

Het woord ‘relevant’ verwijst naar ‘ter zake doend, van belang, toepasselijk (voor iets)’ (Abeling, 2002, p. 600). Relevantie is op te delen in twee soorten; wetenschappelijke relevantie en maatschappelijke relevantie. In dit onderzoek wordt gefocust op de maatschappelijke relevantie van het onderzoek Growing Young voor de G-kerken in Nederland. In deze context wordt relevantie opgedeeld in drie facetten:

- ❖ Herkenning van de uitkomst
- ❖ Waardering van de uitkomst
- ❖ Toepasbaarheid van de uitkomst

Wanneer het onderzoek op deze drie facetten een positief resultaat boekt, dan kan het onderzoeksteam spreken van de maatschappelijke relevantie van Growing Young.

2.2.3 Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, Christelijke Gereformeerde kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken

De Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (afgekort GKv), Christelijke Gereformeerde Kerken (afgekort CGK) en Nederlands Gereformeerde Kerken (afgekort NGK) vormen samen de G-kerken. In de afgelopen jaren hebben deze G-kerken elkaar opgezocht en zijn zij met elkaar verschillende samenwerkingsverbanden aangegaan.

Ook binnen Het Praktijkcentrum zijn deze samenwerkingsverbanden aangegaan met verschillende instanties, zoals het NGK Jeugdwerk. In deze samenwerkingsverbanden is veel gesproken over de thema's 'jongeren' en 'kerk'. Men signaleert grotendeels dezelfde problemen. Daarnaast is Het Praktijkcentrum voornamelijk werkzaam in de G-kerken. Deze redenen hebben ertoe geleid dat er wordt gefocust op de G-kerken.

2.2.4 Jongeren

De onderzoeksgroep binnen Growing Young bedraagt jongeren van 15 tot en met 29 jaar. Vandaar dat dit onderzoek kiest om dezelfde leeftijdsgroep in dit onderzoek te betrekken. Het onderzoek spreekt deze leeftijdsgroep (15-29) in het geheel aan als 'jongeren', wanneer er binnen deze groep 'jongeren' een specifieke leeftijd bedoeld wordt, dan wordt dit aangegeven.

Schatting populatiegrootte

Hoe groot deze groep is, is niet bekend. Hiervoor zijn twee redenen aan te wijzen:

1. De verdeling van kerkgenootschap. Onder de noemer 'gereformeerd', welke in veel verschillende onderzoeken gebruik van wordt gemaakt, vallen, logischerwijs, niet alleen de G-kerken.
2. De verdeling binnen kerken. Binnen de cijfers rondom het aantal gemeenteleden wordt er onderscheid gemaakt tussen dooplid of belijdend lid.

De laatste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2018) rondom de populatie en haar behoren tot een religieuze of kerkelijke gezindte geeft ons meer informatie over de huidige stand van zaken. Let wel op dat de cijfers uit figuur 3 niet de volledige informatie geeft over de geselecteerde populatie voor dit onderzoek.

	Kerkelijke gezindte							Regelmatig bezoek religieuze diensten
	Geen	Rooms- Katholiek	Nederlands hervormd	Gereformeerd	PKN	Islam	Ander gezindte	
	% personen van 15 jaar en ouder							
Totaal	50,7	23,6	6,4	2,9	5,6	5,1	5,6	15,5
Geslacht								
Man	53,8	23,2	5,9	2,6	4,5	5,4	4,6	14,1
Vrouw	47,8	24,0	6,9	3,3	6,7	4,9	6,5	17,0
Leeftijd								
15 tot 18 jaar	56,5	16,4	2,0	2,8	7,0	8,0	7,3	18,2
18 tot 25 jaar	67,2	10,6	1,8	2,3	5,4	6,5	6,3	12,6
25 tot 35 jaar	59,6	14,6	3,1	2,8	4,7	9,4	5,7	12,0

Figuur 3 Tabel religieuze betrokkenheid naar achtergrondkenmerken. Overgenomen uit *Wie is religieus, en wie niet?* (p. 10) door Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018.

De uiteindelijke grote van de totale populatie blijft dan ook gokken. Daarvoor kan uit deze tabel waardevolle informatie gehaald worden. De tabel suggereert namelijk een kleine doelgroep, aangezien van de gehele doelgroep maar een klein gedeelte onder de noemer 'gereformeerd' valt.

Cijfers van het CBS (2018) wijzen uit dat er, gerekend tot 31 december 2018, 3.222.970 jongeren zijn tussen de 15 t/m 29 jaar. Wanneer dit getal gecombineerd wordt met de percentages uit figuur 3, komt men op een populatiegrootte van ongeveer 83.800 jongeren uit. Deze jongeren vallen onder de noemer 'gereformeerd', wat betekent dat de groep jongeren binnen de G-kerken kleiner is dan het laatstgenoemde aantal.

In de praktijk valt dit getal waarschijnlijk nog lager uit, aangezien vele jongeren lid op papier zijn. Dit zijn zij geworden doordat ouders hen daar hebben laten dopen, waarbij het de vraag is of zij zichzelf nog langer als onderdeel van de gemeente beschouwen.

2.2.5 Jeugdwerkers

Met jeugdwerkers doelt het onderzoek op de volgende groep mensen die zich bezighouden met jongeren binnen de kerk of het 'kerkelijk werkveld': predikant, jongerenwerker, catecheten, kring- en groepsleiders en verdere professionals, zoals de jeugdwerk adviseurs van het Praktijkcentrum, medewerkers van het NGK-jeugdwerk, het Diaconaal Steunpunt en het CGJO.

Binnen het onderzoek worden de verschillende groepen bij naam genoemd wanneer dat nodig is. Wanneer men spreekt over alle personen die zich binnen een kerk of het kerkelijk werkveld bezighouden met jongeren, dan gebruikt het onderzoek de verzamelterm 'jeugdwerkers'.

Populatiegrootte

Door de redelijk grote omvang van het woord 'jeugdwerker' is het niet mogelijk om de totale populatie te berekenen. Deze is simpelweg te breed.

2.2.6 Waarderen

Waarderen verwijst naar 'inschatten', 'evalueren' en 'op prijs stellen'. Kijkend naar de huidige situatie binnen de Nederlandse kerken: op welke manier worden de uitkomsten van Growing Young op prijs gesteld door jeugdwerkers?

2.2.7 Toepasbaar

De vraag naar de toepasbaarheid van Growing Young binnen de G-kerken focust zich op een eventuele integratie van Growing Young binnen de G-kerken, waarbij het onderzoek zich afvraagt of dit in de eerste plaats wel mogelijk en (eventueel) aan welke 'voorwaarden' Growing Young zou moeten voldoen.

3. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt beschreven van welke onderzoeksmethode er gebruik gemaakt is en worden de daarbij behorende keuzes toegelicht. Daarnaast is er in dit hoofdstuk aandacht voor de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

Growing Young zelf kan worden omschreven als een kwalitatief beschrijvend onderzoek, ofwel een kwalitatieve casestudie (Baarda, 2014). In dat onderzoek is ervoor gekozen om, zoals al eerder benoemd, niet op zoek te gaan naar de oorzaak van het probleem achter de sprekende cijfers rondom 'jongeren', 'geloof' en 'kerk'. Dit onderzoek focust zich op de Growing Young uitkomst, de kernwaarden samengevat in een vliegwiel, en de mate waarin deze kernwaarden worden herkend en gewaardeerd binnen de Nederlandse G-kerken. Ten slotte kijkt het onderzoek naar de eventuele toepasbaarheid van de kernwaarden.

Door gebrek aan tijd en middelen is het niet mogelijk om gebruik te maken van dezelfde beschrijvende methode, het past ook niet bij het doel van dit onderzoek. Vandaar dat het onderzoeksteam kiest voor een meer verkennende methode. De kernwaarden van het Growing Young onderzoek worden verder niet ter discussie gesteld, er wordt simpelweg gekeken of deze kernwaarden relevant zijn voor de Nederlandse G-kerken. Deze relevantie wordt op verschillende manier onderzocht.

3.1 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek maakt zowel gebruik van een kwalitatieve als een kwantitatieve onderzoeksmethode, ook wel *Mixed Methods Research* genoemd (Baarda, 2014).

De hoofdvraag kan, volgens Verhoeven (2011), het best getypeerd worden als een evaluerende vraag, waardoor er het best gebruik kan worden gemaakt van interviews, enquêtes en groepsgesprekken (p. 99). Dit onderzoek maakt gebruik van interviews en enquêtes om de drie deelvragen te beantwoorden.

3.1.1 Kwantitatief

Bij deelvraag een en deelvraag twee kunnen zowel kwantitatieve als kwalitatieve meetinstrumenten gebruikt worden. Het onderzoek kiest voor een kwantitatieve meetmethode: een enquête, die op basis van een literatuurstudie wordt vormgegeven. De resultaten van de enquête wijzen wellicht een verschil uit tussen jongeren en jeugdwerkers, wat interessant kan zijn voor de beantwoording van de derde deelvraag. Het onderzoek maakt gebruik van een enquête, om op een snelle manier zoveel

mogelijk jongeren en jeugdwerkers te bereiken. Daarnaast zal het onderzoek interviews gebruiken om de enquêteresultaten te ondersteunen, zie §3.1.2.

Enquête

Aangezien het, vanwege het tijdpad en de grootte van de populatie, niet mogelijk is om de gehele populatie (jongeren binnen de kerk van 15-29 jaar, en jeugdwerkers) te ondervragen, maakt het onderzoeksteam gebruik van een internetenquête. Deze enquête wordt verder vormgegeven aan de hand van een Likertschaal, wat inhoudt dat de respondent telkens in oplopende graad kan antwoorden op de vragen (Verhoeven, 2011, p.171).

Het doel van de enquête is: het verzamelen van data rondom de herkenning en waardering van de kernwaarden van Growing Young, door jongeren en jeugdwerkers.

Populatie

Aangezien het onderzoek de relevantie van Growing Young test, kiest het onderzoeksteam voor de volgende populatie, welk is onder te verdelen in grofweg twee groepen, namelijk jongeren en jeugdwerkers. Deze groepen zijn hierboven, binnen §2.2.5 en §2.2.6, als gedefinieerd. Als wordt uitgegaan van de eerder beschreven berekening van de populatiegrootte (§2.2.4 'Jongeren'), gecombineerd met een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent, en een foutmarge van 5 procent, komt het onderzoek tot een steekproefgrootte van 383 jongeren (SurveyMonkey, z.d.).

Dit is een berekening. Aangezien er geen verdere cijfers bekend zijn rondom de populatiegrootte van jeugdwerkers, zoals dit onderzoek de term hanteert, kan de steekproefgrootte niet berekend worden. Het onderzoeksteam hoopt, in overleg met de opdrachtgever, op een minimale respons van 125 jongeren en 75 jeugdwerkers.

Er is gekozen voor een quotatiesteekproef aangezien er geen exacte cijfers bekend zijn rondom jongeren binnen de G-kerken. Daarnaast leert de praktijk dat deze cijfers een wat optimistische kijk zijn op de realiteit rondom het thema 'jeugd' en 'kerk'.

De enquête wordt verspreid door middel van de onderstaande platformen:

- ❖ christelijke hogescholen, namelijk Viaa en CHE;
- ❖ een christelijk platform, namelijk Innovate;
- ❖ christelijke organisaties, namelijk het Praktijkcentrum, het NGK Jeugdwerk, BGO en de CGJO.

Naast de oproep om de enquête in te vullen wordt er ook een oproep gedaan om de enquête weer verder door te sturen naar jongeren en jongerenwerkers (waaronder diakenen, predikanten, catecheten, et cetera) uit het eigen netwerk. Op deze manier hoopt het onderzoeksteam een grote groep jongeren en jeugdwerkers, en dus de quotatiesteekproef, te bereiken.

De schriftelijke versie van de enquête is te vinden in de bijlage (bijlage 1).

Dataverwerking enquête

Met behulp van STATA zal de data worden verwerkt tot gemiddelden en worden verschillen nader bekeken. Voor het verwerken van de data schakelt het onderzoeksteam de hulp in van Merijn Wijma, werkend bij Het Praktijkcentrum.

Betrouwbaarheid & validiteit

Bij de 'betrouwbaarheid van het onderzoek' staat de herhaalbaarheid centraal. Hierbij maakt Verhoeven (2011) onderscheid tussen dezelfde resultaten en gelijke resultaten, waarbij het dus gaat om het behalen van dezelfde resultaten. Om de betrouwbaarheid voldoende te kunnen testen moet een onderzoek herhaalbaar zijn. Wanneer dit dan leidt tot dezelfde resultaten, wat niet hetzelfde is als gelijke resultaten, dan is je onderzoek betrouwbaar.

De kernwaarden worden verder toegelicht binnen de enquête aan de hand van de toelichting die Powell et al. (2016) zelf geven. Dat biedt de kaders om de begrippen niet meervoudig te interpreteren. De theorie staat dus vast, terwijl de kernwaarden per individuele gemeente gemeten worden, en dus leidden tot andere conclusies.

De betrouwbaarheid wordt verhoogd doordat er allereerst gebruik wordt gemaakt van gemiddelden, zodat eventuele 'toevallige fouten' gedekt worden. Daarnaast maakt het onderzoek gebruik van een grote steekproef, namelijk in totaal 200 enquêtes, wat de betrouwbaarheid van de resultaten eveneens verhoogd. Ten slotte wordt de enquête gestandaardiseerd doordat er gebruik wordt gemaakt van een (5-punts) Likertschaal (Verhoeven, 2011).

Bij validiteit staat de 'echtheid' centraal, wat doet denken aan de generaliseerbaarheid van de resultaten. Het resultaat van het onderzoek kan dus wel valide genoemd worden doordat de lezer voldoende informatie heeft. Het onderzoek is transparant in de fouten binnen het onderzoek, wat andere onderzoekers kan helpen tijdens het herhalen van het onderzoek (Baarda, 2014; Verhoeven, 2011).

3.1.2 Kwalitatief

Deelvraag drie wordt getypeerd als een kwalitatief, beschrijvende onderzoeksvraag. Om deze deelvraag te beantwoorden maakt het onderzoeksteam voornamelijk gebruik van interviews. In de enquête is een stelling rondom de toepasbaarheid meegenomen. Voor de verdere beantwoording van deze deelvraag hoopt het onderzoeksteam in gesprek te gaan met meerdere gemeenten. De interviews worden ook gebruikt in de onderbouwing van deelvraag een en twee.

Mondeling interview

Deze interviews zijn te omschrijven als half-gestructureerde interviews, waarbij er gebruik wordt gemaakt van een samengestelde lijst met onderwerpen welke als uitgangspunt van het gesprek gelden, ofwel een topiclijst (Verhoeven, 2011, p.180). De resultaten van de enquêtes zullen hierin worden meegenomen. Jeugdwerkers kunnen in deze interviews dieper ingaan op de uitkomsten van Growing Young.

Het doel van deze interviews is het inschatten van de toepasbaarheid, naar aanleiding van de behaalde resultaten uit de eerste en tweede deelvraag.

Schriftelijke vragenlijst

Vanwege de beschikbare tijd en de planning wordt er rekening gehouden met het eventueel afnemen van een schriftelijke vragenlijst. Wanneer er met de benaderde gemeenten geen moment kan worden afgesproken om een interview af te nemen, dan zal het onderzoeksteam de vraag bij hen neerleggen om de schriftelijke vragenlijst in te vullen. Op deze manier hoopt het onderzoeksteam ervoor te zorgen dat er zoveel mogelijk data wordt verzameld.

Populatie

Voor het interview zijn meerdere gemeenten benaderd. Deze gemeenten zijn benaderd omdat zij bezig zijn met, of geïnteresseerd in, het toepassen van het Growing Young vlieg wiel of de Growing Young kernwaarden in de praktijk. Zij hebben dus kennis van de theorie van Growing Young. Uiteindelijk hebben er interviews plaatsgevonden met drie verschillende gemeenten. Hieronder de deelgenomen gemeenten en personen:

- ❖ GKv "Het Morgenlicht" te Hardenberg-Baalder: Louren Blijdorp
- ❖ NGK "De Lichtboog" te Houten: Sabine van der Heijden
- ❖ GKv "Het Lichtpunt" te Assen Kloosterveen: Martijn Dekker

Interview vragen

Het gebruik van een topiclijst verhoogt de validiteit van een kwalitatief onderzoek. Vandaar dat het onderzoek daar gebruik van maakt. De interviewvragen zijn in bijlage 2 te vinden.

Het doel van de interviews is het dieper ingaan op de toepasbaarheid van de Growing Young kernwaarden. De keuze om Growing Young toe te passen in de gemeente, of juist niet, leidt binnen elke gemeente tot verschillende invulling van de kernwaarden. Hebben zij Growing Young toegepast, en waarom wel of niet? Zo ja, op welke manier hebben zij Growing Young toegepast? Waar liepen zij tegenaan?

Vragen die zij kunnen beantwoorden aan de hand van de interview vragen. Deze vragen worden deels gevormd door de resultaten van de enquête.

Dataverwerking interviews

Elk interview wordt, met toestemming van de geïnterviewde, opgenomen om vervolgens getranscribeerd te worden. Hierna verwerkt het onderzoeksteam het getranscribeerde interview tot een lopend verhaal. Dit verhaal wordt met de geïnterviewde gedeeld, waarna het, met toestemming van de geïnterviewde, wordt geplaatst in dit onderzoeksverslag.

Betrouwbaarheid & validiteit

De betrouwbaarheid van een kwalitatieve onderzoeksmethode wordt verhoogd wanneer, in dit geval, de interviews plaatsvinden in bijvoorbeeld een rustige ruimte en wanneer er open vragen worden gesteld. Op deze manier probeert het onderzoeksteam de gesprekssituatie zo gelijk mogelijk te houden, waardoor er essentiële externe factoren veranderen. Het onderzoek maakt gebruik van een samengestelde lijst met vragen, oftewel een topiclijst. Het onderzoeksteam kiest voor een half-gestructureerd interview om zo de mogelijkheid te hebben tot het doorvragen op de gegeven antwoorden (Baarda, 2014; Verhoeven, 2011). De verzamelde informatie zal niet verloren gaan, aangezien de interviews worden opgenomen. Ten slotte wordt er geprobeerd verdere toevalligheden en grote fouten uit te sluiten door het regelmatige contact met onderzoeksbegeleider en opdrachtgever.

Baarda (2014) spreekt over plausibiliteit en transparantie in plaats van controleerbaarheid (p. 138). Om de plausibiliteit en geldigheid te verhogen maakt het onderzoek gebruik van een logboek, collegiale controle en controle door betrokkenen.

4. Resultaatbeschrijving

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven, welke het onderzoek door middel van enquêtes en interviews heeft gegenereerd. Deze resultaten worden gekoppeld aan de desbetreffende deelvragen. Allereerst worden de resultaten van de enquête gekoppeld aan de deelvragen, vervolgens gebeurt hetzelfde met de interviews. Ten slotte wordt er een conclusie geschreven naar aanleiding van de verzamelde resultaten.

De drie deelvragen:

1. Wat herkennen jongeren en jeugdwerkers van de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?
2. Hoe waarderen jongeren en jeugdwerkers de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?
3. In hoeverre zijn de kernwaarden van het onderzoek Growing Young toepasbaar binnen de Nederlandse kerken?

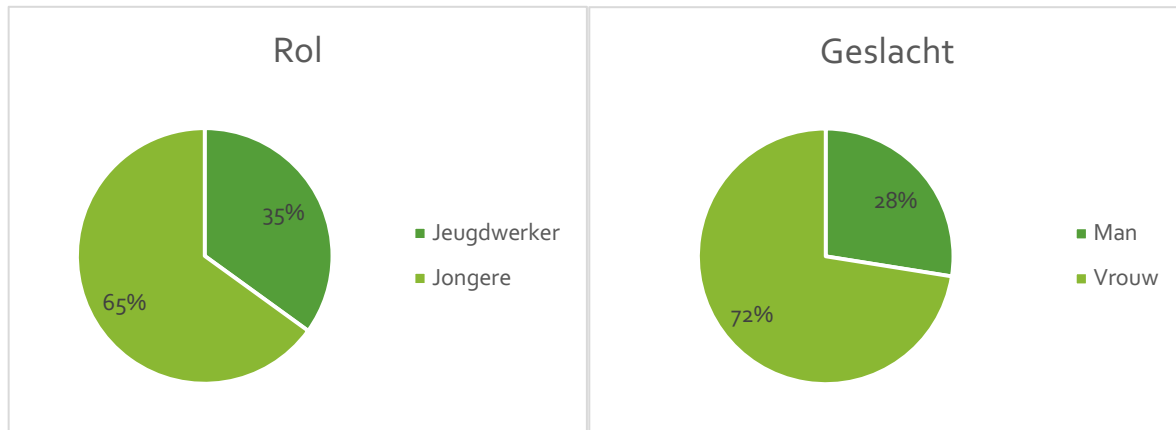
Hieronder eerst een aantal aandachtspunten en algemene informatie.

4.1 Enquête

Respons

Allereerst het aantal respondenten, dat lager is uitgevallen dan gehoopt. De eerdergenoemde steekproefgrootte, 383 jongeren, is niet behaald. Uiteindelijk is de enquête ingevuld door 119 jongeren en 64 jeugdwerkers. Dit leidt tot een uiteindelijke foutmarge van negen procent, in plaats van vijf procent.

Dit is de behaalde respons nadat de enquête voor een tweede keer onder de aandacht is gebracht. In overleg met de opdrachtgever is er besloten dat er aan de slag kan worden gegaan met de gegenereerde respons.

Figuur 4 Cirkeldiagram verdeling respondenten jongeren/jeugdwerker (links) en man/vrouw (rechts)

De gemiddelde leeftijd van alle respondenten bedraagt 28 jaar. Waarvan de jongste 15 jaar is en de oudste 72 jaar. De enquête is het vaakst ingevuld door 18-jarigen. Met 89 procent is HBO het meest voorkomende opleidingsniveau van de respondenten.

G-kerken en niet G-kerken

Een tweede aandachtspunt binnen de resultaten heeft betrekking op de respons. In de enquête is ruimte gelaten voor andere kerkverbanden, om niemand uit te sluiten en meer respons te genereren. Het heeft wel degelijk geleid tot meer respons, aangezien zij (niet G-kerken) ongeveer 40% van de populatie vormen. In theorie vergroot dit de foutmarge, aangezien niet alle respondenten uit de G-kerken komen en dus niet gelden als representatief voor de populatie.

In overleg met de opdrachtgever en onderzoeksbegeleider is besloten dat alle resultaten worden gebruikt binnen het verdere onderzoek. Opvallend is dat, na het vergelijken van de resultaten, er weinig verschillen zijn te vinden tussen jongeren en jeugdwerkers uit G-kerken, en jongeren en jeugdwerkers uit de overige kerken: Evangelische- of pinkstergemeenten, PKN en de Rooms-Katholieke Kerk.

Hieronder worden de resultaten beschreven van de totale populatie en wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de G-kerken en niet G-kerken, aangezien de verschillen nihil zijn.

Generaliseerbaarheid

Ten slotte de generaliseerbaarheid van de resultaten. Het onderzoek bevat een indicatie, maar kan niet direct gegeneraliseerd worden. De respondenten zijn wel verspreid over heel Nederland, maar vormen geen groot aantal. Dat betekent dat binnen de resultaatbeschrijving het totaal aan respondenten besproken wordt. De resultaten zullen niet naar plaats of regio worden opgedeeld.

Opbouw enquête

Binnen de enquête kon men antwoorden aan de hand van een vijf-punts Likertschaal, van 1: 'helemaal oneens' tot 5: 'helemaal eens'. Bij elke kernwaarde is er een vraag waarbij deze schaal verandert. Bij de vraag gericht op de belangrijkheid van de kernwaarde voor de gemeente verandert de schaal naar 1: 'totaal onbelangrijk' tot 5: 'heel belangrijk'.

In de verdere verwerking van de resultaten zijn alle tabellen voorzien van een 1-5 schaal, waarbij de bovenstaande waarden kunnen worden toegepast. In de tabellen zijn de resultaten te zien van alle respondenten, aangezien de verschillen tussen de resultaten van beide populaties minimaal zijn. Uitzondering hierop zijn de resultaten bij de laatste vier vragen welke betrekking hebben op het Growing Young vliegwielt.

In bijlage 1 vindt u een schriftelijke versie van de enquête.

4.2 Interview

Geïnterviewde een

Louren Blijdorp is predikant van de GKv "Het Morgenlicht" te Hardenberg-Baalder. Voor hem is Growing Young een bevestiging van wat hij al jaren denkt. Bij Blijdorp is vooral het kwetsbaar opstellen blijven hangen als een belangrijk facet van Growing Young. Daarnaast focust hij zich op het doorgeven van leiderschap aan jongeren, kernwaarde één. Het hele interview is te vinden in bijlage 3.

Geïnterviewde twee

Sabine van der Heijden is een gemeentelid van de NGK "De Lichtboog" te Houten. Naast dat zij gemeentelid is neemt zij plaats in verschillende (jeugd)commissies binnen de gemeente. Volgens Van der Heijden weet Growing Young zich te onderscheiden, van andere boeken rondom jeugdwerk, door kernwaarde vijf. Dat is volgens haar de crux van Growing Young: het constant opnieuw kiezen voor jongeren. Het hele interview is te vinden in bijlage 4.

Geïnterviewde drie

Martijn Dekker is jeugdwerker binnen GKv "Het Lichtpunt" te Assen Kloosterveen. Ook Dekker wijst naar kernwaarde vijf. Hij zou Growing Young willen samenvatten als het bouwen aan een gemeente als familie, waarbij er onevenredig veel aandacht aan de jeugd binnen de familie, welke je gezamenlijk vormt, wordt besteed. Het hele interview is te vinden in bijlage 5.

5. Herkenbaarheid Growing Young

Introductie

In dit hoofdstuk staat deelvraag een centraal: Wat herkennen jongeren en jeugdwerkers van de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?

Om deze deelvraag te beantwoorden wordt er gebruikgemaakt van de enquêteresultaten. Om deze resultaten te onderbouwen kan het onderzoek een beroep doen op de gehouden interviews.

De herkenbaarheid wordt getest doordat jongeren en jeugdwerkers stellingen hebben beantwoord. Deze stellingen zijn vormgegeven om te testen:

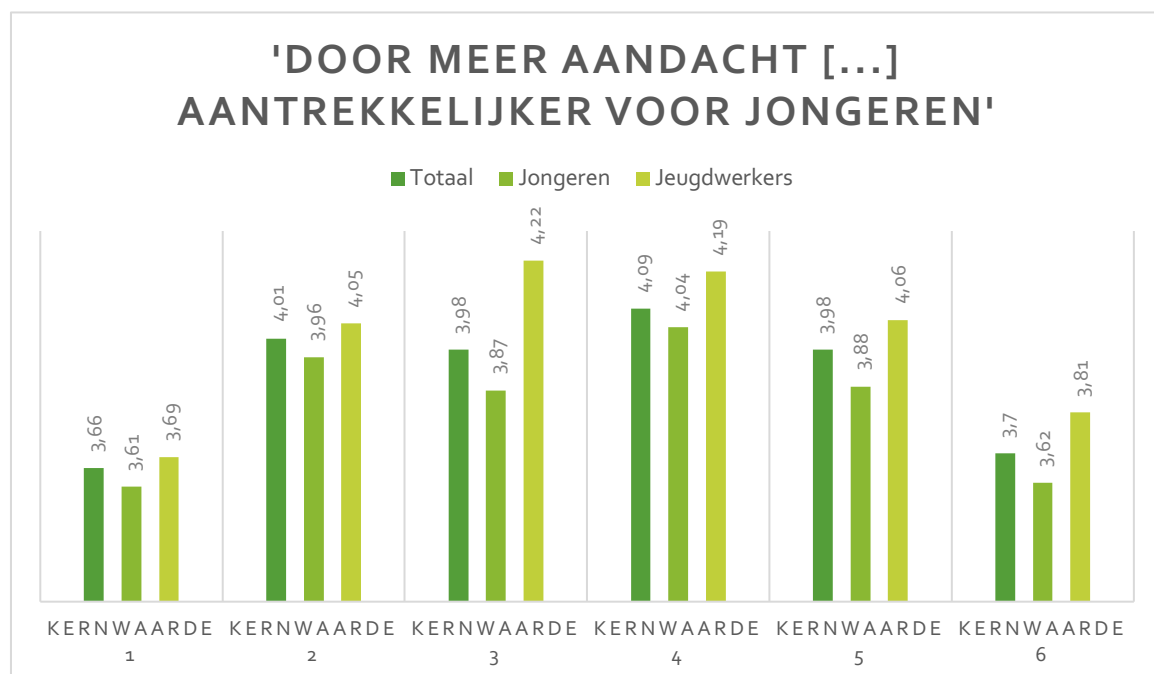
- ❖ In hoeverre de omschrijving van de kernwaarde overeenkomt met de huidige situatie binnen de gemeente;
- ❖ Of meer aandacht voor de desbetreffende kernwaarde de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren.

Deze vragen worden beantwoord per kernwaarde.

Meer aandacht

Rondom elke kernwaarde wordt dezelfde stelling geïntroduceerd: Door meer aandacht te geven aan kernwaarde [1 – 6], zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

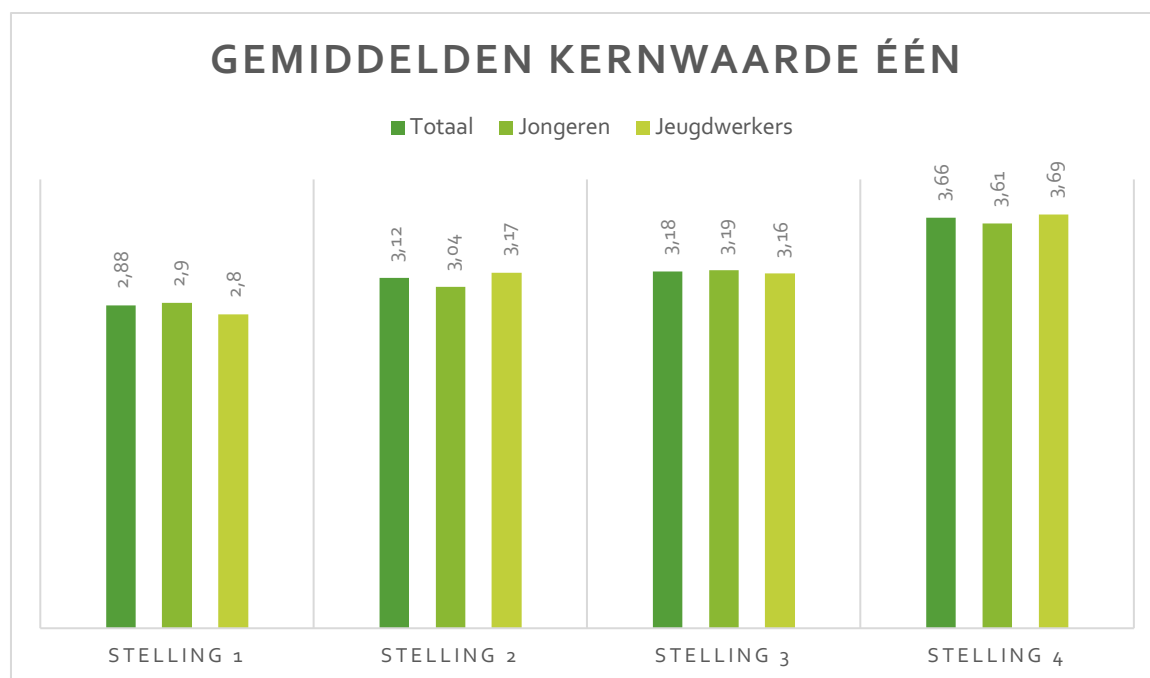
Binnen de beantwoording van deze deelvraag wordt ook deze stelling uitgelicht en worden de antwoorden op deze stelling met elkaar vergeleken. Hieronder volgt een figuur met daarin, in gemiddelden, de antwoorden op deze stelling rondom verschillende kernwaarden.

Figuur 5 Overzicht staafdiagrammen met resultaten op de stelling 'door meer aandacht te geven aan kernwaarde [...], zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren'

5.1 Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'

Hieronder volgt een figuur met daarin, in gemiddelden, de antwoorden per stelling rondom kernwaarde één. Onder het figuur vindt u een overzicht van de stellingen rondom de kernwaarde.

Figuur 6 Overzicht staafdiagrammen met resultaten van de stellingen rondom kernwaarde één

Stellingen

Schaal: 1 (helemaal oneens) – 5 (helemaal eens)

1. In mijn gemeente wordt verantwoordelijkheid gedeeld met jongeren.
2. In mijn gemeente krijgen jongeren vertrouwen om hun kwaliteiten in te zetten.
3. In mijn gemeente worden jongeren gestimuleerd tot participatie binnen de gemeente.
4. Door meer aandacht te geven aan kernwaarde één, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

5.1.1 Omschrijving kernwaarde één versus de huidige situatie

Verantwoordelijkheid

Het gemiddelde antwoord op de eerste stelling rondom kernwaarde één neigt net naar het positieve. Het is, in vergelijking met de gemiddelden van alle andere stellingen, de stelling waarop het minst positief wordt gereageerd. Van alle respondenten reageert 41 procent met een 1 (helemaal oneens) of een 2 (oneens) op deze stelling. Wanneer de populatie wordt verdeeld over twee groepen, jongeren en jeugdwerkers, neigt het antwoord naar de negatieve kant.

Louren Blijdorp is van mening dat er nog te weinig verantwoordelijkheid wordt gedeeld met jongeren. Martijn Dekker zegt hetzelfde over zijn gemeente: jongeren werden alleen voor de zijklusjes gevraagd. Klusjes waarbij eigenlijk niks kan foutgaan. Welke verantwoordelijkheid wordt er dan eigenlijk gedeeld, vraagt Dekker zich af.

Vertrouwen

Op de tweede stelling, het krijgen van vertrouwen om kwaliteiten in te zetten, wordt overwegend positief gereageerd. Jeugdwerkers reageren hier positiever op dan jongeren. Kijkend naar de antwoorden van jongeren, reageert 31 procent met een 2 (oneens) en een andere 31 procent met

een 4 (eens). 8 procent reageert met een 5 (helemaal eens) en 5 procent met een 1 (helemaal oneens). Daardoor vallen de uitkomsten nét positief uit.

Blijdorp vraagt zich af of de kwaliteiten van veel jongeren wel wordt gezien. Jongeren worden af en toe weggezet als mensen die nog weinig (aan)kunnen, stelt Blijdorp. Als er alleen maar wordt gekeken op de manier van 'dat is de dochter van [vul een achternaam in]', dan zie je de persoon en zijn of haar kwaliteiten niet.

Stimuleren

Hoewel de meeste respondenten, 35 procent van de totale populatie, stelling drie met een 3 (oneens/eens) hebben beantwoord, valt het gemiddelde toch positief uit. Jongeren reageren gemiddeld gezien iets positiever op deze stelling dan jeugdwerkers, hoewel 36 procent van de jongeren stelling drie met een 3 (oneens/eens) beantwoord heeft.

Sabine van der Heijden wijst op het feit dat het tegenwoordig steeds lastiger is om jongeren te stimuleren en mee te nemen in kerkelijke activiteiten. Van der Heijden wijst op de bereidheid van veel jeugdwerkers en ouders om jongeren mee te nemen en in te zetten, maar de meesten weten dit geen handen en voeten te geven. Daarnaast is tijdsgebrek een grote factor. De drukke agenda's van zowel jong en oud welke het bijna onmogelijk maken om een moment te plannen. Het is dan sneller en makkelijker om het even zelf te regelen.

5.1.2 Meer aandacht aan kernwaarde één

Oneens/eens

63 procent van alle respondenten reageert met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) op stelling nummer 4: meer aandacht voor kernwaarde één, zoals Growing Young het omschrijft, maakt de gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

Deze stelling kwam bij elke kernwaarde terug. In vergelijking met de antwoorden op deze stelling rondom andere kernwaarden is het percentage niet heel hoog: alleen op kernwaarde zes wordt, op dezelfde stelling, minder vaak geantwoord met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens): 62 procent. (Zie figuur 5)

Dit heeft niet te maken met veel negatieve antwoorden. Maar 11 procent reageert met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens) op de stelling. Het lage gemiddelde heeft voornamelijk te maken met het aantal respondenten die de stelling beantwoorden met een 3 (oneens/eens): 27 procent.

Angst

Dekker verbaast zich over het feit dat 'maar' 41 procent het niet eens is met de stelling rondom het delen van verantwoordelijkheid. Volgens Dekker zit daaronder angst: wat gaan ze dan met die verantwoordelijkheid doen? Daarom kiezen veel gemeenten ervoor om jongeren wel in te zetten, maar dan voor de zij-klusjes. Dan kan er weinig foutgaan, stelt Dekker. Het effect is dat de gemeente het idee heeft dat jongeren actief zijn, terwijl jongeren dat niet zo ervaren.

Progressie

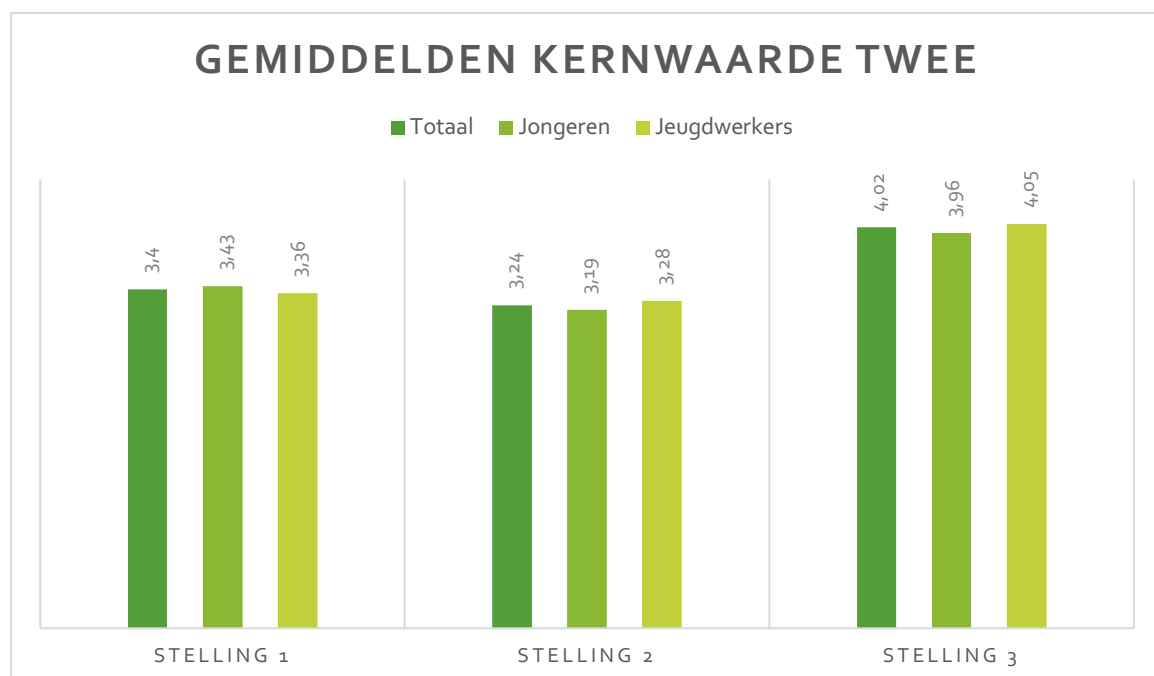
Voor Blijdorp is kernwaarde één een hele belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren. Hij erkent dat er in het verleden niet of nauwelijks verantwoordelijkheid werd gedeeld, maar daarin zijn de laatste jaren wel stappen gezet. Hierin komt hij weer terug op de

eerdergenoemde opmerking: als je blijft kijken naar een persoon als 'de dochter van', dan schiet het niet op. Blijddorp stelt dat mensen erachter moeten komen dat jongeren wel degelijk die verantwoording aankunnen.

Van der Heijden wijst erop dat mensen daar gewezen op en gecoacht in horen te worden. Velen zijn bereid om te delen, maar staan voor (praktische) hobbels. Om hierin te groeien is aandacht voor kernwaarde twee belangrijk, stelt Blijddorp.

5.2 Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'

Hieronder volgt een figuur met daarin, in gemiddelden, de antwoorden per stelling rondom kernwaarde twee. Onder het figuur vindt u een overzicht van de stellingen rondom de kernwaarde.

Figuur 7 Overzicht staafdiagrammen met resultaten van de stellingen rondom kernwaarde twee

Stellingen

Schaal: 1 (helemaal oneens) – 5 (helemaal eens)

1. In mijn gemeente is er aandacht voor de jongeren en de wereld waarin zij leven.
2. In mijn gemeente wordt aandacht besteed aan het empathie tonen voor de jongeren en de wereld waarin zij leven.
3. Door meer aandacht te geven aan kernwaarde twee, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

5.2.1 Omschrijving kernwaarde twee versus de huidige situatie

Aandacht voor de leefwereld

Maar liefst 52 procent van de alle respondenten is het eens (4) of helemaal eens (5) met de stelling: in mijn gemeente is er aandacht voor de jongeren en de wereld waarin zij leven. 26 procent van de respondenten antwoordde met een 3 (oneens/eens), en 23 procent met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens).

Dekker herkent vooral de afwezigheid van aandacht voor jongeren en de wereld waarin zij leven. Hij verwijst naar een voorbeeld waarin jongeren de eredienst een 'volwassendienst' noemden. Thema's waarmee zij *dealen*, wat overigens niet alleen thema's voor jongeren zijn, moeten in de dienst naar voren komen. Voor Dekker zit het gebrek van aandacht voor jongeren en hun leefwereld in kleine dingetjes: een dominee die het bijvoorbeeld heeft over *Facebook*, terwijl dat echt niet langer meer het platform is voor jongeren. Hij zou graag willen dat deze het leven van jongeren onderzocht wordt, om deze thema's vervolgens in de eredienst een plek te geven.

Empathie tonen

42 procent reageert 'positief' (4 of 5) op de stelling: in mijn gemeente wordt aandacht besteed aan het empathie tonen voor de jongeren en de wereld waarin zij leven. Een overige 32 procent heeft op deze stelling met een 3 (oneens/eens) gereageerd, en 26 procent reageert 'negatief' (1 of 2) op de stelling.

Van der Heijden wijst op de groei die nog kan plaatsvinden. Waar Dekker wees op een voorbeeld omtrent de eredienst, wijst Van der Heijden op het diepere niveau wat Growing Young hierin aansnijdt. Volgens haar zoomt Growing Young ook in op het niet oordelen op de levensstijl van de ander, en het bespreekbaar maken van verschillende onderwerpen in de kerk. Taboes doorbreken en erover praten zonder de ander te veroordelen.

5.2.2 Meer aandacht aan kernwaarde twee

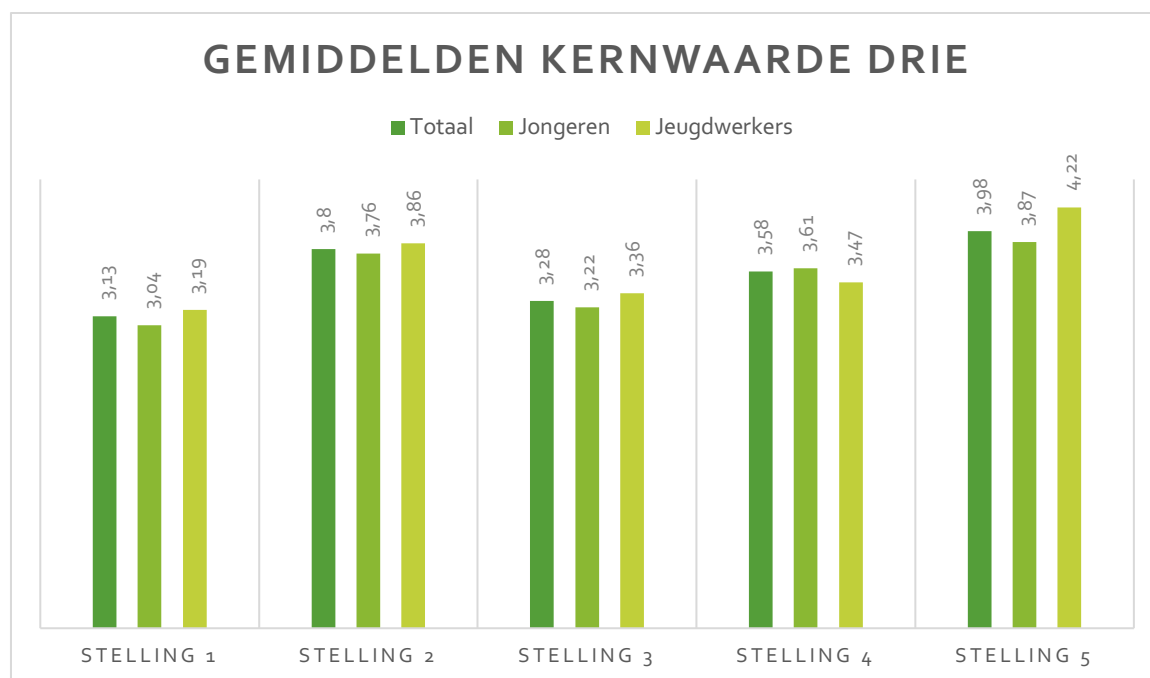
Het grootste gedeelte van de respondenten, 79 procent, reageert met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) op de stelling: meer aandacht voor kernwaarde twee, zoals Growing Young het omschrijft, maakt de gemeente aantrekkelijker voor jongeren. Dit is, in vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, het op een na hoogste percentage. (Zie figuur 5)

Jeugdwerkers scoren op gemiddeld hoger op deze kernwaarde dan jongeren. Er is geen enkele jeugdwerker die deze stelling met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens) heeft beantwoord.

Blijdorp omschrijft de huidige situatie als een grote kloof tussen twee werelden. We moeten dus investeren in het gaan leren kennen van de andere generatie. Dat maakt deze kernwaarde zo herkenbaar voor velen.

5.3 Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'

Hieronder volgt een figuur met daarin, in gemiddelden, de antwoorden per stelling rondom kernwaarde drie. Onder het figuur vindt u een overzicht van de stellingen rondom de kernwaarde.

Figuur 8 Overzicht staafdiagrammen met resultaten van de stellingen rondom kernwaarde drie

Stellingen

Schaal: 1 (helemaal oneens) – 5 (helemaal eens)

1. In mijn gemeente ligt de focus minder op dogma's, tradities, et cetera, en staat (het leven van) Jezus en Zijn boodschap centraal.
2. In mijn gemeente wordt de boodschap niet beperkt tot alleen maar (morele) gedragsregels.
3. In mijn gemeente wordt de boodschap zo vertaalt, dat jongeren Jezus in het dagelijks leven kunnen volgen.
4. In mijn gemeente wordt er aandacht geschonken aan de toepassing van het geloof in de praktijk.
5. Door meer aandacht te geven aan kernwaarde drie, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

5.3.1 Omschrijving kernwaarde drie versus de huidige situatie

Jezus en Zijn boodschap

Van alle respondenten reageert 32 procent met een 3 (oneens/eens) op de stelling: in mijn gemeente ligt de focus minder op dogma's, tradities, et cetera, en staat (het leven van) Jezus en Zijn boodschap centraal.

Over het algemeen herkennen jeugdwerkers deze stelling meer dan jongeren. Het gemiddelde resultaat van jongeren valt positief uit, ondanks de spreiding van de antwoorden. 34 procent van de jongeren heeft de stelling met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens) beantwoord. Hetzelfde percentage jongeren antwoorde met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Doordat er meer jongeren waren die het 'helemaal eens' waren met de stelling, valt het gemiddelde naar de positieve kant.

Blijdorp snapt dat het lastig is om antwoord te geven op de stellingen rondom kernwaarde drie. De kernwaarde voelt namelijk *obvious* aan; natuurlijk zet je Jezus centraal in de kerk. Volgens Blijdorp is

kernwaarde drie een bemoedigende kernwaarde. Voor hem betekent het dat hij geen water bij de wijn hoeft te doen. Zet geen gelikt, lekker verhaal neer, maar durf te contrasteren. Je hoeft dus niet hip te zijn, als je maar echt en authentiek bent.

Gedragsregels

Het grootste gedeelte van de respondenten, 68 procent, reageerde met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) op de stelling: in mijn gemeente wordt de boodschap niet beperkt tot alleen maar (morele) gedragsregels. Beide groepen, jongeren en jeugdwerkers, reageren positief op deze stelling. 'Maar' 10 procent van de respondenten reageert met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens).

Van der Heijden herkent de kernwaarde, en deze stelling, in haar gemeente. Dat het geloof leeft in de gemeente in een van de belangrijkste dingen, stelt zij. Soms ziet zij in andere gemeenten dat het geloof veel te vaag of horizontaal is geworden. Tegelijkertijd ziet zij in andere kerken dat de traditie te sterk centraal staat. Een eigen geloofsidentiteit is dus enorm belangrijk, concludeert Van der Heijden. Ik denk dat wij, "De Lichtboog", in de vormen behoorlijk evangelisch zijn, terwijl wij in de leer behoorlijk gereformeerd zijn.

Jezus volgen

Op de stelling rondom het vertalen van Jezus' boodschap zodat jongeren Hem in het dagelijks leven kunnen volgen, wordt wisselend gereageerd. 44 procent van de respondenten beantwoordt de stelling met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Daarnaast heeft 29 procent van de respondenten de stelling met een 3 (oneens/eens) beantwoord.

Dekker merkt dat veel kerken moeite hebben met het aanwakkeren van het verlangen om Jezus te volgen. Een van de oorzaken daarvan is onze theologie, stelt Dekker. Wij, gereformeerd-vrijgemaakten, zijn goed in het bezig zijn met de lijdenstijd van Jezus, maar we weten ons weinig raad met de tijd na Pasen, de tijd na de overwinning. Het gaat in onze kerken haast nooit over een nieuw leven, en een nieuwe mens. Hij merkt dat er vaak bij het kruis wordt stil gestaan, sterker nog: daar beginnen we elke zondag opnieuw.

Geloof in de praktijk

De stelling "in mijn gemeente wordt er aandacht geschonken aan de toepassing van het geloof in de praktijk" wordt door 60 procent van de respondenten positief ('eens' of 'helemaal eens') beantwoord. Het is de eerste stelling rondom kernwaarde drie waarvan het gemiddelde antwoord van jongeren positiever uitvalt dan het gemiddelde antwoord van jeugdwerkers.

Van der Heijden wijst op het belang van het totaalplaatje. Door bijvoorbeeld goede prediking, het betrekken van jongeren in de kerk en de kerngroepen begint het geloof te leven binnen de gemeente. Dan wordt het al makkelijker om met kinderen erover te praten, en ouders te stimuleren om hetzelfde thuis te doen. Al die dingen hebben invloed op elkaar, die kun je niet los van elkaar zien, concludeert Van der Heijden.

5.3.2 Meer aandacht aan kernwaarde drie

"Meer aandacht voor kernwaarde drie, zoals Growing Young het omschrijft, maakt de gemeente aantrekkelijker voor jongeren." Deze stelling wordt door 76 procent van de respondenten beantwoord met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Er zijn drie kernwaarden die een hoger gemiddelde hebben gescoord op deze stelling dan kernwaarde drie. (Zie figuur 5) Maar, in

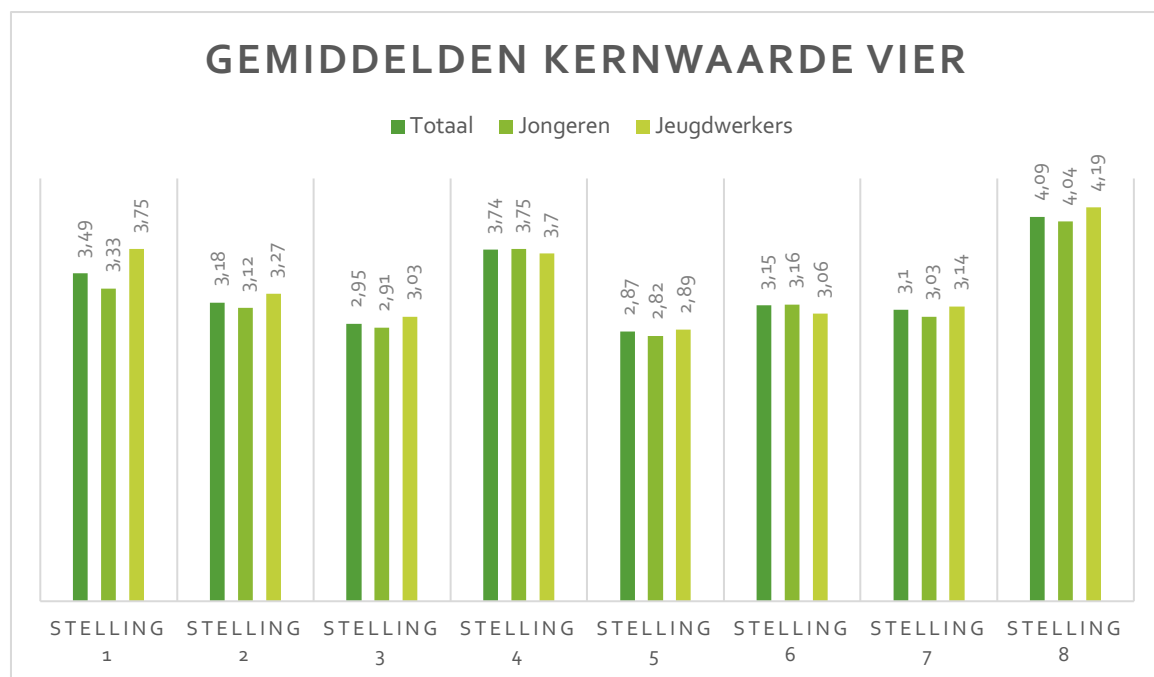
vergelijking met dezelfde stelling rondom alle kernwaarde samen, heeft kernwaarde drie het hoogste gemiddelde van jeugdwerkers.

Zoals eerder benoemd, voor Blijddorp voelt de kernwaarde *obvious* aan. Dat betekent niet dat er hierin geen stappen meer te zetten zijn. Wat is namelijk het centraal zetten van Jezus' boodschap? Daar kun je hele verschillende invullingen aan geven. Daarnaast, wat betrek je tot de boodschap? Ik vraag mij af of de kern van deze kernwaarde wel volledig wordt gevat.

Dekker merkt dat het nodig is dat we in de kerk kwetsbaarder en eerlijker durven te zijn naar elkaar. Dat is wat Growing Young ook beschrijft: eerlijk en kwetsbaar durven zijn over waarop wij soms stuklopen en waar wij de eindjes niet bij elkaar krijgen. Daar moeten leiders en dominees als eerste mee beginnen.

5.4 Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'

Hieronder volgt een figuur met daarin, in gemiddelden, de antwoorden per stelling rondom kernwaarde vier. Onder het figuur vindt u een overzicht van de stellingen rondom de kernwaarde.

Figuur 9 Overzicht staafdiagrammen met resultaten van de stellingen rondom kernwaarde vier

Stellingen

Schaal: 1 (helemaal oneens) – 5 (helemaal eens)

1. Ik ervaar mijn gemeente als een warme gemeenschap.
2. In onze gemeente zijn relaties belangrijker dan activiteiten.
3. In onze gemeente ervaren jongeren dat ze gezien worden.
4. In onze gemeente dragen wij zorg voor elkaar.
5. In onze gemeente is er veel contact binnen verschillende generaties
6. In onze gemeente worden relaties tussen verschillende generaties gestimuleerd.

7. 'Een warme gemeenschap' zit in het DNA van onze gemeente.
8. Door meer aandacht te besteden aan kernwaarde vier, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

5.4.1 Omschrijving kernwaarde vier versus de huidige situatie

Warme gemeenschap

Meer dan de helft van de respondenten, 54 procent, reageert positief ('eens' of 'helemaal eens') op de eerste stelling: ik ervaar mijn gemeente als een warme gemeenschap. Kijkend naar de cijfers kan er geconcludeerd worden dat jeugdwerkers (gemiddeld 3,75) de stelling meer herkennen dan jongeren (gemiddeld 3,33). Op deze stelling reageert 67 procent van de jeugdwerkers met 'eens' of 'helemaal eens' tegenover 47 procent van de jongeren.

Relaties belangrijker dan activiteiten

In vergelijking met alle stellingen binnen de enquête is er op de stelling "in onze gemeente zijn relaties belangrijker dan activiteiten" het meest geantwoord met een 3 (oneens/eens). 46 procent van de respondenten heeft deze stelling met een 3 (oneens/eens) beantwoord. 34 procent reageert met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) op deze stelling, en de overige 20 procent met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens).

De gemiddelden van de beide populaties liggen dichtbij de 3 (oneens/eens), doordat 53 procent van de jeugdwerkers en 42 procent van de jongeren de stelling met een 3 (oneens/eens) beantwoord hebben. Ondanks dat het gemiddelde van de jeugdwerkers hoger is, zijn er in verhouding meer jeugdwerkers die niet tot een mening zijn gekomen.

Gezien worden

De stelling "in onze gemeente ervaren jongeren dat ze gezien worden" is een van de twee stellingen binnen kernwaarde vier welke naar het negatieve neigt. Ook deze stelling wordt, net als de vorige, door 46 procent van de respondenten met een 3 (oneens/eens) beantwoord.

Blijdorp herkent de uitkomst. In het zien van jongeren binnen de gemeente kan men nog groeien. Hij grijpt terug naar het eerder beschreven voorbeeld. Als er alleen maar wordt gekeken op de manier van 'dat is de dochter van [vul een achternaam in]', dan zie je de persoon en zijn of haar kwaliteiten niet. Hoe kunnen we de kerkbanken inschuiven naast iemand en niet verder kijken dan 'dat is de dochter van'? Logisch dat diegene dan zich niet gezien voelt.

Zorg voor elkaar

De stelling "in onze gemeente dragen wij zorg voor elkaar" wordt door veel respondenten herkend. Dit is een van de twee stellingen waarop geen enkele respondent met een 1 (helemaal oneens) heeft geantwoord. 65 procent van de respondenten heeft de stelling met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) beantwoord.

Van der Heijden herkent deze zorg in haar gemeente. Er is weinig kritiek, veel positieve feedback en veel enthousiasme. De kerngroepen spelen hierin een hele belangrijke rol. Ik hoor van veel gemeenteleden dat de kerngroep voor hen belangrijker is dan de diensten op zondag, zegt Van der Heijden.

Contact binnen verschillende generaties

Op de stelling "in onze gemeente is er veel contact binnen verschillende generaties" heeft 40 procent van de respondenten geantwoord met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens). Daarnaast heeft 37 procent van de respondenten de stelling met een 3 (oneens/eens) beantwoord.

Veel contact binnen verschillende generaties in de gemeente wordt nauwelijks herkend door de respondenten. Dekker pleit ervoor dat generaties meer met elkaar in verbinding komen te staan. Jongeren vinden dit jammer aangezien ze veel vragen hebben over de kerk en het geloof, stelt hij. Van der Heijden is van mening dat de wil er wel is, maar velen niet weten hoe.

Stimuleren van relaties tussen generaties

De volgende stelling gaat over het stimuleren van de relaties tussen verschillende generaties. De meeste respondenten, 31 procent, hebben op deze stelling geantwoord met een 3 (oneens/eens). 39 procent van de respondenten reageerde met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens), en de overige 30 procent reageerde met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens). Jongeren herkennen, in vergelijking met jeugdwerkers, de stelling net iets meer binnen de gemeente dan jeugdwerkers. Ondanks dat ligt het gemiddelde van de gehele populatie dichtbij de 3 (oneens/eens).

Blijdorp is van mening dat deze relaties meer gestimuleerd moeten worden. Blijdorp pleit voor een verhouding welke Powell et al. (2016) in het boek introduceren: vijf volwassenen per jongere. Volwassenen waar ze mee kunnen praten, een band mee opbouwen, waar ze terecht kunnen. Een soort mentoren.

Van der Heijden denkt dat deze relaties tussen generaties op verschillende terreinen gestimuleerd moet worden. Niet alleen binnen de eredienst, maar ook daarbuiten door bijvoorbeeld koffie te drinken met elkaar. Wat "De Lichtboog" nu organiseert zijn een *rolling diner*: een keer in het jaar gaat de groep eten bij verschillende gezinnen uit de gemeente. Dat is zo'n manier waarop je dat intergenerationele contact probeert vorm te geven, besluit Van der Heijden.

Het DNA van de gemeente

Of 'een warme gemeenschap' in het DNA van de gemeente zit, wordt door de meeste respondenten, 37 procent, met een 3 (oneens/eens) beantwoord. 35 procent van de respondenten heeft de stelling met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) beantwoord. Jeugdwerkers zijn, in vergelijking met jongeren, iets positiever in het beantwoorden van de stelling.

Blijdorp stelt dat Gereformeerden door dogma's verbonden zijn geweest. We hebben wel altijd een goede relatie gehad, maar het waren de drie formulieren van enigheid die ons verbonden aan elkaar, stelt Blijdorp. De nadruk lag op de ratio. Nu hebben we een generatie die veel meer de relationele verbinding zoekt in de kerk. Het warme gevoel wat iemand overhoudt aan een kerkdienst is belangrijker dan de overeenstemming van de preek met de gereformeerde belijdenissen. Dat vraagt om een andere manier van kerk-zijn.

Als voor veel mensen die warme gemeenschap belangrijk is, is het nodig om te investeren in die contacten, concludeert Dekker. Maar investeer dan in die intergenerationele contacten met het oog op het creëren van een warme gemeenschap! Ga geen kerkelijke thema's bespreken, maar vraag eens wie Jezus voor diegene is, of met welke thema's/vragen zij rondlopen. Vraag om voorbeelden waarin iemand God sterk ervoer, of juist voorbeelden waarin iemand heel veel vragen en twijfels

had. Op zo'n manier moeten we met elkaar in gesprek. Daar zijn genoeg handvaten of methoden voor te vinden. Dan kun je een warme gemeenschap worden, besluit Dekker.

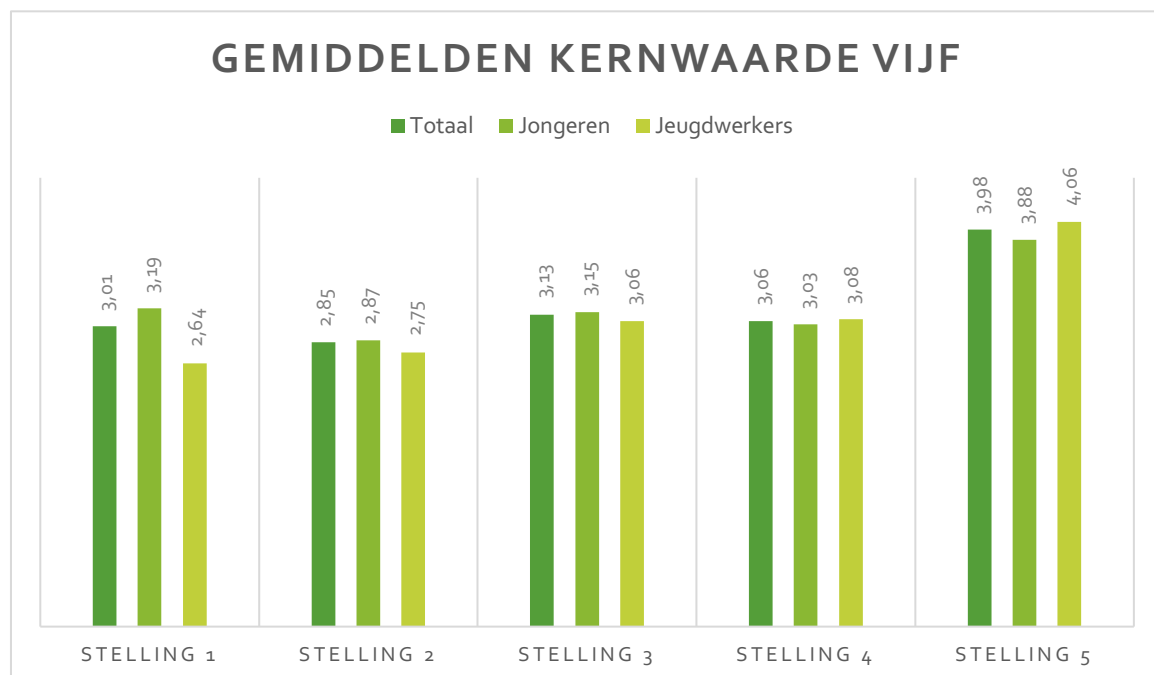
5.4.2 Meer aandacht aan kernwaarde vier

"Door meer aandacht te besteden aan kernwaarde vier, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren". 83 procent van de respondenten heeft deze stelling met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) beantwoord. Dat is, in vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, het hoogste percentage. (Zie figuur 5)

Blijdorp noemt een warme gemeenschap het geneesmiddel. In een maatschappij waarin, door *social media*, over alles een filter ligt, hebben jongeren het vermogen zich naar buiten op te stellen alsof alles goed gaat, terwijl ze van binnen zich depressief voelen. Dan is die warme gemeenschap het geneesmiddel, ervaart Blijdorp. Een plek waar zij zichzelf kunnen zijn, een plek waar kwetsbaarheid, gebrokenheid, verdriet en pijn er mag zijn.

5.5 Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

Hieronder volgt een figuur met daarin, in gemiddelden, de antwoorden per stelling rondom kernwaarde vijf. Onder het figuur vindt u een overzicht van de stellingen rondom de kernwaarde.

Figuur 10 Overzicht staafdiagrammen met resultaten van de stellingen rondom kernwaarde vijf

Stellingen

Schaal: 1 (helemaal oneens) – 5 (helemaal eens)

1. In onze gemeente worden ouders ondersteund in de opvoeding van de kinderen.
2. In onze gemeente worden jongeren actief betrokken in alle facetten van gemeente-zijn.

3. In het budget laat onze gemeente zien dat jongeren belangrijk zijn.
4. In de eredienst laat onze gemeente zien dat jongeren belangrijk zijn.
5. Door meer aandacht te geven aan kernwaarde vijf, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

5.5.1 Omschrijving kernwaarde vijf versus de huidige situatie

Ouders ondersteunen

De stelling “in onze gemeente worden ouders ondersteund in de opvoeding van de kinderen” wordt heel wisselend beantwoord. 28 procent van de respondenten reageert met een 3 (oneens/eens), 36 procent reageert met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens), en 36 procent reageert met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens).

Het is opvallend te noemen dat de jongeren een hoger gemiddelde scoren op de stelling dan de jeugdwerkers. In vergelijking met alle stellingen van de enquête is dit de stelling waarop de meeste jeugdwerkers reageren met een 1 (helemaal oneens): 13 procent. Van alle jeugdwerkers reageert 48 procent met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens).

Jeugdwerkers herkennen deze ondersteuning door de gemeente minder dan de jongeren. Dekker stelt dat wanneer gemeenten jongeren willen bereiken en/of behouden, de ouders daarin heel belangrijk zijn. Je kunt geweldig jeugdwerk neerzetten binnen een gemeente, maar als daarachter geen ouders staan die hun kinderen stimuleren, enthousiasmeren en thuis gesprekken voeren over het geloof, dan houdt het op. Dan kun je stoppen.

Jongeren actief betrokken

De stelling “in onze gemeente worden jongeren actief betrokken in alle facetten van gemeente-zijn” wordt nauwelijks herkend door de respondenten. 39 procent van de respondenten reageert met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens) op de stelling. Daarnaast reageert 37 procent met een 3 (oneens/eens) op de stelling.

Opvallend is dat het gemiddelde antwoord van de jeugdwerkers lager uitvalt dan dat van de jongeren. Jeugdwerkers lijken de stelling minder te herkennen dan jongeren.

Dekker verwijst naar wat Powell et al. (2016) zelf beschrijven in het boek. Een van de adviseurs zei: gezonde kerken bereiken jonge mensen, en jonge mensen maken de kerk gezonder. Als jouw kerk twintigjarigen bereikt, dan zullen ze ook zestigjarigen bereiken. Een andere adviseur zei: je kunt geen grote kerk bouwen met slechte studentenbediening. En je kunt geen sterke studentenbediening bouwen met een lakse kerk.

Dat geeft voor Dekker aan dat het enorm op elkaar inspeelt. Een wisselwerking. Dekker gelooft echt dat als je de aandacht richt op jongeren, dat zij een groot gedeelte weer terug richten op volwassenen.

Het budget

“In het budget laat onze gemeente zien dat jongeren belangrijk zijn”. Op deze stelling reageerden de meeste respondenten, 35 procent, met een 3 (oneens/eens). Daarnaast reageert 36 procent van de respondenten met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Jongeren lijken de stelling meer te herkennen dan jeugdwerkers.

Blijdorp zet een kritische noot bij het budget. Als voorbeeld neemt Blijdorp zijn eigen gemeente en een gemeente in Dalfsen. In Dalfsen hebben ze veel geld uitgegeven aan een prachtige soos, maar jongeren voelen zich in de kerk niet gezien. Volgens Blijdorp komt dat omdat zij in de kern zelf niet een ingebedde plek hebben. Bij Blijdorp, "Het Morgenlicht", hebben zij het budget ook iets omhoog gegooid, maar zij zijn eigenlijk meer activiteiten gaan organiseren, waarvan veel nauwelijks wat kosten. Dus ook zonder budget kun je, volgens Blijdorp, een heel eind komen.

De eredienst

De stelling "in de eredienst laat onze gemeente zien dat jongeren belangrijk zijn" wordt, in vergelijking met alle enquêtevragen, het vaakst beantwoord met een 1 (helemaal oneens): 9 procent van de respondenten. Daar tegenover reageert 8 procent van de respondenten met een 5 (helemaal eens), waardoor het 'negatieve' door het 'positieve' teniet wordt gedaan.

Het gemiddelde antwoord ligt rond de 3 (oneens/eens), wat de indruk wekt dat de respondenten moeite hadden met het vormen van een mening rondom deze stelling.

Van der Heijden is van mening dat volwassenen te snel voor zichzelf kiezen. En dit is iets wat in z'n algemeenheid geldt. De geluiden dat er moet worden gekozen voor jongeren is niet nieuw. Deze waren er 40 jaar geleden ook al wel. De mensen die houden van de kerk en de kerkelijke traditie, dat zijn de mensen die blijven. De mensen die daar niet van houden, zij stappen de kerk uit. Heel zwart-wit gezegd natuurlijk. De mensen die dus overblijven, zij vinden het prima, concludeert Van der Heijden.

5.5.2 Meer aandacht aan kernwaarde vijf

"Door meer aandacht te geven aan kernwaarde vijf, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren". Een stelling waar 79 procent van de respondenten het mee eens (4 'eens' of 5 'helemaal eens') is. De stelling wordt dus door een groot aantal van de respondenten herkent.

Jeugdwerkers lijken de stelling meer te herkennen dan jongeren. 88 procent van de jeugdwerkers beantwoorde de stelling met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Het percentage jongeren wat hetzelfde antwoord gaf is 73 procent.

Dé kernwaarde

Blijdorp heeft niet volledig duidelijk waarom het staat of valt met deze kernwaarde, en waarom dit de afslag vergrijzing is of juist niet. Dat voel hij niet helemaal mee. Blijdorp vraagt zich af waarom bijvoorbeeld kernwaarde één of kernwaarde drie niet dé kernwaarde is waar je de boot kan missen of juist kan halen.

Vitaliteit

Dekker verwijst naar passages vanuit het boek. In het boek staat dat ergens heel mooi beschreven, vindt hij. Gemeenten merkten dat wanneer gemeenten onevenredig investeren in jongeren, dat jongeren ook veel terug investeren in de gemeente. Growing Young vroeg zich af wat jongeren dan specifiek bijdragen aan de kerk. Dit vroegen ze ook aan volwassenen, waarop de meesten antwoordden: vitaliteit. Jongeren injecteren de kerk met energie en intensiteit. Anderen wijzen op passie van jongeren, en op de innovatie en vernieuwing die zij met zich meebrengen. Daarnaast kwam er meer *overall health*, meer algemene gezondheid.

Voor iedereen?

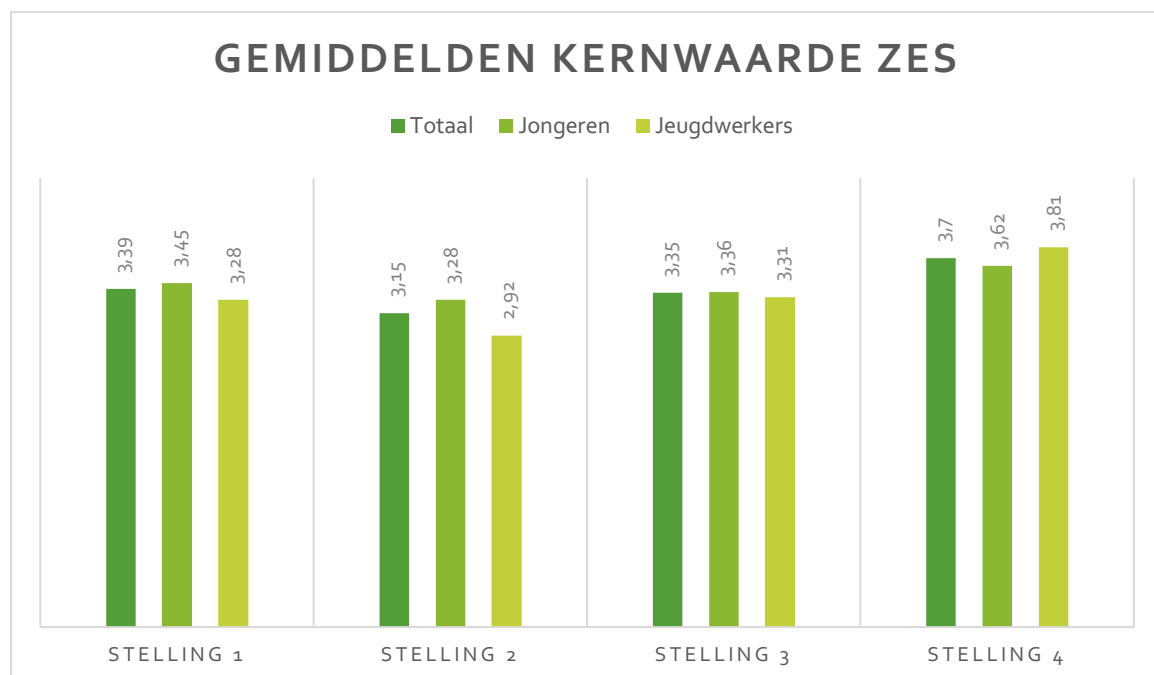
Van der Heijden stelt dat mensen het spannend vinden, het gevoel dat je andere mensen te kort doet, want 'de gemeente is er toch voor iedereen?'. Het gaat om alle generaties en niet alleen om jongeren. Ik denk dat dit een hoofdstuk is uit Growing Young wat wellicht beter of duidelijker geschreven zou moeten worden. Het zet zich af tegen kerken die kiezen voor traditie omdat ouderen dit nu eenmaal gewend zijn, stelt Van der Heijden.

Growing Young zegt eigenlijk dat jongeren niet vanzelf blijven. Daar moet je aandacht en prioriteit aangeven. Anders gebeurt dat niet, en dat vinden mensen toch een ongemakkelijke boodschap. Dan zijn ze geneigd om toch te kiezen voor hun eigen comfort, in plaats van dat ze kiezen voor de jongeren. Daarin vindt Van der Heijden dat ouderen zich soms te constructief opstellen richting jongeren in de kerk. Ouderen lijken soms te veel te denken dat de kerk er voor hen is en te weinig te beseffen wat het belang van die volgende generatie is.

Van der Heijden denkt dat er veel met de mond wordt beleden, maar dat er soms weinig in de praktijk wordt uitgeleefd.

5.6 Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'

Hieronder volgt een figuur met daarin, in gemiddelden, de antwoorden per stelling rondom kernwaarde zes. Onder het figuur vindt u een overzicht van de stellingen rondom de kernwaarde.

Figuur 11 Overzicht staafdiagrammen met resultaten van de stellingen rondom kernwaarde zes

Stellingen

Schaal: 1 (helemaal oneens) – 5 (helemaal eens)

1. Onze gemeente is niet alleen gericht op onszelf, maar ook op onze omgeving.

2. Onze gemeente rust jongeren toe om het geloof uit te dragen in de omgeving waarin zij leven.
3. Onze gemeente is zich bewust van de rol die wij hebben in onze omgeving.
4. Door meer aandacht te geven aan kernwaarde zes, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren.

5.6.1 Omschrijving kernwaarde zes versus de huidige situatie

Gericht op de omgeving

Op de stelling “onze gemeente is niet alleen gericht op onszelf, maar ook op onze omgeving” reageert de helft van de respondenten met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Met een gemiddeld antwoord van 3,39 lijkt de stelling (voor een gedeelte) herkenbaar in de gemeente.

Jongeren lijken de stelling meer te herkennen dan jeugdwerkers: 55 procent beantwoordt de stelling met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Het meest gegeven antwoord onder de jeugdwerkers, met 42 procent, is 3 (oneens/eens).

Blijdorp erkent dat we van een sterke nadruk op leer en exegese komen. Diaconaat is wel ontwikkeld in de gereformeerde kerk, maar het is misschien wel het ondergeschoven kindje. De dienst der barmhartigheid is geen kenmerk van de ware kerk. Het is de verkondiging van het woord, de bediening van de sacramenten en de leer van de tucht. Terwijl de bediening der barmhartigheid net zo belangrijk of misschien wel een belangrijkere instelling is van Jezus, stelt Blijdorp.

Dekker stelt dat de urgentie minder hoog is op plekken waar mensen, in bepaalde mate, nog wel wat hebben met de kerk. Dus het feit dat kerken naar binnen zijn gericht en de afwezigheid van urgentie spelen hierin een grote rol.

Geloof uitdragen in de omgeving

De volgende stelling, onze gemeente rust jongeren toe om het geloof uit te dragen in de omgeving waarin zij leven, wordt wisselend beantwoord. 32 procent van de respondenten reageert met een 1 (helemaal oneens) of 2 (oneens) op de bovengenoemde stelling, terwijl een andere 42 procent reageert met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). De stelling vindt onder jongeren meer herkenning dan onder jeugdwerkers.

Van der Heijden erkent dat het naar buiten treden wellicht een onderbelicht thema is. Binnen het kerk-zijn wordt *in* (met elkaar) en *up* (naar God) belangrijker gezien als *out* (naar buiten). Blijdorp herkent dit in zijn gemeente: Het Morgenlicht. Misschien heeft de jeugd in zes jaar catechese een enkele keer een Present-activiteit uitgevoerd, of misschien hebben ze ooit boodschappenpakketten rondgebracht, maar daar houdt het meestal wel mee op. We doen geen enkele moeite en geen enkele investering tot dienstbetoon.

Bewust van de rol

De stelling “onze gemeente is zich bewust van de rol die wij hebben in onze omgeving” wordt door de meeste respondenten, 37 procent, beantwoord met een 3 (oneens/eens). Daarnaast reageert 45 procent van de respondenten met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens).

Jongeren lijken zich meer te herkennen in de bovenstaande stelling dan jeugdwerkers. Blijdorp ziet dat hierin nog stappen te zetten zijn. Wij vrijgemaakten hier in Hardenberg zijn een aardig gesloten

gemeenschap. Het is wel anders geworden door de jaren heen natuurlijk, maar dat is wel waar je vandaan komt. We komen van een sterke nadruk op leer en exegese.

5.6.2 Meer aandacht aan kernwaarde zes

De stelling “door meer aandacht te geven aan kernwaarde zes, zoals Growing Young het omschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren” wordt door 62 procent van de respondenten met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) beantwoord. In vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden is 62 procent het laagste percentage van ‘positieve’ (4 ‘eens’ of 5 ‘helemaal eens’) antwoorden. Jeugdwerkers reageren, gemiddeld gezien, iets positiever op de stelling dan jongeren. (Zie figuur 5)

Van der Heijden denkt dat de gemiddelde jongere in haar kerk, “De Lichtboog”, niet echt leert om zijn of haar geloof uit te dragen. Volgens Dekker gaat er een spannende vraag schuil rondom deze kernwaarde: ‘hoe snel ben jij, en hoe snel ben je als kerk, verzadigd?’. Als je merkt dat je al snel vol zit, dan gaat er waarschijnlijk ook niet ontzettend veel veranderen en dan blijft het voortkabbelen. Als je wil dat het, net zoals Jezus, je dagelijkse doel wordt, dan ontstaat er een soort blijvende trek.

Het is, volgens Blijdorp, een absolute uitdaging om een manier te vinden om jongeren zo op te voeden dat het eigen wordt om anderen te dienen. Op welke manier dan ook. Daarvoor is maatwerk nodig, concludeert Blijdorp. Je moet de kernwaarden ook toepassen zoals het bij de gemeente past. Het moet gaan leven, je kan je niet oprecht inleven in jongeren als je daar geen *feeling* mee hebt. Het kunstmatig toepassen van de kernwaarden lukt niet.

5.7 Samenvatting

5.7.1 Kernwaarde één ‘Geef leiderschap door aan jongeren’

Het delen van verantwoordelijkheid wordt door de meeste respondenten niet of nauwelijks herkend. Tegelijkertijd erkennen de meeste respondenten dat jongeren wel worden gestimuleerd tot participatie in de gemeente. Volgens Dekker worden jongeren wel degelijk ingezet binnen de gemeente, zonder dat er veel verantwoording wordt gedeeld. Dekker is van mening dat veel jongeren worden ingezet voor ‘zijkusjes’, zoals het beam-team, of de oppasdienst.

Volgens Blijdorp, Van der Heijden en Dekker moet het vertrouwen in jongeren nog groeien. Angst lijkt een grote rol te spelen. Ouderen vragen zich af of jongeren de verantwoording wel aankunnen. Blijdorp stelt dat jongeren serieuzer moeten worden genomen: zie jongeren als zelfstandige personen met een naam en eigen kwaliteiten. Blijdorp en Van der Heijden zijn van mening dat jongeren meer en meer serieus worden genomen in de eigen gemeenten. Volgens Van der Heijden is er veel bereidheid te vinden, maar weet men niet hoe ze hen moeten of kunnen betrekken.

Geef leiderschap door aan jongeren lijkt niet de doorslaggevende kernwaarde te zijn. De meeste respondenten zijn wel van mening dat meer aandacht voor kernwaarde één de gemeente aantrekkelijker maakt.

5.7.2 Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'

De aandacht binnen de gemeente voor de jongeren en de wereld waarin zijn leven wordt door een kleine meerderheid van de respondenten herkend. Volgens Dekker kan de toepassing van kernwaarde twee in kleine 'dingetjes' schuilgaan, zoals het gebruik van voorbeelden die aansluiten op de leefwereld van jongeren. Iets wat jongeren dagelijks tegenkomen, of wat raakt aan thema's waarmee zij spelen.

Ondanks dat de aandacht gedeeltelijk herkend wordt, lijkt er weinig aandacht te zijn voor het empathie tonen richting jongeren en de wereld waarin zij leven. Volgens Van der Heijden gaat dit een niveau dieper: het gaat om het niet oordelen op de levensstijl van anderen en het bespreekbaar maken van lastige onderwerpen. Dat lijkt een punt van groei te zijn voor gemeenten.

Ongeveer 75 procent van de respondenten erkent dat meer aandacht voor kernwaarde twee de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren. Dekker is het hier helemaal mee eens. Jongeren moeten niet het gevoel krijgen dat de eredienst een 'volwassendienst' is, en dat gevoel overheerst soms wel.

5.7.3 Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'

Kernwaarde drie voelt *obvious*, zegt Blijdorp: natuurlijk staat Jezus centraal in de kerk. De vraag is, volgens hem, *hoe* wij Jezus centraal zetten. Dat binnen gemeenten Jezus en Zijn boodschap centraal staat, in plaats van de focus op dogma's en tradities, is nauwelijks te herkennen. Van der Heiden wijst op de gevaren van manieren waarop wij Jezus centraal zetten. Aan de ene kant kan het geloof te vaag of horizontaal worden, aan de andere kant kan traditie te sterk centraal komen te staan.

In veel gemeenten lijkt Jezus' boodschap niet beperkt te worden tot (morele) gedragsregels. Of de boodschap van Jezus zo vertaald wordt dat jongeren Hem in het dagelijks leven kunnen volgen, wordt nauwelijks herkend door de respondenten. Volgens Dekker kan onze (gereformeerde) theologie de oorzaak daarvan zijn. Het gaat in onze kerken haast nooit over 'een nieuw leven' en 'een nieuwe mens', concludeert hij. Hoe moeten jongeren dan leren om Jezus te volgen in het dagelijks leven?

De aandacht die binnen de gemeente wordt geschonken aan de toepassing van het geloof in de praktijk wordt herkend door een meerderheid van de respondenten. Daarnaast herkennen zij dat de gemeente aantrekkelijker wordt voor jongeren als er meer aandacht aan kernwaarde drie gegeven wordt. Dekker probeert meer en meer aandacht aan kernwaarde drie te geven door kwetsbaarder en eerlijker te zijn.

5.7.4 Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'

De eigen gemeente wordt herkend als een warme gemeenschap. Deze herkenning lijkt te zitten in de zorg voor elkaar. Of relaties daarnaast belangrijker zijn binnen de gemeente dan activiteiten is lastig te herkennen. Het werken aan die warme gemeenschap gaat niet vanzelf: of een warme gemeenschap in het DNA van de gemeente zit, wordt nauwelijks herkend.

Volgens de respondenten ervaren de meeste jongeren niet dat ze gezien worden binnen de gemeenschap. Blijdorp herkent en snapt dit. Volgens hem is het logisch dat een jongere zich niet gezien voelt wanneer een gemeente naar een jongere kijkt als 'zoon/dochter van'. Hierin speelt het weinige contact tussen verschillende generaties mee. Dekker erkent dat er een gebrek is aan

intergenerationele contacten. Hij pleit ervoor dat generaties meer met elkaar in verbinding komen te staan.

Gemeenten lijken relaties tussen generaties niet of nauwelijks te stimuleren. Volgens Van der Heijden is de wil er wel, maar weet men vaak niet *hoe*. Zij stelt dat deze relaties op meerdere facetten van het gemeente-zijn moeten worden gestimuleerd.

Meer aandacht voor deze kernwaarde is belangrijk om aantrekkelijk te zijn voor jongeren, dat wordt door een grote meerderheid van de respondenten herkend. Zo ook door Blijdorp, volgens hem kan een warme gemeenschap fungeren als het geneesmiddel.

5.7.5 Kernwaarde vijf ‘Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen’

Jeugdwerkers herkennen de ondersteuning in het opvoeden van kinderen niet of nauwelijks in de gemeente, terwijl jongeren de stelling meer lijken te herkennen. Dekker is van mening dat wanneer gemeenten jongeren willen bereiken of behouden, de ouders daarin heel belangrijk zijn.

Hij is ervan overtuigd dat wanneer de aandacht op jongeren wordt gericht, zij een groot gedeelte weer terug richten op volwassenen. Op dat gebied is er werk aan de winkel, aangezien jongeren niet of nauwelijks actief betrokken worden in alle facetten van gemeente-zijn.

Volgens Van der Heijden ligt de focus van gemeenten vaak op de eredienst. Of gemeenten in de eredienst laten zien dat jongeren voor hen belangrijk zijn, is lastig te zeggen. De meeste respondenten lijken hierover geen mening te kunnen vormen. Hetzelfde geldt voor de stelling rondom het budget, ook hier lijken de respondenten geen mening te kunnen vormen. Blijdorp is van mening dat gemeenten zonder budget een eind kunnen komen door jongeren een ingebedde plek binnen de gemeente te geven.

De meeste respondenten herkennen dat meer aandacht voor kernwaarde vijf de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren. Dekker verwijst naar passages vanuit het boek. In het boek staat dat heel mooi beschreven, vindt hij. Gemeenten merkten dat wanneer zij onevenredig investeren in jongeren, dat jongeren ook veel terug investeren in de gemeente.

5.7.6 Kernwaarde zes ‘Wees relevant voor anderen’

Volgens de helft van de respondenten is hun gemeente niet alleen gericht op zichzelf, maar ook op de omgeving. Dekker stelt dat de urgentie minder hoog is op plekken waar mensen, in bepaalde mate, nog wel wat hebben met de kerk. Van der Heijden erkent dat het naar buiten treden wellicht een onderbelicht thema is. Binnen het kerk-zijn wordt *in* (met elkaar) en *up* (naar God) belangrijker gezien als *out* (naar buiten).

Dat het naar buiten treden een onderbelicht thema is, wordt enigszins duidelijk in de volgende stelling. Het toerusten van jongeren, door de gemeente, om het geloof uit te dragen in de omgeving wordt nauwelijks herkent. Hetzelfde geldt voor het bewust zijn van de rol die de gemeente in de omgeving heeft. Blijdorp ziet dat hierin nog stappen te zetten zijn. Wij vrijgemaakten hier in Hardenberg zijn een aardig gesloten gemeenschap. Het is wel anders geworden door de jaren heen natuurlijk, maar dat is wel waar je vandaan komt. We komen van een sterke nadruk op leer en exegeese.

Dat gemeenten door meer aandacht aan kernwaarde zes te geven aantrekkelijk worden voor jongeren, wordt door het overgrote deel van de respondenten herkend. Het is, volgens Blijdorp, een absolute uitdaging om een manier te vinden om jongeren zo op te voeden dat het eigen wordt om anderen te dienen. Op welke manier dan ook. Daarvoor is maatwerk nodig, concludeert Blijdorp.

6. Waardering Growing Young

Introductie

In dit hoofdstuk staat deelvraag twee centraal: Hoe waarderen jongeren en jeugdwerkers de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?

Om deze vraag te beantwoorden wordt gebruikgemaakt van de enquête en de interviews. In de beantwoording wordt aandacht geschonken aan verschillende soorten belang;

- ❖ In hoeverre is de toepassing van de desbetreffende kernwaarde belangrijk om aantrekkelijk te zijn voor jongeren;
- ❖ Welke kernwaarde is volgens de respondenten, de belangrijkste? Zowel persoonlijk als voor de gemeente
- ❖ Welke kernwaarde is, volgens de respondenten, de minst belangrijkste?

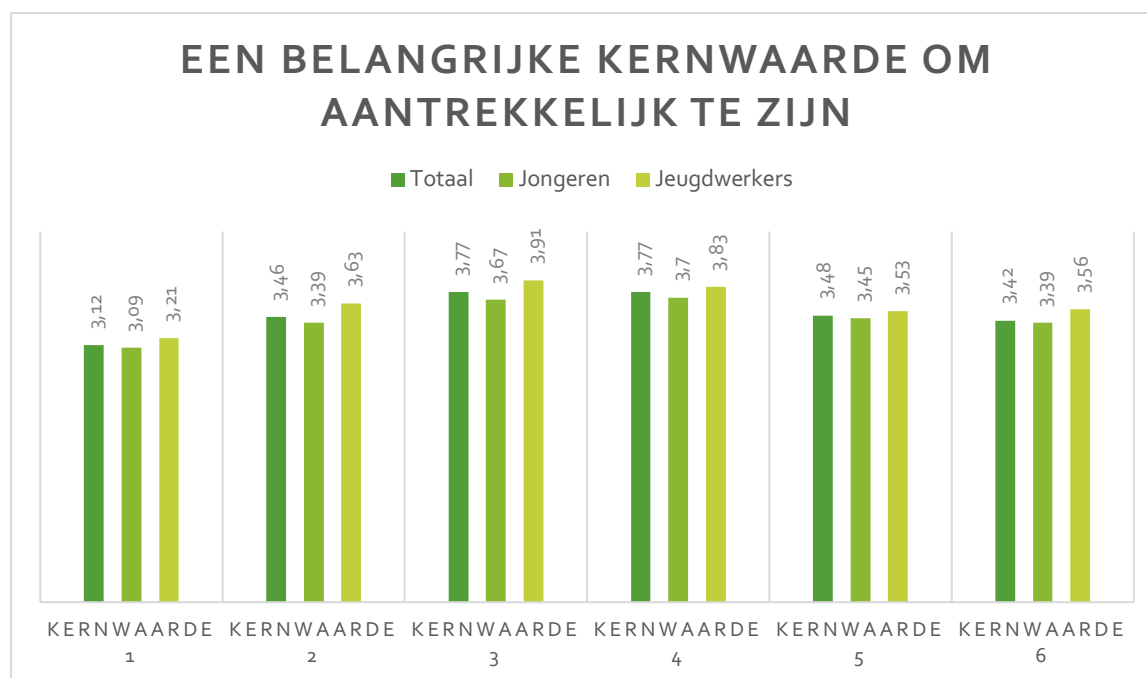
6.1 Belangrijk om aantrekkelijk te zijn

Introductie

De stelling '[de naam van de kernwaarde] is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren' komt binnen de enquête bij elke kernwaarde terug. Het is een terugkerende stelling waarbij de respondenten zelf mogen bepalen in hoeverre zij het ermee eens zijn: 1 (totaal onbelangrijk) – 5 (heel belangrijk).

Een overzicht

In het figuur hieronder staan de antwoorden, in gemiddelden, rondom een stelling die bij elke kernwaarde is geformuleerd: [de naam van de kernwaarde] is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren.

Figuur 12 Overzicht staafdiagrammen met resultaten op de stelling '[naam van de kernwaarde] is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren'

Schaal 1 (totaal onbelangrijk) – 5 (heel belangrijk).

De gemiddelde antwoorden van de respondenten rondom deze stelling levert de volgende rangschikking op:

1. Kernwaarde drie: Zet Jezus en Zijn boodschap centraal
- Kernwaarde vier: Werk aan een warme gemeenschap
3. Kernwaarde vijf: Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen
4. Kernwaarde twee: Inlevend zijn in de jongeren van vandaag
5. Kernwaarde zes: Wees relevant voor anderen
6. Kernwaarde één: Geef leiderschap door aan jongeren

6.1.1 Kernwaarde één: Geef leiderschap door aan jongeren

Kernwaarde één is, gekeken naar de gemiddelde resultaten rondom dezelfde kernwaarde, de minst belangrijke kernwaarde om als gemeente aantrekkelijk te zijn. 42 procent reageert met een 4 (belangrijk) of 5 (heel belangrijk) op de stelling: 'geef leiderschap door aan jongeren' is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren.

Weinig verantwoordelijkheid

Dekker heeft de indruk dat jongeren heel weinig verantwoordelijkheid krijgen binnen kerken. Ik word weleens gevraagd door kerken om mee te denken over een visie op jeugdwerk, vertelt Dekker. Ik zie dan vaak de sterke wens om jongeren actief te betrekken bij het kerk zijn en hen sleutels te geven, maar dat het in de praktijk toch lastig is om dat toe te passen. Dekker denkt dat dit heeft te maken met een stukje angst: wat gaat er gebeuren als we jongeren die ruimte geven? Kunnen zij dit wel? Gaan ze wel de 'goede' dingen organiseren? Levert het ons uiteindelijk niet alleen maar meer werk op?

Een veranderende blik

Voor Blijdorp had het percentage met 'positieve' antwoorden op deze stelling wel 70 of 80 procent mogen zijn. De kernwaarde is, volgens Blijdorp, enorm belangrijk. Hij merkt namelijk dat dit niet werd gedaan, en daar probeert hij verandering in te brengen. Dat lukt meer en meer. Volgens Blijdorp komt dit door een veranderende visie, of een veranderende blik; 'zie je wel, ze kunnen het wel'.

6.1.2 Kernwaarde twee: Inlevend zijn in de jongeren van vandaag

De stelling "inlevend zijn in de jongeren van vandaag is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren" wordt door 58 procent van de respondenten met een 4 (belangrijk) of 5 (heel belangrijk) beantwoord. Met een gemiddeld antwoord van 3,46 zijn er volgens de respondenten, in vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, 3 kernwaarden belangrijker.

Belangrijk

Voor Blijdorp is aandacht voor kernwaarde twee heel belangrijk. Zoals al eerder benoemd, Blijdorp ziet een belangrijke relatie tussen kernwaarde één en twee. Hij is van mening dat wanneer je je inleeft in de jongeren, je te weten komt wat zij kunnen en waar je hen kan inzetten. Van der Heijden erkent dat er binnen deze kernwaarde nog veel winst te behalen valt.

Dekker wijst op het feit dat veel vragen waar jongeren mee worstelen, niet alleen de vragen van jongeren zijn. Ook veel ouderen worstelen met deze vragen.

6.1.3 Kernwaarde drie: Zet Jezus en Zijn boodschap centraal

De stelling "Zet Jezus en Zijn boodschap centraal is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren" wordt door 66 procent van de respondenten met een 4 (belangrijk) of 5 (heel belangrijk) ingevuld.

72 procent van de jeugdwerkers reageert met een 4 (belangrijk) of 5 (heel belangrijk). Voor hen is kernwaarde drie, in vergelijking met de antwoorden op dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, de belangrijkste kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren.

Verschillende invullingen

Opvallend aan kernwaarde drie is dat er geen specifiek antwoord kan worden gegeven op Jezus' boodschap. Daar kan elke gemeente namelijk hele verschillende invullingen aan geven. Voor Blijdorp voelt kernwaarde drie *obvious* aan: natuurlijk zetten we Jezus centraal in de kerk.

Verlangen

Dekker voelt hetzelfde, maar merkt tegelijkertijd op dat kerken te weinig het verlangen bij jongeren kan opwekken. Hij gebruikt hierin een voorbeeld uit een van zijn catechese groepen. Dekker gaf catechisatie aan 15- tot 17-jarigen. Het was de week voor Pasen en dus wilde hij het over Jezus hebben. Dekker verbaasde zich over hoe weinig zij met Jezus hadden. Het zei hen zo weinig: Hij was voor de zonden gestorven, maar dat deed hen persoonlijk niet zoveel. Dat vond Dekker verbijsterend: hoe kan Jezus deze jongeren van 17, na zoveel jaren onderwijs en dergelijke, zo weinig zeggen?

6.1.4 Kernwaarde vier: Werk aan een warme gemeenschap

Op de stelling “Werk aan een warme gemeenschap is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren” reageert 65 procent van de respondenten met een 4 (belangrijk) of 5 (heel belangrijk). De stelling rondom kernwaarde vier heeft hetzelfde gemiddelde antwoord dan dezelfde stelling rondom kernwaarde drie. Jongeren zijn iets positiever dan jeugdwerkers in het antwoorden op de stelling.

Intergenerationele contacten

Dekker ziet het belang van deze kernwaarde. Hij focust zich op intergenerationele contacten. Wanneer verschillende generaties met elkaar in gesprek komen, dan belandt men al snel in een discussie. Het gaat snel over wat we van iets vinden, hoe wij ergens tegenaan kijken, et cetera. Hierin komt de volwassene als volwassene, en de jongere komt als jongere. Dus we praten ondergeschikt met elkaar, concludeert Dekker. Dekker denkt dat generaties veel meer met elkaar in contact moeten komen, dat is een punt waar meer aandacht aan gegeven mag worden. Eigenlijk moet dat al duidelijk worden als mensen lid worden van een kerk; het is normaal om veel in contact te staan met andere generaties.

6.1.5 Kernwaarde vijf: Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen

“Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren”. Op deze stelling reageert 54 procent van de respondenten positief: 4 (belangrijk) of 5 (heel belangrijk).

Laatste agendapunt

Waarom dit dé kernwaarde is tot vergrijzing, of niet is bij Blijdorp niet duidelijk. Volgens hem had dit net zo goed kernwaarde één ‘geef leiderschap door aan jongeren’ of kernwaarde drie ‘zet Jezus en Zijn boodschap centraal’ zijn. Toch herkent hij het belang van deze kernwaarde wel. Als voorbeeld noemt Blijdorp de vergaderingen van het moderamen, waar ‘de jeugd’ vaak een van de laatste agendapunten is.

‘Alles’

Van der Heijden is van mening dat dit hoofdstuk beter geschreven had kunnen worden. Het woordje ‘alles’ roept veel weerstand op, volgens Van der Heijden. De geluiden dat er moet worden gekozen voor de jeugd is natuurlijk niet nieuw.

Dekker is ervan overtuigd dat wanneer gemeenten investeren in de jeugd, zij ook zestigjarigen bereiken. De vragen van de jongeren zijn ook de vragen van volwassenen. En de energie van jongeren werkt enorm aanstekelijk, ook voor de ouderen.

6.1.6 Kernwaarde zes: Wees relevant voor anderen

De stelling “Wees relevant voor anderen is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren” wordt door 52 procent van de respondenten beantwoord met een 4 (belangrijk) of 5 (heel belangrijk). In vergelijking met de antwoorden op dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, is kernwaarde zes, na kernwaarde één, de minst belangrijkste kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren.

Een onderbelicht thema

Blijdorp, Van der Heijden en Dekker zijn het erover eens dat het naar buiten treden een wat onderbelicht thema is. Zij noemen hiervoor verschillende redenen: door te weinig aandacht voor het thema, het naar binnen gericht zijn, lage urgentie, en andere prioriteiten.

Blijdorp stelt dat het belangrijk is om aandacht te hebben voor deze kernwaarde. Zo kan er diaconaal bewustzijn gecreëerd worden.

6.2 De belangrijkste kernwaarde

Introductie

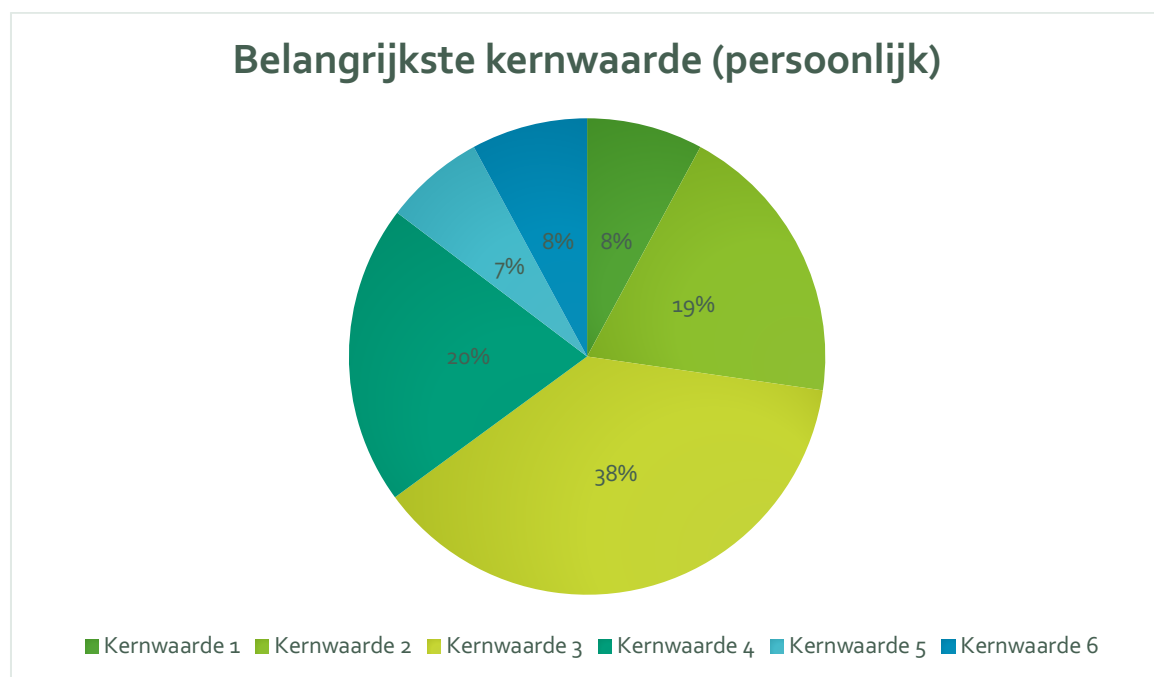
In de vragen 'welke kernwaarde vind jij, persoonlijk het belangrijkste?' en 'welke kernwaarde is, volgens jou, het belangrijkste voor de gemeente?' kunnen de respondenten maar kiezen uit een antwoord. Hierdoor worden zij gedwongen een keuze te maken voor een specifieke kernwaarde.

Er is gekozen om een onderscheid te maken in 'persoonlijk' en 'gemeente', aangezien het persoonlijke belang en het belang van een gemeenschap niet hetzelfde hoeven te zijn.

6.2.1 Persoonlijk belangrijkste

Een overzicht

Hieronder een figuur met daarin de resultaten, in percentages, op de vraag 'welke kernwaarde vind jij, persoonlijk, het belangrijkste?'. De respondenten konden uit de zes kernwaarden maar een kernwaarde selecteren.

Figuur 13 Cirkeldiagram met resultaten op de vraag 'welke kernwaarde vind jij, persoonlijk, het belangrijkste?'

De antwoorden van de respondenten rondom deze vraag levert de volgende rangschikking op:

1. Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'
2. Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'
3. Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'
4. Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'
- Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'
6. Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

Zet Jezus en Zijn boodschap centraal

Voor de meeste respondenten is kernwaarde drie, Zet Jezus en Zijn boodschap centraal, de persoonlijk belangrijkste kernwaarde. Dat geldt voor 36 procent van de jongeren en 44 procent van de jeugdwerkers.

Voor Dekker betekent kernwaarde drie meer kwetsbaarheid en eerlijkheid. Dekker merkt een positieve reactie van gemeenteleden wanneer hij kwetsbaar durft te zijn. Dekker doet dat om te laten zien dat hij ook maar een mens is. Dekker merkt dat mensen positief daarop reageren. Het roept herkenbaarheid op. Door dat te benoemen laat je Gods liefde in de praktijk zien. Dan krijgen woorden als 'genade' en 'nieuwe leven' kleur en vlees.

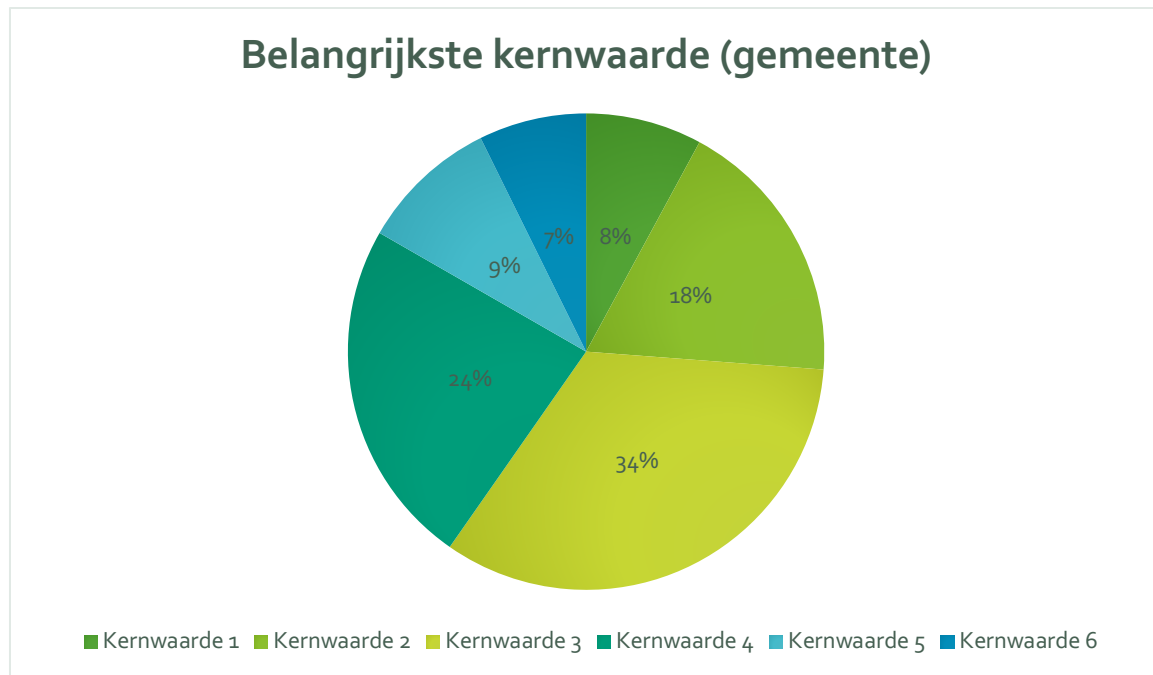
Jongeren en jeugdwerkers

Binnen beide populaties is kernwaarde drie het populairste antwoord. Na kernwaarde drie is voor de jongeren kernwaarde vier het populairste antwoord. Dit geldt niet voor jeugdwerkers, waarbij kernwaarde twee, na kernwaarde drie, het vaakst wordt beantwoord.

6.2.2 Gemeente belangrijkst

Een overzicht

Hieronder een figuur met de resultaten, in percentages, op de vraag 'welke kernwaarde is, volgens jou, het belangrijkst voor jouw gemeente?'. De respondenten konden uit de zes kernwaarden maar een kernwaarde selecteren.

Figuur 14 Cirkeldiagram met resultaten op de vraag 'welke kernwaarde is, volgens jou, het belangrijkste voor jouw gemeente?'

De antwoorden van de respondenten rondom deze vraag levert de volgende rangschikking op:

1. Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'
2. Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'
3. Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'
4. Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'
5. Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'
6. Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'

Zet Jezus en Zijn boodschap centraal

Kernwaarde drie, Zet Jezus en Zijn boodschap centraal, wordt door de meeste respondenten aangewezen als de belangrijkste kernwaarde voor de gemeente. 34 procent van de respondenten koos in de beantwoording van de vraag voor kernwaarde drie.

Werk aan een warme gemeenschap

Kernwaarde vier, werk aan een warme gemeenschap, is voor ongeveer een vijfde van de respondenten de persoonlijk belangrijkste kernwaarde. Dit percentage neemt toe wanneer er gevraagd wordt naar de belangrijkste kernwaarde voor de gemeente: ongeveer een vierde van de respondenten kiest dan voor kernwaarde vier.

Dekker legt veel nadruk op kernwaarde vier in zijn gemeente: De Lichtboog. Voor hem, en zijn gemeente, heeft deze kernwaarde nu prioriteit. Voor Dekker raakt dat de kern van Growing Young: bouwen aan een familie. Zorg dat je bouwt aan een familie, en geef onevenredig veel aandacht aan de jeugd binnen de familie die je samen vormt.

Dat is aan de ene kant omdat jongeren de kerk als familie willen ervaren, stelt Dekker. 'Familie' is de term, volgens Growing Young, waarmee jongeren het vaakst de kerk omschrijven. Dekker is van

mening dat er onevenredig veel aandacht moet gaan naar de jeugd binnen die familie. Want, concludeert Dekker, als je investeert in de jeugd, dan zullen alle generaties daarin meekomen.

Jongeren en jeugdwerkers

Bij beide populaties zien kernwaarde vier, na kernwaarde drie, als belangrijkste kernwaarde voor de gemeente. Op nummer drie staat voor de jongeren kernwaarde twee, terwijl de jeugdwerkers voor kernwaarde vijf kiezen.

6.3 Minst belangrijke kernwaarde

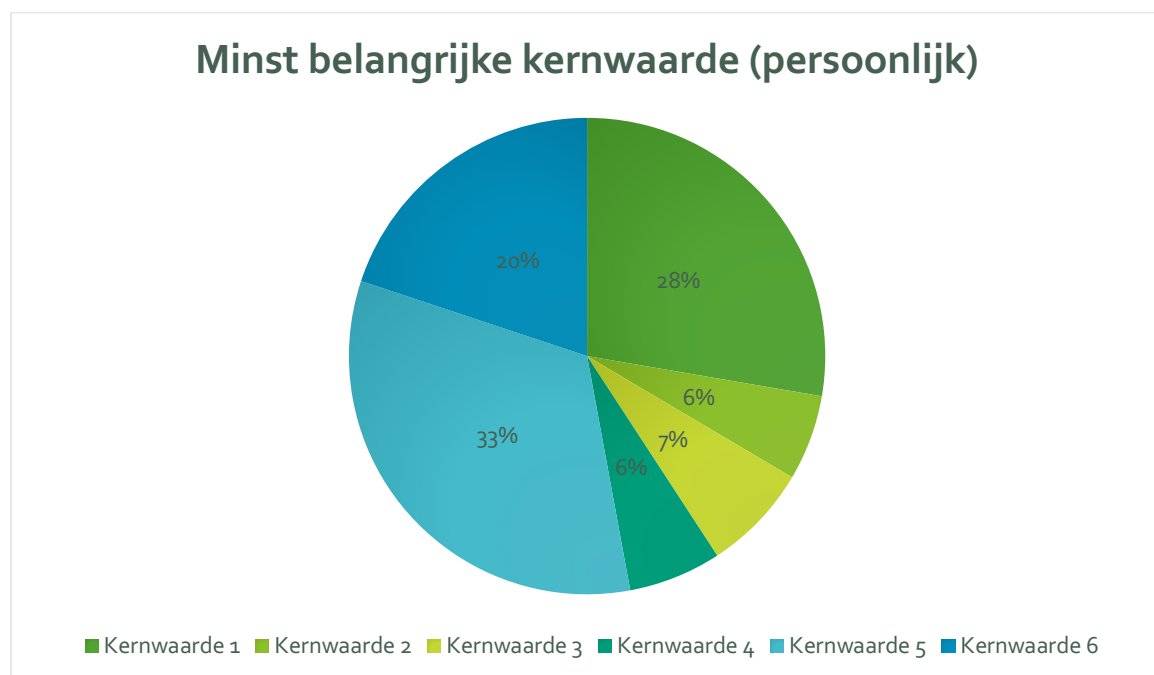
Introductie

Hieronder gebeurt hetzelfde als in §6.2, maar dan in negatieve zin. In de vragen 'welke kernwaarde vind jij, persoonlijk het minst belangrijk?' en 'welke kernwaarde is, volgens jou, het minst belangrijk voor de gemeente?' kunnen de respondenten maar kiezen uit een antwoord. Hierdoor worden zij gedwongen een keuze te maken voor een specifieke kernwaarde.

6.3.1 Persoonlijk minst belangrijke

Een overzicht

Hieronder een figuur met daarin de resultaten, in percentages, op de vraag 'welke kernwaarde vind jij, persoonlijk, het minst belangrijk?'. De respondenten konden uit de zes kernwaarden maar een kernwaarde selecteren.

Figuur 15 Cirkeldiagram met resultaten op de vraag 'welke kernwaarde vind jij, persoonlijk, het minst belangrijk?'

De antwoorden van de respondenten rondom deze vraag levert de volgende rangschikking op:

1. Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'
2. Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'
3. Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'
4. Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'
5. Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'
6. Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'

Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen

Volgens de resultaten vindt het grootste gedeelte van de respondenten, 33 procent, kernwaarde vijf de persoonlijk minst belangrijke kernwaarde.

Blijdorp proeft in deze kernwaarde één vraag: 'blijft de oude garde het voor het zeggen houden en blijft hun wil altijd gebeuren, of mag de aandacht echt naar de volgende generatie doorgaan?'. Volgens Blijdorp moet je dat doen: de aandacht doorgeven aan de volgende generatie. Doe dat nu, en laat ze niet pas over 20 jaar het stokje overnemen.

Dekker snapt niet hoe deze kernwaarde als minst belangrijk wordt gezien. Dekker ziet dat in zijn gemeente, "Het Lichtpunt", dat mensen geneigd zijn te denken: 'daar hebben we toch onze betaalde krachten voor?'. Hij suggereert dat dat de reden kan zijn om kernwaarde vijf als minst belangrijk te bestempelen. Of mensen zijn van mening dat de kerk er voor iedereen is, en dat ze daarom niet willen investeren in een doelgroep. Dekkers stelling is: als je aandacht geeft aan jongeren, dan gaat iedereen daarop vooruit.

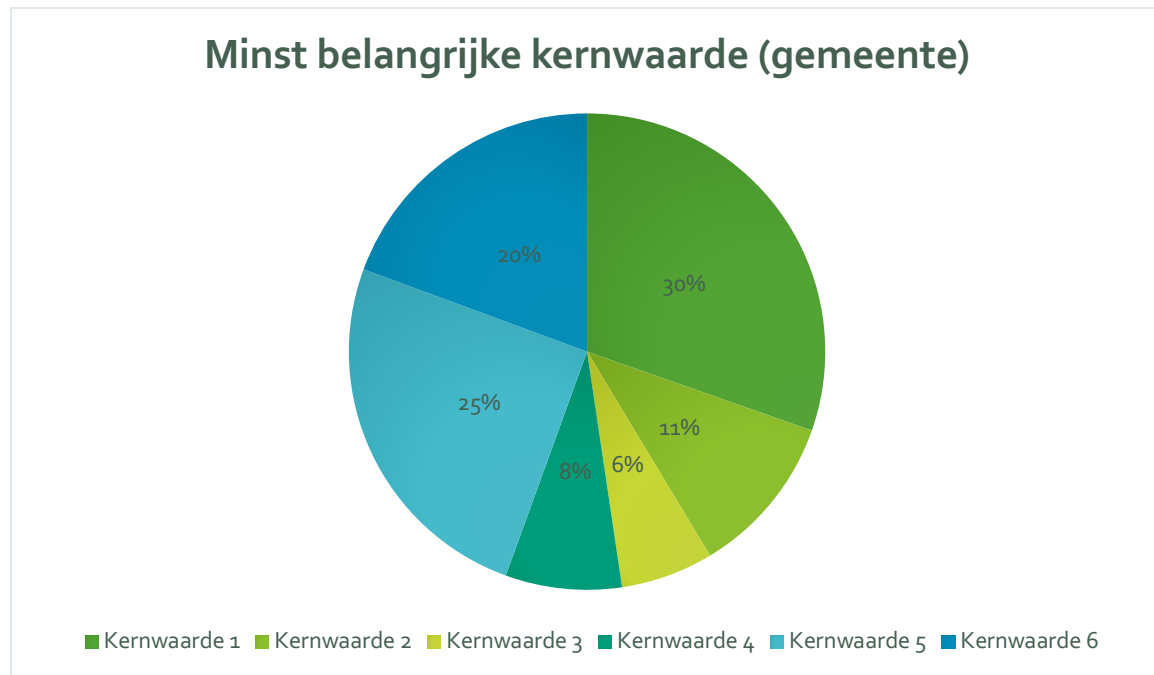
Jongeren en jeugdwerkers

Beide groepen zijn het erover eens: kernwaarde vijf is de persoonlijk minst belangrijke kernwaarde. Na kernwaarde vijf is er een grote groep jongeren die kernwaarde één, geef leiderschap door aan jongeren, antwoordden op de vraag. Bij jeugdwerkers komt, na kernwaarde drie, kernwaarde zes, wees relevant voor anderen, naar voren.

6.3.2 Gemeente minst belangrijk

Een overzicht

Hieronder een figuur met de resultaten, in percentages, op de vraag 'welke kernwaarde is, volgens jou, het minst belangrijk voor jouw gemeente?'. De respondenten konden uit de zes kernwaarden maar een kernwaarde selecteren.

Figuur 16 Cirkeldiagram met resultaten op de vraag 'welke kernwaarde is, volgens jou, het minst belangrijk voor jouw gemeente?'

De antwoorden van de respondenten rondom deze vraag levert de volgende rangschikking op:

1. Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'
2. Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'
3. Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'
4. Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'
5. Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'
6. Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'

Geef leiderschap door aan jongeren

Op de vraag 'welke kernwaarde is, volgens jou, het minst belangrijk voor jouw gemeente?' reageren de meeste respondenten, 30,4 procent, met kernwaarde één: geef leiderschap door aan jongeren. In vergelijking met de vraag rondom de persoonlijk minst belangrijke kernwaarde, wisselen kernwaarde vijf en een van plek.

Van der Heijden stelt dat kernwaarde één, samen met twee en vijf, Growing Young zo uniek maakt. Ook Blijdorp wordt enthousiast van kernwaarde één, voor hem springt deze kernwaarde eruit. Blijdorp stelt dat jongeren in feite niks in de melk te brokkelen hebben. Logisch dat zij zich dan ook niet betrokken voelen. Voor Blijdorp is het doorgeven van sleutels aan jongeren enorm belangrijk.

Jongeren en jeugdwerkers

Tussen de antwoorden van jongeren en jeugdwerkers zit weinig verschil.

6.4 Samenvattend

6.4.1 Belangrijk om aantrekkelijk te zijn

In §6.1 stond de stelling '[de naam van de kernwaarde] is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren' centraal. De stelling is herhaald bij elke kernwaarde, waardoor de antwoorden vergeleken kunnen worden.

De verschillen kunnen interessant zijn, aangezien de respondenten op deze stelling 'vrijer' konden antwoorden. De schaal was uitgebreider (1 'totaal onbelangrijk' tot 5 'heel belangrijk') en de keuze hoefde niet beperkt te worden tot een specifieke kernwaarde.

Kernwaarden drie & vier

Kernwaarde drie, 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal', en kernwaarde vier, 'Werk aan een warme gemeenschap', zijn de belangrijkste kernwaarden om aantrekkelijk te zijn. Beide kernwaarden werden door even groot percentage respondenten erkent: meer aandacht voor deze kernwaarden de gemeente aantrekkelijk maakt voor jongeren.

Kernwaarde één

In vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden is kernwaarde één, 'Geef leiderschap door aan jongeren', voor gemeenten de minst belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren. Dat hoeft niet te betekenen dat respondenten kernwaarde één het minst belangrijk vinden, aangezien meer dan de helft van de respondenten wél erkent dat meer aandacht voor kernwaarde één de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren.

6.4.2 De belangrijkste kernwaarde

In de beantwoording van deze vragen werd de keuze van de respondenten beperkt. Ze konden maar een van de zes kernwaarden kiezen, met daarbij de volgende twee vragen: welke vind jij persoonlijk het belangrijkste? En welke is, volgens jou, voor de gemeente het belangrijkste?

Zet Jezus en Zijn boodschap centraal

In beide gevallen reageert meer dan een derde van de respondenten met kernwaarde drie, 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal', als antwoord. Kernwaarde drie is voor het grootste gedeelte van de respondenten, zowel persoonlijk als voor de gemeente, de belangrijkste kernwaarde.

Blijdorp vraagt zich af of de kern van kernwaarde drie gesnapt wordt. De kernwaarde voelt *obvious* aan, zegt Blijdorp. Het blijkt een lastig taartpunt van Growing Young te zijn, aangezien de invulling van de kernwaarde lastig is. Wat is precies Jezus' boodschap? Wat behoort tot de kern, en wat zijn in principe randzaken?

Werk aan een warme gemeenschap

Kernwaarde vier, 'Werk aan een warme gemeenschap', is voor ongeveer een vijfde van de respondenten de persoonlijk belangrijkste kernwaarde. Het belang van deze kernwaarde neemt toe wanneer er gefocust wordt op de belangrijkste kernwaarde voor de gemeente. Een kwart van de respondenten erkent kernwaarde vier als de belangrijkste kernwaarde voor de gemeente.

6.4.3 De minst belangrijke kernwaarde

In de beantwoording van deze vragen werd de keuze van de respondent beperkt tot een van de zes kernwaarden. De twee vragen die centraal staan zijn: welke vind jij persoonlijk het minst belangrijk? En welke is, volgens jou, voor de gemeente het minst belangrijk?

Kernwaarde vijf (persoonlijk)

Kernwaarde vijf, 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen', is voor de meeste respondenten de minst belangrijke kernwaarde. Dekker snapt niet dat deze kernwaarde als minst belangrijk wordt gezien. Wanneer het gaat om het stimuleren van ouders, is deze volgens Dekker het belangrijkste. Zijn stelling is: als je aandacht geeft aan jongeren, dan gaat iedereen daarop vooruit.

Kernwaarde één (gemeente)

Volgens de meeste respondenten is kernwaarde één, 'Geef leiderschap door aan jongeren', de minst belangrijke kernwaarde voor de gemeente. Voor Blijdorp springt kernwaarde één uit Growing Young. Het doorgeven van sleutels aan jongeren is volgens hem enorm belangrijk. Blijdorp stelt dat jongeren in feite niks in de melk te brokkelen hebben. Logisch dat zij zich dan ook niet betrokken voelen.

7. Toepasbaarheid Growing Young

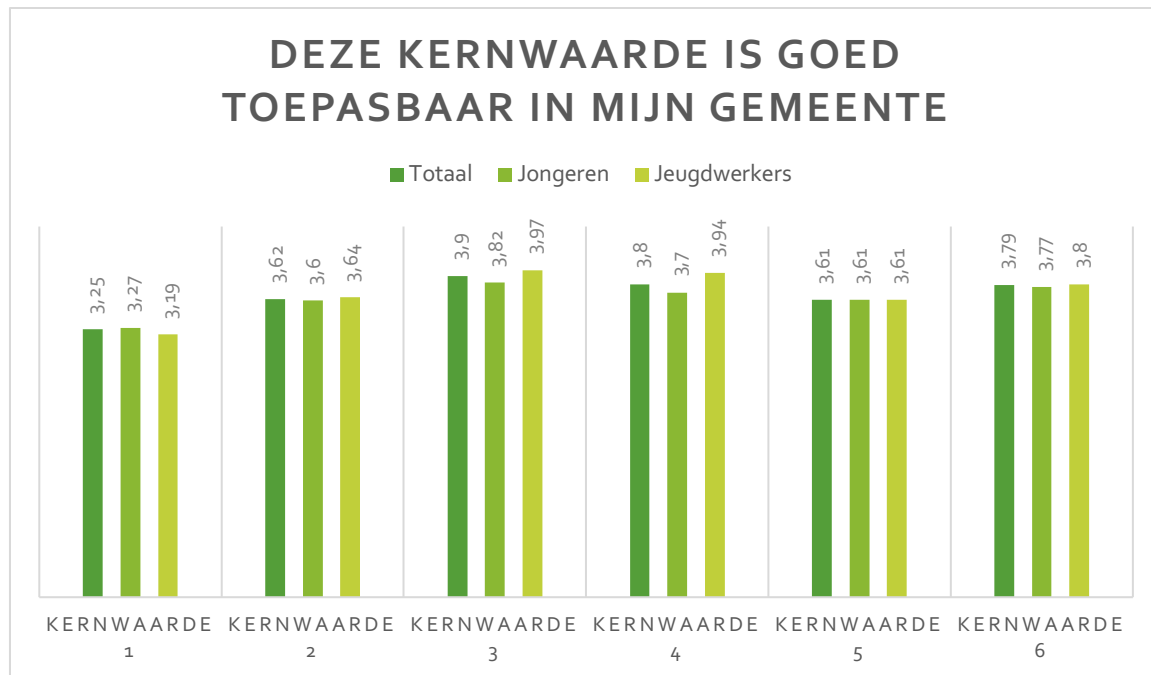
Introductie

In dit hoofdstuk staat deelvraag drie centraal: In hoeverre zijn de kernwaarden van het Growing Young onderzoek toepasbaar binnen de Nederlandse kerken?

Om deze deelvraag te beantwoorden wordt er gebruikgemaakt van de enquête en de interviews. Binnen de enquête is rondom elke kernwaarde één afsluitende vraag gesteld: [naam van de kernwaarde], zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in mijn gemeente. De antwoorden op deze stelling zullen worden meegenomen in de beantwoording van de deelvraag.

Een overzicht

In het figuur hieronder staan de antwoorden, in gemiddelden, rondom een stelling die bij elke kernwaarde is geformuleerd: [de naam van de kernwaarde], zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente.

Figuur 17 Overzicht staafdiagrammen met resultaten op de stelling '[naam van de kernwaarde], zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente'.

Schaal 1 (helemaal oneens) – 5 (helemaal eens).

De gemiddelde antwoorden van de respondenten rondom deze stelling levert de volgende rangschikking op:

1. Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'
2. Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'
3. Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'
4. Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'
5. Kernwaarde vijf 'Geen in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'
6. Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'

7.1 Goed toepasbaar

7.1.1 Kernwaarde één 'Geef leiderschap door aan jongeren'

De stelling 'Geef leiderschap door aan jongeren, zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente' wordt, in vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, met het laagste gemiddelde beantwoord.

In vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden krijgt de kernwaarde één de meeste 'negatieve' reacties (1 'helemaal oneens' en 2 'oneens'), en de minste 'positieve' reacties (4 'eens' en 5 'helemaal eens'). De toepasbaarheid van deze kernwaarde wordt, in vergelijking met andere kernwaarden, het minst bevestigd.

Angst

Dekker herkent de moeite die kernwaarde één met zich meebrengt. Dekker is van mening dat dit heeft te maken met een twijfel: wat gaat er gebeuren als we jongeren die ruimte geven? Kunnen zij dit wel? Gaan ze wel de 'goede' dingen organiseren? Levert het ons uiteindelijk niet alleen maar meer werk op?

Ingebed

Volgens Blijdorp moeten jongeren een ingebedde plek krijgen binnen de gemeentestructuur. Hij noemt als voorbeeld Dalfsen, waar men nu al een aantal jaar een 'vierde dienst' heeft. Een dienst voor en door jongeren, en dat loopt heel goed. Maar, zegt Blijdorp, als je die jongeren vraagt 'voel jij je betrokken bij de kerk?', dan zeggen ze allemaal 'nee'.

Volgens Blijdorp komt dit doordat ze een eigen tuin krijgen, terwijl dat niet is wat zij wil. Ze hebben een eigen dienst: een eigen speeltuin, een eigen speellokaal, waar ze hun eigen dienst mogen houden. Maar als het zondagochtend is, dan moet het drumstel weg.

Eigenaar maken

Blijdorp stelt dat jongeren op zoek zijn naar verbinding. Ze willen onderdeel van de gemeenschap zijn. Bij Blijdorp, in "Het Morgenlicht", voelen jongeren zich meer onderdeel van de gemeente, omdat ze zijn ingebed binnen de gemeentestructuren. In "Het Morgenlicht" wordt een aantal keer per jaar een jeugddienst georganiseerd, waarbij de gehele gemeente welkom is. Jongeren voelen zich, opvallend genoeg, meer betrokken bij de kerkdienst en het hele kerkelijke gebeuren omdat ze in die structuur zelf een plek hebben gekregen, concludeert Blijdorp.

Eigenaar maken, dat is waar het volgens Blijdorp om gaat. Eigenaar maken van het hele kerkelijke gebeuren, in zowel kleinere als grotere dingen. Blijdorp probeert op allerlei manieren sleutels te geven aan jongeren.

7.1.2 Kernwaarde twee 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'

Op de stelling 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag, zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente' wordt door 60 procent van de respondenten geantwoord met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). De stelling lijkt door de respondenten bevestigd te worden.

Niet aansprekend

Volgens Dekker zit het toepassen van deze waarde in de kleine dingetjes. Onderzoek thema's waar jongeren tegen aanlopen. Onderzoek hun leefwereld. Tegelijkertijd ziet Dekker dat de huidige vormgeving van de eredienst weinig jongeren aanspreekt. Het idee dat je in een kerk zit en luistert naar wat een man of vrouw te vertellen heeft, dat spreekt niet aan.

In Dekkers gemeente kwamen jongeren naar hem toe met het idee om alle stoelen uit de kerk te halen en er wat tafels met stoelen neer te zetten. Ga er met verschillende leeftijden omheen zitten, zing met elkaar een lied, laat iemand een inleidend praatje maken, om vervolgens met elkaar daarover door te praten. Dan kun je niet langer anoniem blijven.

Dekker merkt dat de boodschap die wij hebben vaak niet aansluit door de manier waarop wij het brengen en hoe wij erover praten. Daarin speelt de vorm ook een grote rol, volgens Dekker. Het sluit niet goed aan op jongeren. Als we daar nog lang mee doorgaan, dan lopen we het contact met de jongeren mis. De tijd is veranderd, en daar moet je in meebewegen.

Heel veel jeugddiensten kenmerken zich in dat het eigenlijk geen jeugddiensten zijn, stelt Dekker. Nog steeds zit er een votum en zegengroet in, de geloofsbelijdenis wordt gezongen en de vaste orde van dienst blijft gehanteerd. Dan voelt het voor veel jongeren alsnog een kerkdienst. Laat hen zelf een keer de kaders bedenken, is Dekkers advies.

Bespreekbaar maken

Van der Heijden wijst op het bespreekbaar maken van lastige onderwerpen, zoals bijvoorbeeld seksualiteit. Zij pleit voor de Growing Young-verhouding, welke is geïntroduceerd binnen kernwaarde vier: vijf volwassenen, een jongere. Als Van der Heijden kijkt naar het jeugdwerk binnen "De Lichtboog", dan denkt zij dat daar wel wordt meegelopen met de jongeren. "De Lichtboog" probeert catechisatie of vereniging groepen vijf jaar intact te houden, met daarbij leiders die vijf jaar lang met de groep oplopen. Op deze manier probeert Van der Heijden continuïteit aan te brengen.

Gezien worden

Wanneer Blijdorp rondkijkt binnen de kerken, of binnen de wijken, dan merkt hij op dat de helft van de volwassenen de namen van jongeren in de eigen gemeente of wijk niet kent. Of ze schuiven op zondag naast een jongere in de kerkbank en ze beginnen niet eens een praatje. Hierdoor merkt Blijdorp dat er weinig naar jongeren wordt gekeken.

Typisch vindt Blijdorp de opmerking: 'dat is een dochter van'. Het is een mens met een naam, noem hem of haar naam en zie hem of haar als een zelfstandig persoon. Op het moment dat je individuele aandacht hebt voor die specifieke persoon dan voelt hij of zij zich meer en meer gezien en erkend in de kerk, en dat is voor jongeren essentieel, concludeert Blijdorp.

7.1.3 Kernwaarde drie 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'

In vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, wordt de stelling 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal, zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente' door de meeste respondenten 'positief' beantwoord. 72 procent van de respondenten reageert met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) op de stelling.

Theologie

Dekker merkt dat veel kerken moeite hebben met het aanwakkeren van het verlangen om Jezus te volgen. Een van de oorzaken daarvan is onze theologie, stelt Dekker. Daar komt misschien wel uit voort dat wij het moeilijk vinden om Jezus' boodschap centraal te zetten en het lastig vinden om Jezus te volgen in het dagelijks leven. Dat hebben we niet ontwikkeld, omdat wij praten over zondebesef, jezelf verloochenen, et cetera. Daar hebben we veel mee, met die thema's. Maar thema's als een geliefd kind van God zijn is lastiger voor ons. Daar hebben we weinig taal voor ontwikkeld, concludeert Dekker.

Powell et al. (2016) schrijven over het eerlijk en kwetsbaar durven zijn over waarop wij soms stuklopen en waar wij de eindjes niet bij elkaar krijgen. Daar moeten leiders en dominees als eerste mee beginnen, vindt Dekker. Er zit namelijk afstand tussen het 'gewone' kerklid en een voorganger, waardoor er soms aansluiting mist.

Totaalplaatje

Van der Heijden wijst op het totaalplaatje van een kerk. Zij is van mening dat "De Lichtboog" een jeugdvriendelijke kerk is. Wanneer jongeren weggaan, vinden ze niet snel zo'n kerk weer. Volgens Van der Heijden ligt dat niet aan een specifiek punt, maar aan het totaalplaatje. Door bijvoorbeeld

goede prediking, het betrekken van jongeren in de kerk en de kerngroepen begint het geloof te leven binnen de gemeente. Dan wordt het al makkelijker om met kinderen erover te praten, en ouders te stimuleren om hetzelfde thuis te doen. Maar al die dingen hebben invloed op elkaar, die kun je niet los van elkaar zien, vindt Van der Heijden.

7.1.4 Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'

De stelling 'Werk aan een warme gemeenschap, zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente' wordt door 64 procent van de respondenten met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) beantwoord. Het gemiddelde antwoord is, in vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, na kernwaarde drie het hoogste gemiddelde antwoord op deze stelling. De stelling wordt door een groot gedeelte van de respondenten bevestigd.

5 op 1

Blijdorp is van mening dat kernwaarde vier het geneesmiddel kan zijn voor jongeren. Tegelijkertijd erkent hij het gebrek aan intergenerationele contacten binnen de gemeente. Powell et al. (2016) introduceerden binnen kernwaarde twee de '5 volwassenen, 1 jongere'-verhouding. Ook Blijdorp denkt dat deze verhouding bijdraagt aan het vormen van een warme gemeenschap. Om zo een plek te creëren binnen de eigen gemeente, te midden van alle generaties.

Blijdorp verwijst naar een voorbeeld in Hardenberg. In het Greijdanus Hardenberg worden jeugddiensten belegd. Jeugd wordt uit de omliggende kerken gehaald en samen in het Greijdanus gestopt. Blijdorp, en "Het Morgenlicht", hebben gezegd dat dit eigenlijk tegen de lijn is die zij aan het volgen zijn, want zij willen de eigen gemeenschap warm maken. Zorgen dat ze niet alleen maar buiten de kerk een fijne plek hebben, maar juist in het midden van de eigen gemeente.

Intergenerationeel contact

Dekker herkent de door Blijdorp beschreven spanning: het belang van een warme gemeenschap tegenover het gebrek aan contact. Dat is dan ook waar Dekker zich op wil focussen: het in contact brengen van die verschillende generaties. Jongeren vinden dat namelijk jammer, stelt Dekker, omdat zij best wel wat vragen hebben, zowel rondom de kerk als het geloof in het algemeen. We spreken elkaar heel weinig, zegt Dekker, maar als we elkaar dan spreken dan komen we snel tegenover elkaar te staan.

Als voor veel mensen die warme gemeenschap belangrijk is, is het nodig om te investeren in die contacten. Dekkers advies is om te investeren in intergenerationele contacten, met het oog op het creëren van een warme gemeenschap. Ga geen kerkelijke thema's bespreken, maar vraag eens wie Jezus voor diegene is, of met welke thema's/vragen zij rondlopen. Vraag om voorbeelden waarin iemand God sterk ervoer, of juist voorbeelden waarin iemand heel veel vragen en twijfels had.

7.1.5 Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen, zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente'. Deze stelling wordt door 62 procent van de respondenten beantwoord met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens). Een meerderheid van de respondenten reageert dus 'positief' op de stelling.

Vergrijsd

Volgens Powell et al. (2016) is kernwaarde vijf dé kernwaarde waarmee gemeenten kunnen blijven verjongen, of waar vergrijzing intreedt. Dat maakt kernwaarde vijf een essentiële kernwaarde in Growing Young.

Blijdorp snapt niet waarom het staat of valt met deze kernwaarde. Hij merkt dat hij minder snel naar kernwaarde vijf wordt toegetrokken. Kernwaarde vier klinkt, voor hem, bijvoorbeeld veel aantrekkelijker.

Toepasbaar

Blijdorp, Van der Heijden en Dekker zijn het erover eens dat Growing Young niet toepasbaar is zonder kernwaarde vijf. Volgens Blijdorp deugt er iets niet wanneer jongeren de sluitpost van je agenda of van de begroting zijn.

Volgens Dekker hangt het allemaal met elkaar samen. Als je bereid bent om aandacht te geven aan jongeren, dan wil je ze ook actief maken in de kerk; kernwaarde één. Binnen dat aandacht geven aan jongeren zit natuurlijk het inleven in jongeren en in hun leefwereld; kernwaarde twee. En ga zo maar door. Het tegengestelde ziet Dekker ook. Als een kerk niet investeert in jeugd, dan verdwijnen ze uiteindelijk en hou je een vergrijsde kerk over. Dekker merkt dat in vergrijsde kerken vaak de *spirit* eruit is, en dat wordt gebracht door jongeren. Dus ergens *moet* je wel, concludeert Dekker. Volgens Dekker is kernwaarde vijf een drijvende kracht achter de andere kernwaarden.

Consequente keuze

Van der Heijden wijst op het maken van een consequente keuze. De boodschap van Growing Young is dat je door de ogen van jongeren moet kijken naar je diensten en activiteiten. Door de ogen van jongeren kijken naar je hele gemeente. En als er zich dan een dilemma of probleem voordoet, dat je dan wel kiest voor die jongeren in plaats van voor de ouderen. Vaak zie je dat kerken andersom kiezen, ze kiezen voor de ouderen in plaats van voor de jongeren, concludeert Van der Heijden.

7.1.6 Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'

64 procent van de respondenten reageert met een 4 (eens) of 5 (helemaal eens) op de stelling 'Wees relevant voor anderen, zoals Growing Young het omschrijft, is goed toepasbaar in onze gemeente'. De toepasbaarheid wordt door een meerderheid van de respondenten erkent.

Persoonlijke relatie

Wat Dekker opviel was dat heel veel kerken als doel hebben dat jongeren een persoonlijke relatie met God ontwikkelen. De focus op dat lijntje naar boven. Ik las bijna nergens iets over de betrokkenheid op elkaar, het vormen van een warme gemeenschap en het relevant zijn voor de samenleving. Kerken gaan dus veel investeren in een goede relatie met God, bijvoorbeeld door catechese en vereniging. Daarnaast is het heel belangrijk dat je kerkdiensten bezoekt. Als die persoonlijke relatie dan tot stand is gebracht maakt de kerk een terugtrekkende beweging. Het doel is behaald en nu is het niet meer de verantwoording van de kerk, maar nu moet je het zelf doen.

Visie op jeugdwerk

Volgens Dekker is het belangrijk dat we anders leren kijken naar die visie op jeugdwerk. Dekker zegt dat we niet alleen moeten investeren in een persoonlijke geloofsrelatie. We moeten daarnaast laten zien dat die persoonlijke relatie invloed heeft op hoe wij met elkaar en de samenleving omgaan.

Dekker is van mening dat wanneer we dit meer onderdeel maken van ons DNA, dat we dan automatisch meer naar buiten treden.

7.2 Samenvattend

7.2.1 Kernwaarde één ‘Geef leiderschap door aan jongeren’

Het doorgeven van leiderschap aan jongeren is goed toe te passen binnen de gemeente. Tegelijkertijd is het percentage respondenten wat de toepasbaarheid van de kernwaarde herkent, het laagste percentage in vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden. Dekker herkent de moeite die mensen met kernwaarde één kunnen hebben. Volgens hem gaat er veel angst achter schuil.

Volgens Blijdorp gaat kernwaarde één om het eigenaar maken van jongeren. Niet door hen een eigen speeltuin te geven, zoals een ‘vierde dienst’, maar door hen een ingebodde plek binnen de gemeentestructuur te geven. Jongeren zijn, volgens Blijdorp, op zoek naar verbinding. Zij willen onderdeel van de gemeenschap zijn.

7.2.2 Kernwaarde twee ‘Inlevend zijn in de jongeren van vandaag’

Een meerderheid van de respondenten herkent de goede toepasbaarheid van kernwaarde twee: inlevend zijn in de jongeren van vandaag. Volgens Dekker zit het toepassen van deze waarde in de kleine dingetjes. Dekker merkt namelijk dat de boodschap die wij hebben vaak niet aansluit door de manier waarop wij het brengen en hoe wij erover praten. Als we daar nog lang mee doorgaan, dan lopen we het contact met de jongeren mis.

Van der Heijden wijst op het bespreekbaar maken van lastige onderwerpen, zoals bijvoorbeeld seksualiteit. Zij pleit voor de Growing Young-verhouding, welke is geïntroduceerd binnen kernwaarde vier: vijf volwassenen, een jongere. Op het moment dat je individuele aandacht hebt voor die specifieke persoon dan voelt hij of zij zich meer en meer gezien en erkend in de kerk, en dat is voor jongeren essentieel, concludeert Blijdorp.

7.2.3 Kernwaarde drie ‘Zet Jezus en Zijn boodschap centraal’

Ongeveer driekwart van de respondenten stelt dat kernwaarde drie, ‘Zet Jezus en Zijn boodschap centraal’ goed toepasbaar is in de gemeente. Dekker is van mening dat er (nieuwe) taal moet worden ontwikkeld. Thema’s als een geliefd kind van God zijn is lastig voor ons. Daar hebben we weinig taal voor ontwikkeld, concludeert hij.

Van der Heijden wijst op het totaalplaatje van een kerk. Door bijvoorbeeld goede prediking, het betrekken van jongeren in de kerk en de kerngroepen begint het geloof te leven binnen de gemeente. Dan wordt het al makkelijker om met kinderen erover te praten, en ouders te stimuleren om hetzelfde thuis te doen. Maar al die dingen hebben invloed op elkaar, die kun je niet los van elkaar zien, vindt Van der Heijden.

7.2.4 Kernwaarde vier 'Werk aan een warme gemeenschap'

Kernwaarde vier, 'Werk aan een warme gemeenschap', is goed toepasbaar in de gemeente. Voor Blijdorp is kernwaarde vier het geneesmiddel. Hij ziet een belangrijke rol weggelegd voor kernwaarde vier, maar hij erkent het gebrek aan intergenerationele contacten.

Dekker herkent die spanning. We spreken elkaar heel weinig, zegt Dekker, maar als we elkaar dan spreken dan komen we snel tegenover elkaar te staan. Dekkers advies is om te investeren in intergenerationele contacten, met het oog op het creëren van een warme gemeenschap.

7.2.5 Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

Ook kernwaarde vijf, 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen' is goed toepasbaar in de gemeente. Blijdorp, Van der Heijden en Dekker zijn het erover eens dat Growing Young niet toepasbaar is zonder kernwaarde vijf.

Volgens Blijdorp deugt er iets niet wanneer jongeren de sluitpost van je agenda of van de begroting zijn. Dekker ziet kernwaarde vijf als drijvende kracht achter de andere kernwaarden. Volgens Van der Heijden doelt kernwaarde vijf op het maken van een consequente keuze. Als er zich een dilemma of probleem voordoet, kies dan voor de jongeren in plaats van voor de ouderen.

7.2.6 Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'

Ten slotte is kernwaarde zes, 'wees relevant voor anderen', is goed toepasbaar in de gemeente. Volgens Dekker is het belangrijk dat we anders leren kijken naar die visie op jeugdwerk. Dekker zegt dat we niet alleen moeten investeren in een persoonlijke geloofsrelatie. We moeten laten zien dat die persoonlijke relatie invloed heeft op hoe wij met elkaar en de samenleving omgaan.

8. Relevantie Growing Young

Introductie

In dit hoofdstuk staat de hoofdvraag centraal: Zijn de uitkomsten van het onderzoek Growing Young relevant voor de situatie van kerken in Nederland?

Om de hoofdvraag te beantwoorden wordt er gebruikgemaakt van de informatie uit de beantwoording van de drie deelvragen:

1. Wat herkennen jongeren en jeugdwerkers van de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?
2. Hoe waarderen jongeren en jeugdwerkers de kernwaarden van het onderzoek Growing Young?
3. In hoeverre zijn de kernwaarden van het onderzoek Growing Young toepasbaar binnen de Nederlandse kerken?

Om de relevantie te bepalen wordt binnen elke kernwaarde verbinding gelegd tussen de herkenbaarheid, waardering en toepasbaarheid.

Een geheel

In §8.1 - §8.6 worden de kernwaarden stuk voor stuk uitgelicht aangezien dit interessante informatie bevat. Tegelijkertijd kan Growing Young niet worden gezien als zes losse kernwaarden, maar als een geheel. De zes kernwaarden hebben een plaats in het vliegwiel en oefenen invloed uit op elkaar.

Daarom gaat het onderzoek, na de relevantie van elke kernwaarde apart, ook in op de relevantie van Growing Young als een geheel.

8.1 Kernwaarde één ‘Geef leiderschap door aan jongeren’

8.1.1 Herkenning

De meeste respondenten herkennen de verantwoording die met jongeren gedeeld wordt niet. Ondanks dat er, volgens de respondenten, weinig verantwoording wordt gedeeld, krijgen jongeren wel het vertrouwen om kwaliteiten in te zetten. Daarnaast worden jongeren ook gestimuleerd tot participatie in de gemeente. De respondenten herkennen dat aandacht voor deze kernwaarde de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren. In vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden is de herkenning laag.

Zijkclusjes

Dekkers omschrijving van ‘zijklusjes’ lijkt te passen bij de reacties van de respondenten binnen de enquête: klusjes waar jongeren voor worden ingezet waarin weinig fout kan gaan. Wel gestimuleerd om zich in te zetten in de gemeente. Niet door middel van het innemen van leidinggevende functies, maar door middel van bijvoorbeeld oppasser in de oppasdienst.

Dat is niet wat Powell et al. (2016) beschrijven als doorgevend leiderschap. Het belangrijkste kenmerk van een doorgevende leider is dat hij anderen (jongeren) kansen toevertrouwt om bij te dragen of de leiding te nemen binnen de gemeente. Dat betekent het uit handen geven, niet ‘tijdelijk’ lenen, van, letterlijke of figuurlijke, sleutels die ertoe doen. Tegelijkertijd beschermt een *keyleader* wel: geef sleutels uit handen en draag de verantwoording als er iets misgaat.

"Offering young people a load-bearing role doesn't mean we assume that their best (or only) role in weekend worship is to cover the toddler room"

(Powell et al., 2016, p. 211)

Volgens Dekker is het belangrijk om jongeren en ouderen met elkaar in gesprek te krijgen. Dekker gelooft dat beide groepen veel van elkaar kunnen leren. Bij ouderen zie je dat de kerk hen nog veel waard is, terwijl jongeren hier soms wel wat meer van kunnen gebruiken. En als ouderen horen hoe jongeren in het geloof staan, dan geloof ik dat zij meer bereid zijn om die sleutels uit handen te geven.

8.1.2 Waardering

Naast herkenning is de waardering voor kernwaarde één, in vergelijking met andere kernwaarden, laag. Dat is te zien in zowel de terugkomende stelling rondom elke kernwaarde en welke kernwaarde volgens de respondenten belangrijk is. Daarnaast wordt kernwaarde één door de respondenten bestempeld als de minst belangrijke kernwaarde voor de gemeente.

Succesfactor

Kernwaarde één scoort, in vergelijking met de stellingen rondom andere kernwaarden, laag in waardering. Toch geeft bijna de helft van de respondenten aan dat kernwaarde één belangrijk is om aantrekkelijk te zijn voor jongeren. Hetzelfde percentage respondenten gaf eerder aan dat er niet of nauwelijks verantwoording gedeeld wordt met jongeren. Blijkbaar is het delen van 'echte' verantwoording lastig. Van der Heijden herkent dit in haar gemeente. Velen zijn het eens met het standpunt dat er meer verantwoording gedeeld moet worden, maar zij vinden het vervolgens lastig om dit ook daadwerkelijk te doen.

Volgens Powell et al. (2016) wordt leiderschap het vaakst genoemd als antwoord, door kerkleiders, op de vraag waarom zij succesvol zijn bij jongeren. Onder kerkleden was het percentage mensen wat 'leiderschap' als succesfactor benoemde nog groter (p. 56).

Visie

Volgens Blijdorp is er een verandering in visie nodig. Blijdorp denkt dat de meeste jongeren worden weggezet als mensen die nog weinig (aan)kunnen. Volgens Blijdorp is daarom een veranderende visie nodig. Een verandering in de manier waarop er naar jongeren wordt gekeken. Als men kijkt op de manier van 'dat is de dochter van [...]', dan gaat men het nooit zien, stelt Blijdorp. Als men niet weet wie dat is, welke opleiding hij of zij doet, waar diegene mee bezig is, et cetera, dan leer je nooit de gaven van diegene kennen, concludeert Blijdorp. Hij merkt dat jongeren opbloeien wanneer sleutels met hen worden gedeeld. Blijdorp probeert op alle mogelijke manieren hen eigenaar te maken.

8.1.3 Toepasbaarheid

De toepasbaarheid van kernwaarde één wordt, in vergelijking met dezelfde stelling rondom andere kernwaarden, door de respondenten het laagst ingeschat. Daarnaast wordt kernwaarde één door de respondenten bestempeld als minst belangrijke kernwaarde voor de gemeente.

Angst

Volgens Dekker speelt angst een grote rol. Veel ouderen hebben de Vrijmaking meegemaakt of zijn opgegroeid in de verzuiling. In die identiteit is veel tijd, energie en geld gestoken. Vandaag de dag wordt die identiteit, voor hun gevoel, heel snel afgebroken. Mensen krijgen het gevoel dat hun kerk, waar zij zoveel liefde in hebben gestopt, langzaam verdwijnt. En als je dan nog eens jongeren daarin naar voren schuift, stelt Dekker, dan wordt het volgens hen helemaal afgebroken.

8.1.4 Relevantie

Kernwaarde één, zoals Growing Young het omschrijft, wordt door de respondenten nauwelijks herkend in de gemeenschap. Daarnaast wordt de kernwaarde als minst belangrijk voor de gemeente bestempeld en is de toepasbaarheid van kernwaarde één, in vergelijking met andere kernwaarden, het minst 'goed toepasbaar'.

Dat hoeft niet te betekenen dat kernwaarde één niet relevant is voor Nederlandse kerken, maar het lijkt wel de minste prioriteit te hebben. Gekeken naar de resultaten lijkt kernwaarde één, volgens de respondenten, niet dé kernwaarde te zijn welke de doorslag geeft voor jongeren.

Gesprek

Blijdorp, Dekker en Van der Heijden wijzen op angst als potentiële oorzaak. Wellicht is dat het grootste aandachtspunt binnen de toepassing van kernwaarde één. Dekker stelt dat die angst gebaseerd is op vooroordelen, en dat gesprek de oplossing kan zijn.

Aan de ene kant is het goed dat die angst uitgesproken wordt, want er zit een kern van waarheid in. Dat moeten jongeren te weten komen, vindt Dekker. Aan de andere kant is die angst niet volledig gegrond, en dat moeten ouderen te weten komen. Hierin kunnen beide partijen veel van elkaar leren, denkt Dekker. Voor veel ouderen is de kerk enorm veel waard, daar kunnen jongeren wel wat meer van gebruiken. Dekker is van mening dat als ouderen horen hoe jongeren in het geloof staan, dat zij dan meer bereid zijn om die sleutels uit handen te geven.

8.2 Kernwaarde twee ‘Inlevend zijn in de jongeren van vandaag’

8.2.1 Herkenning

Waar respondenten de aandacht voor jongeren de wereld waarin zij leven wel herkennen, wordt het tonen van empathie voor de jongeren en wereld waarin zij leven minder herkend.

Een andere wereld

Blijdorp is van mening dat de jongeren van nu in een totaal andere wereld opgroeien dan andere generaties in de gemeente. Powell et al. (2016) delen deze mening: de wereld die jongeren in handen hebben gekregen is meer complex, competitief en divers (p. 98). Het proces tot volwassenheid is aan de ene kant enorm versneld, en aan de andere kant vertraagd. Aan de ene kant versneld doordat, biologisch gezien, puberteit eerder begint en, cultureel gezien, jongeren eerder in aanraking komen met ‘volwassen dingen’ zoals stress en druk. Aan de andere kant vertraagd doordat ‘volwassen keuzes’, zoals trouwen en zwangerschappen, op latere leeftijden worden gemaakt. Dat zorgt dat de jongeren van nu een ander proces doorlopen dan de jongeren van toen.

Meevoelen

Dat is het diepere niveau van Growing Young, concludeert Van der Heijden. Volgens haar gaat kernwaarde twee bijvoorbeeld over het niet oordelen over de levensstijl van een ander of het bespreekbaar maken van dat soort onderwerpen. Volgens Powell et al. (2016) gaat kernwaarde twee over het ‘meevoelen’ met jongeren.

"It's sitting on the curb of a young person's life, celebrating their dreams and grieving over their despairs."

(Powell et al., 2016, p. 90)

Daar lijkt veel behoefte naar te zijn. Volgens een grote meerderheid van de respondenten wordt de gemeente meer aantrekkelijk wanneer er meer aandacht aan kernwaarde vier gegeven wordt. Dit wordt sterk herkend door Dekker: als jongeren dan naar de kerk gaat, dan moet het raken aan hun leven.

8.2.2 Waardering

Meer dan de helft van de respondenten is van mening dat kernwaarde twee een belangrijke kernwaarde is om aantrekkelijker te zijn voor jongeren. Daarnaast wijst ongeveer een vijfde van de respondenten kernwaarde twee aan als de belangrijkste kernwaarde, zowel persoonlijk als voor de gemeente. Het belang van kernwaarde twee wordt dus op meerdere manieren (h)erkend.

Dekker is van mening dat predikanten moeten leren hoe de wereld van jongeren in elkaar steekt. De gemiddelde kerkdienst schiet, volgens Dekker, ernstig te kort in het gebruik van voorbeelden uit de leefwereld van jongeren.

8.2.3 Toepasbaarheid

Meer dan de helft van de respondenten is van mening dat kernwaarde twee goed toepasbaar is binnen de gemeente. Volgens Blijdorp is kernwaarde één belangrijk binnen de toepassing van kernwaarde twee. Jongeren willen namelijk verbonden zijn met de gemeenschap. Ze zijn niet op zoek naar een proeftuin. Om sleutels te kunnen weggeven is het nodig om jongeren, en hun leefwereld, te kennen.

5 op 1

De Growing Young-verhouding wordt eigenlijk binnen kernwaarde vier benoemd door Powell et al. (2016). Ondanks dat zijn er veel raakvlakken tussen de toepassing van kernwaarde twee en kernwaarde vier. Van der Heijden pleit voor het gebruik van de Growing Young-verhouding, juist om kernwaarde twee beter te kunnen toepassen. Zet een leider op maximaal tien jongeren en voor elke jongere vijf ouderen. In "De Lichtboog" wordt daarnaast gebruikgemaakt van kerngroepen, welke het succes bevorderen. Tegelijkertijd is dat een plek waar nog meer winst uit te halen valt, stelt Van der Heijden.

8.2.4 Relevantie

Binnen kernwaarde twee, zoals Growing Young het omschrijft, wordt door de respondenten herkenning gevonden in de aandacht voor jongeren en de wereld waarin zij leven. De diepere laag van Growing Young, hierboven beschreven, wordt minder herkend.

Over het algemeen wordt er positief gekeken naar kernwaarde twee: ongeveer een vijfde van de respondenten vindt kernwaarde twee, zowel persoonlijk als voor de gemeente, de belangrijkste kernwaarde.

Kernwaarde twee lijkt dus relevant te zijn voor kerken in Nederland. Het wordt door de respondenten als een belangrijke kernwaarde gezien, welke deels als is terug te vinden binnen verschillende gemeenten. De toepassing van kernwaarde twee kan een diepere laag aanboren in een gelegde fundatie.

Uitdaging

De uitdaging binnen kernwaarde twee ligt in het creëren van plekken waar de twee werelden, zoals Blijdorp het omschrijft, elkaar ontmoeten. De leefwereld, de belevingswereld en de geloofsbeleving

kunnen enorm verschillen, dus moet er volgens Blijdorp geïnvesteerd worden in het bij elkaar brengen van die werelden. Niet langer groepen, Bijbelstudies, et cetera gebaseerd op leeftijden, stelt Blijdorp voor. Volgens hem moet er met intergenerationele groepen gewerkt worden.

Blijdorp gelooft dat ouderen een enorm geloofskapitaal bezitten, en dat jongeren daar graag meer van weten. Deel en breng het geloofskapitaal over, adviseert Blijdorp, want anders gaat het verloren. Het is, volgens Blijdorp, te kostbaar om dat verloren te laten gaan.

8.3 Kernwaarde drie ‘Zet Jezus en Zijn boodschap centraal’

8.3.1 Herkenning

In de meeste gemeenten lijkt de boodschap van Jezus niet beperkt tot (morele) gedragsregels. Daarnaast wordt er in veel gemeenten aandacht besteed aan de toepassing van het geloof in de praktijk. Het vertalen van de boodschap zodat jongeren Jezus in het dagelijks leven kunnen volgen wordt minder herkend door respondenten. Hetzelfde geldt voor het centraal zetten van Jezus en Zijn boodschap, in plaats van de focus op dogma's, tradities, et cetera. Ook dit wordt nauwelijks herkend door de respondenten, met name door jongeren niet.

Hier-en-nu

Jezus' boodschap lijkt in de meeste gemeenten vertaald te worden naar het hier-en-nu. Of, zoals Powell et al. (2016), het omschrijven: minder focus op de Hemel later en meer focus op het leven hier-en-nu (p. 141). Mensen worden aangetrokken tot een geloof dat niet alleen een 'beloning' aan het eind beloofd, maar ook een transformatie nu, in het dagelijks leven. Niet gered worden van iets later, maar gered worden voor iets nu (Powell et al., 2016, p. 142).

De ondersteuning binnen deze transformatie verdient meer aandacht binnen gemeenten: jongeren herkennen nauwelijks de toerusting van gemeenten in het volgen van Jezus in het dagelijks leven. Volgens Powell et al. (2016) missen jongeren deze toerusting, die voor hen uit uitdagingen bestaat. Het is een van de redenen waarom een gemeente veel jongeren aantrekt: zij bieden jongeren een uitdaging.

"Teenagers and emerging adults in churches growing young aren't running from a gospel that requires hard things from them. They are running toward it."

(Powell et al., 2016, p. 143)

Naast dat Jezus' boodschap vertaald lijkt te worden naar het hier-en-nu, lijkt de boodschap niet vertaald te worden naar een vorm van behaviouristisch geloof: *emphasizing "right living" rather than "right believing"* (Powell et al., 2016, p. 134). Tegelijkertijd lijkt in sommige gemeenten meer de focus te liggen op dogma's, tradities, et cetera, dan dat Jezus en Zijn boodschap centraal staat. Powell et al. (2016) suggereren niet dat tradities overboord moeten, maar zij stellen wel de vraag in hoeverre bepaalde tradities nog aansluiten bij de jongeren van nu.

8.3.2 Waardering

Kernwaarde drie is, samen met kernwaarde vier, dé belangrijkste kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren. Daarnaast wordt kernwaarde drie door de meeste respondenten gezien als de belangrijkste kernwaarde, zowel persoonlijk als voor de gemeente.

Van der Heijden is van mening dat kernwaarde drie een van de redenen is waarom haar gemeente, "De Lichtboog", aantrekkelijk is: het gaat écht over inhoud. Van der Heijden wijst op het belang van een duidelijke geloofsidentiteit.

Volgens Powell et al. (2016) hebben kerken die Jezus' boodschap als het centrum in Gods verhaal zetten jongeren in de gemeente met een groter levendig en volwassen geloof (p. 140). Het centraal zetten van Jezus boodschap gaat voor de toepassing van elke kernwaarde. Het is de essentie van kerk zijn. Powell et al. (2016) omschrijven het volgen van Jezus als het hart van Growing Young-kerken. Dat gegeven wordt herkend door de respondenten.

8.3.1 Toepasbaarheid

Kernwaarde drie is, volgens de respondenten, de kernwaarde welke het best toepasbaar is in de gemeente. Blijdorp vraagt zich openlijk af of de kern van kernwaarde drie wel gesnapt wordt. Powell et al. (2016) geven, naast *key shifts* die hieronder worden besproken, weinig inhoud over Jezus' boodschap.

Theologie

De opmerking van Dekker rondom de gereformeerde theologie is relevant wanneer er wordt gekeken naar de toepassing van kernwaarde drie. Het zou een groot obstakel kunnen vormen, aangezien de toepassing van kernwaarde drie dan een enorme verandering met zich teweegbrengt. Verandering van de kern, wat Jezus' boodschap is, vraagt veel tijd en kan veel angst en weerstand oproepen.

Hoe

Blijdorp vindt kernwaarde drie een lastig taartpunt van Growing Young. Wat is precies de kern van Jezus' boodschap? Binnen kernwaarde drie staat niet de vraag centraal *of* wij Jezus centraal zetten, maar *hoe* wij Jezus centraal zetten. Blijdorp vindt kernwaarde drie bemoedigend: zet geen lekker, gelikt verhaal neer, maar vertel de waarheid. Dat past bij de mening van Powell et al. (2016): jongeren zijn niet op zoek naar een mooi verhaal, maar naar het eerlijke verhaal. Voor Dekker betekent dit eerlijkheid en kwetsbaarheid. Eerlijk en kwetsbaar durven zijn over waarop wij, als christenen, soms stuklopen en waar wij de eindjes niet bij elkaar krijgen.

Key shifts

Op de *hoe*-vraag van Blijdorp geven Powell et al. (2016) een richting. Powell et al. (2016) beschrijven drie *key shifts* in het omschrijven van Jezus' boodschap (p. 136):

- ❖ *"Less talk about abstract beliefs and more talk about Jesus"*
Van: abstracte theologische waarheden, naar: de persoon Jezus Christus en Zijn werk
- ❖ *"Less tied to formulas and more focused on a redemptive narrative"*
Van: 'dit moet je doen om gered te worden', naar: jouw verhaal in Gods verhaal
- ❖ *"Less about heaven later and more about life here and now"*
Van: iets wat nog komen gaat, naar: iets wat nu al invloed heeft op jouw leven

Hoe de verdere invulling van de *key shifts* eruitziet blijft een vraag. Powell et al. (2016) beschrijven wél het effect van deze drie *key shifts*.

8.3.4 Relevantie

De huidige situatie lijkt voor een gedeelte overeen te komen met de Growing Young-situatie. Daarnaast krijgt kernwaarde drie veel waardering van de respondenten: het is de belangrijkste kernwaarde, zowel persoonlijk als voor de gemeente. Ten derde is kernwaarde drie de kernwaarde welke het best toepasbaar is in de gemeente.

Key shifts

Dat maakt kernwaarde drie tot een relevante kernwaarde voor kerken in Nederland. Tegelijkertijd krijgt de toepassing van kernwaarde drie in iedere gemeente weer een andere invulling. Voor de toepassing van Growing Young kan gekeken worden naar de *key shifts*.

Uitdaging

De uitdaging binnen het toepassen van kernwaarde drie is het loslaten van bepaalde vaststaande kaders. Van der Heijden merkt op dat in sommige gemeenten het geloof veel te vaag of horizontaal is geworden. Tegelijkertijd ziet zij in andere kerken dat de traditie te sterk centraal staat. Kernwaarde drie vraagt van gemeenten om terug te gaan naar de kern en daarop te focussen, om tegelijkertijd open te staan voor nieuwe inzichten.

8.4 Kernwaarde vier ‘Werk aan een warme gemeenschap’

8.4.1 Herkenning

De meeste respondenten ervaren de gemeente als een warme gemeenschap, waarin men zorgdraagt voor elkaar. Of dat het in het DNA van de gemeente zit, weten de meeste respondenten niet.

Op het gebied van relaties lijken de respondenten de warme gemeenschap minder te herkennen. Het is allereerst voor de respondenten überhaupt niet duidelijk of relaties belangrijker zijn dan activiteiten. Daarnaast zijn de respondenten duidelijk rondom jongeren in de gemeente; zij ervaren nauwelijks dat zij gezien worden in de gemeente. Het gebrek aan contacten tussen verschillende generaties helpt hier niet aan mee. Of deze intergenerationele relaties gestimuleerd worden is voor de respondenten niet duidelijk.

Belonging

Ondanks deze verbeterpunten wordt kernwaarde vier gezien als een belangrijke kernwaarde. Kernwaarde vier is dé kernwaarde die, door meer aandacht eraan te geven, de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren. Dat sluit aan bij Growing Young. Powell et al. (2016) stellen dat voor jongeren *belonging* belangrijker is dan *believing*.

8.4.2 Waardering

Kernwaarde vier is, samen met kernwaarde drie, dé belangrijkste kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren. Daarnaast wijst een vijfde van de respondenten kernwaarde vier aan als de

persoonlijk belangrijkste kernwaarde. Wanneer dezelfde vraag wordt gesteld met de focus op de gemeente, dan groeit het aantal naar een vierde van de respondenten.

Warmte

Het belang van kernwaarde vier neemt toe wanneer de focus van het individu naar de gemeente verschuift. Een warme gemeenschap is voor jongeren een enorm belangrijke factor in de keuze voor een gemeenschap. Een warme gemeenschap heeft een sterke aantrekkingskracht op jongeren. Een persoonlijke relatie is een van de belangrijkste redenen waarom jongeren betrokken willen zijn en blijven bij een gemeenschap. Deze reden werd veel vaker genoemd dan het 'type geloof' wat de gemeenschap aanhangt.

"They desire not only to share their own messiness but also to walk alongside the authentic messiness of others."

(Powell et al., 2016, p. 170)

8.4.3 Toepasbaarheid

Volgens de respondenten is kernwaarde vier goed toepasbaar in de gemeente. Volgens Powell et al. (2016) moet warmte in het DNA zitten van een gemeente. Het is niet te bereiken door een model of strategie toe te passen, maar het moet daadwerkelijk in de mensen zitten.

Familie

Een woord wat vaak gebruikt wordt door jongeren om de gemeente te beschrijven is familie. Hierbij horen woorden als gastvrijheid, verwelkomend, en onvoorwaardelijke acceptatie (Powell et al., 2016, p. 169). Jongeren kiezen voor een gemeenschap welke als familie aanvoelt, waar zij terecht kunnen zoals zij zijn. Dat opent de deur om te groeien in het geloof. Dus, nogmaals: eerst erbij horen (*belonging*), daarna geloven (*believing*).

Intergenerationele relaties

Powell et al. (2016) erkennen dat het stimuleren van intergenerationele relaties moeilijk kan zijn. Veel (Growing Young-) gemeenten hebben hier moeite mee. Het wordt dan ook als een van de 'zwakke' punten van veel gemeenten gezien: het stimuleren van verschillende leeftijdsgroepen om elkaar te leren kennen.

Theologie

Powell et al. (2016) zijn van mening dat een 'goede' theologie essentieel is in de toepassing van kernwaarde vier. "Wij zijn de kerk" betekent onderdeel worden van elkaar. Zoals Paulus in Romeinen 12 schrijft over het samen een lichaam zijn in Christus, en daardoor elkaars lichaamsdelen (vers 5). Dit ecclesiologisch standpunt staat volledig tegenover de hyper individualistische samenleving, welke haar sporen na laat in kerken. Kerken lijken zichzelf te zien als een groep spirituele personen welke op hetzelfde moment een individuele spirituele ervaring hebben (Powell et al., 2016, p. 176).

8.4.4 Relevantie

Kernwaarde vier is een relevantie kernwaarde voor de kerken in Nederland. Dat blijkt voornamelijk uit de hoge waardering van de respondenten. Daarnaast herkennen de respondenten een aantal

facetten van kernwaarde vier binnen de gemeente. De facetten die zij vervolgens niet of nauwelijks herkennen worden door Powell et al. (2016) omschreven als een uitdaging voor veel gemeenten.

Uitdaging

Daar ligt dan ook de grote uitdaging van kernwaarde vier: intergenerationele verbindingen. Volgens Powell et al. (2016) zijn intergenerationele verbindingen, en daarmee intergenerationeel discipelschap, niet alleen voordelig voor jongere generaties, maar ook voor oudere generaties. Zij hebben namelijk de vitaliteit van jongeren nodig om opnieuw geïnspireerd te worden in het geloof, en andersom hebben jongeren de wijsheid van ouderen nodig om hun geloof te stabiliseren. Zoals Powell et al. (2016) schrijven: *Faith, after all, is not passed down. It's passed around* (p. 175).

8.5 Kernwaarde vijf 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

8.5.1 Herkenning

Verschillende facetten van kernwaarde vijf worden door de respondenten niet herkend in de gemeente. De respondenten zijn niet positief en tegelijkertijd niet uitgesproken negatief. Ouders lijken de ondersteuning van de gemeente in de opvoeding van de kinderen niet te herkennen. Opvallend hierbij is, is dat jongeren deze ondersteuning meer herkennen dan jeugdwerkers.

De rest van de stellingen, gericht op de jongeren, worden ook niet herkend. Jongeren lijken niet betrokken te worden in alle facetten van gemeente-zijn. Daarnaast laten gemeenten in het budget en in de eredienst niet zien dat jongeren belangrijk zijn voor hen.

Of meer aandacht voor kernwaarde vijf de gemeente aantrekkelijker maakt, wordt door een grote meerderheid van de respondenten (h)erkend.

Alles

Van der Heijden denkt dat dit een hoofdstuk is uit Growing Young wat wellicht beter of duidelijker geschreven zou moeten worden. Het woordje 'alles' roept weerstand op. Volgens Van der Heijden zet kernwaarde vijf zich af tegen kerken die kiezen voor traditie omdat ouderen dit nu eenmaal gewend zijn.

De toepassing van kernwaarde vijf betekent niet dat alles moet wijken voor jongeren. Powell et al. (2016) gebruiken het woord *priority*. In alle facetten van het gemeente-zijn wordt gedacht aan jongeren: budget, strategie, liederen, kerkelijke programma's, gemeenschapsleven, theologie, en alle andere aspecten van het gemeente-zijn. Zij doen dit niet om jongeren blij te maken, maar omdat de hele gemeente hiervan profiteert (Powell et al., 2016, p. 203).

"Everybody rises when you focus on children and teens. [...] Young people are like salt.
When they're included, they make everything taste better."

(Powell et al., 2016, p. 203)

8.5.2 Waardering

Een kleine meerderheid van de respondenten is van mening dat kernwaarde vijf een belangrijke kernwaarde is om aantrekkelijk te zijn voor jongeren. Tegelijkertijd wordt kernwaarde vijf door het minst aantal respondenten gekozen als persoonlijk belangrijkste kernwaarde. Sterker nog, kernwaarde vijf is, in vergelijking met de andere kernwaarden, de persoonlijk minst belangrijke kernwaarde.

Energie

Dekker snapt dit niet. Door te investeren in de jeugd bereik je ook de zestigjarigen. Daar is Dekker van overtuigd. De vragen van de jongeren zijn ook de vragen van volwassenen. En de energie van jongeren werkt enorm aanstekelijk, ook voor de ouderen. Dekker ziet in de praktijk dat jongeren proberen rekening met elkaar te houden. Dat wordt enorm gewaardeerd door volwassenen. Bij ons was bijvoorbeeld afgelopen zondag een jongerenkoor aan het zingen, vertelt Dekker, en dat deden ze met zoveel passie en enthousiasme. De hele gemeente werd meegenomen in die passie, dat was niet normaal! Dat is wat jongeren doen.

Dragende rollen

Volgens Powell et al. (2016) komt deze energie vrij wanneer jongeren een dragende rol krijgen binnen de gemeente, oftewel: verantwoordelijkheid. Wanneer jongeren weten dat zij nodig zijn en worden uitgenodigd om mee te doen, net als iedereen, dan hebben zij een dragende rol. Ze worden gelijkwaardige mede-deelnemers in Christus' lichaam in plaats van 'junior-deelnemers' of 'toekomstige-deelnemers' (p. 209).

"Offering young people a load-bearing role doesn't mean we assume that their best (or only) role in weekend worship is to cover the toddler room"

(Powell et al., 2016, p. 211)

8.5.3 Toepasbaarheid

Een meerderheid van de respondenten vindt kernwaarde vijf goed toepasbaar in de gemeente. De toepasbaarheid van deze kernwaarde is, gekeken naar Growing Young, een belangrijke voorwaarde van Growing Young.

Het scharnierpunt

Volgens Blijdorp, Van der Heijden, en Dekker is Growing Young niet toepasbaar zonder kernwaarde vijf. Blijdorp is wel van mening dat kernwaarde vijf niet een aantrekkelijke kernwaarde is. Andere kernwaarden spreken meer aan, dat heeft kernwaarde vijf minder.

De crux van Growing Young zit, volgens Van der Heijden, in het constant opnieuw de keuze maken voor jongeren. Dat is kernwaarde vijf. Daarnaast benadrukken Powell et al. (2016) het belang van de toepassing van kernwaarde vijf. Zij beschrijven kernwaarde vijf als het scharnierpunt van Growing Young. Gemeenten die alleen kernwaarde één tot en met vier toepassen zullen uiteindelijk oud

groeien (*growing old*). Dit gebeurt, volgens Powell et al. (2016), wanneer gemeenten kernwaarde vijf en kernwaarde zes toe te passen (p. 200).

Alles

Zoals Van der Heijden al eerder benoemde roept het woordje 'alles' weerstand op. Het toepassen van kernwaarde vijf heeft als doel de groei van de gehele gemeenschap. Alle kernwaarden lijken samen te komen in kernwaarde vijf, en kernwaarde vijf brengt continuïteit aan binnen de andere kernwaarden. Van der Heijden stelt dat zonder kernwaarde vijf het gevaar ontstaat dat gemeenten, over bijvoorbeeld vijftien jaar, dingen doen welke werken voor de huidige generatie jongeren.

8.5.4 Relevantie

De antwoorden rondom kernwaarde vijf zijn wisselvallig. Op de stellingen rondom kernwaarde vijf wordt door de respondenten niet positief en niet negatief gereageerd. Er is nauwelijks herkenning te vinden onder de respondenten. De herkenning lijkt te zitten in het feit dat de meeste respondenten van mening zijn dat meer aandacht voor kernwaarde vijf de gemeente aantrekkelijk maakt. Daarnaast vindt een meerderheid van de respondenten kernwaarde vijf goed toepasbaar in de gemeente.

Onevenredige focus

Ondanks de nadruk die Powell et al. (2016) leggen op het belang van kernwaarde vijf, wijst een derde van de respondenten kernwaarde vijf aan als persoonlijk minst belangrijke kernwaarde. Volgens Van der Heijden is dit niet raar, aangezien er sprake lijkt te zijn van een misvatting. Growing Young heeft een onevenredige focus op jongeren, wat het meest duidelijk wordt in kernwaarde vijf. Dit lijkt het idee op te roepen dat alles moet wijken voor jongeren, maar dat is niet waar Powell et al. (2016) op doelen. Ondanks de onevenredige focus op jongeren heeft Growing Young gemeentelijke groei voor ogen.

Risico

Er lijkt dus een dilemma te ontstaan. Waar kernwaarde vijf in het Growing Young vliegwiel een bepalende rol inneemt, lijkt de kernwaarde voor de respondenten niet zo bepalend te zijn. Powell et al. (2016) beweren niet dat de toepassing van Growing Young een groot succesverhaal is. Het toepassen van Growing Young neemt risico's met zich mee. Leden kunnen gefrustreerd raken. Wellicht dat dat risico bij de toepassing van kernwaarde vijf het grootst is.

8.6 Kernwaarde zes 'Wees relevant voor anderen'

8.6.1 Herkenning

Volgens de meeste respondenten zijn kerken niet op zichzelf gericht, maar ook op de omgeving. Dat is een rol waar gemeenten zich bewust van zijn, stellen de respondenten. De toerusting van jongeren om het geloof uit te dragen in de omgeving wordt minder herkend door de respondenten. Jeugdwerkers lijken deze toerusting minder te herkennen dan jongeren. Ook Van der Heijden herkent deze toerusting niet. Zij heeft het idee dat jongeren niet of nauwelijks leren om zijn of haar geloof uit te dragen. Daar mag meer aandacht voor komen, volgens haar.

Dat het meer aandacht geven aan kernwaarde zes de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren, wordt ook door een meerderheid van de respondenten (h)erkend.

Je naaste als jezelf

Powell et al. (2016) benadrukten binnen kernwaarde vijf ook het belang van kernwaarde zes. Hierbij beroepen zij zich op Jezus' samenvatting van de wet: Heb God lief boven alles, en je naaste als jezelf. Voor Jezus gaan liefde voor God en liefde voor de naaste hand in hand.

Gemeenten welke streven naar het relevant zijn voor anderen proberen deze houding, van ten diepste genade, uit te dragen naar buiten. Deze genade geven ze op verschillende manieren vorm, binnen en buiten de kerk.

"Congregations that aim to be the best neighbors keep their radar tuned to the good they find in culture and those outside their church"

(Powell et al., 2016, p. 242, 243)

Definiëren

Zij ontkennen hierin niet de moeite in de wereld, maar proberen het goede te benadrukken en uit te leven door een hoopvolle, gelovige houding. Powell et al. (2016) wijzen op gemeenten die snappen dat jongeren moeite hebben met kerken die zich definiëren door te wijzen op waar zij tegen zijn, in plaats van te wijzen waarvoor zij staan.

8.6.2 Waardering

Bijna de helft van de respondenten is van mening dat kernwaarde zes een belangrijke kernwaarde voor de gemeente is om aantrekkelijk te zijn voor jongeren. Dat is, in vergelijking met andere kernwaarden, niet een hoog percentage. Dit is terug te zien in de keuze voor de persoonlijke en gemeentelijk minst belangrijke kernwaarde: voor een vijfde van de respondenten is dit kernwaarde zes.

Positieve houding

Volgens Powell et al. (2016) zijn 'inclusief' en 'een open houding' tegenover niet-kerkelijke mensen en tegenover de algemene cultuur twee belangrijke begrippen. Het is een van de redenen waardoor gemeenten succesvol zijn in het aantrekken van jongeren (p. 241). Jongeren zelf omschrijven dit als een positieve houding.

Dat betekent niet dat 'alles' geaccepteerd hoeft te worden, of dat verschillen in meningen en opvattingen niet bestaan. Gemeenten die kernwaarde zes toepassen behouden ten alle tijden dialoog en relatie, ook wanneer ze het niet eens zijn met elkaar. Powell et al. (2016) beschrijven dit als een *accepting nature*. Wanneer zo'n cultuur ontbreekt zoeken jongeren buiten de gemeente plaatsen om te praten over thema's die zij belangrijk vinden.

"More conversations. Less conclusions"
(Powell et al., 2016, p. 246)

Een *accepting nature* kan ervoor zorgen dat mensen, ondanks dat ze het niet eens zijn met een bepaalde beslissing, wel bij de kerk omdat ze respect hebben voor het proces wat heeft geleid naar de beslissing. Ze zijn gehoord en betrokken binnen dat proces.

8.6.3 Toepassing

Kernwaarde zes is volgens een meerderheid van de respondenten goed toepasbaar in de gemeente. Dit strookt niet met het eerder beschreven verhaal van Dekker, hij is van mening dat gemeenten anders moeten leren kijken naar jeugdwerk om deze kernwaarde toe te passen.

Als je op jezelf gericht bent, is het immers lastig om om je heen te kijken. Dekker denkt dat veel gelovigen te snel tevreden zijn. 'Als het tussen mij en God goed zit, en ik bezoek regelmatig de diensten en wordt daarin gevoed, dan ben ik wel tevreden.' Af en toe wat dingen doen binnen de gemeente, binnen commissies, dan ben ik tevreden en dan is de kerk dat met mij. Dit levert, volgens Dekker, een spannende vraag op: hoe snel ben jij, en hoe snel ben je als kerk, verzadigd?

8.6.4 Relevantie

Kernwaarde zes lijkt relevant te zijn voor de Nederlandse kerken, ondanks dat kernwaarde zes door de respondenten niet als een hele belangrijke kernwaarde wordt gezien. Ondanks dat gemeenten zich bewust zijn van de rol die zij hebben in de omgeving, worden jongeren niet of nauwelijks toegerust om het geloof uit te dragen in die omgeving. Kerken lijken dit, gekeken naar de waardering, ook niet echt nodig te vinden.

Focus

Het wordt duidelijk dat kernwaarde zes voor veel gemeenten niet de focus heeft. Blijdorp, Van der Heijden en Dekker erkennen dit. Volgens Blijdorp komt dit doordat de gereformeerde kerken jarenlang naar binnen gericht zijn geweest. Het zit simpelweg niet 'in ons systeem' om naar buiten te treden. Diaconaat lijkt het ondergeschoven kindje te zijn.

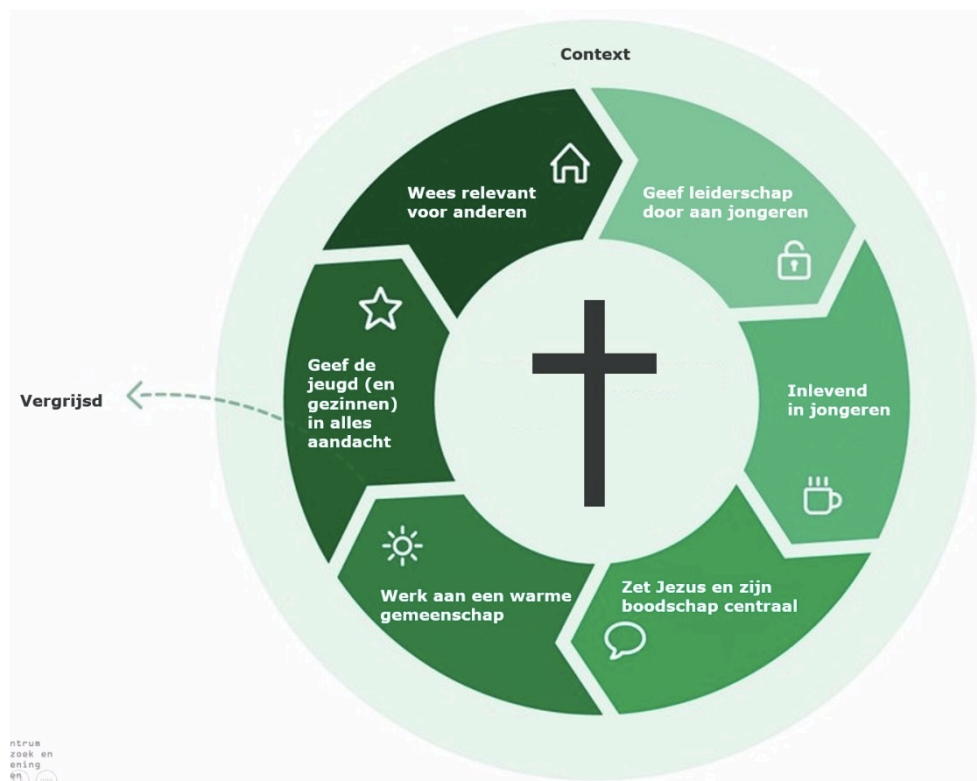
Uitdaging

Daar ligt dan ook de uitdaging binnen kernwaarde zes. Het toepassen van een kernwaarde die niet als heel belangrijk wordt gezien. Daarnaast is het een kernwaarde die niet lijkt te passen bij de huidige cultuur van veel gemeenten. Powell et al. (2016) wijzen naar de (tweede) opdracht van Jezus zelf: heb je naaste lief als jezelf. Kernwaarde zes lijkt een andere kijk te geven op deze opdracht. Het gaat daarnaast verder dan het helpen van anderen. Het is de ander serieus nemen met de gedachte dat je ook wat van hen kan leren. De kerk beïnvloedt de omgeving, maar de omgeving beïnvloedt ook de kerk.

8.7 Growing Young vliegwiel

Introductie

Zoals als vaker benoemd, Growing Young kan niet gezien worden als zes losse kernwaarden. De zes kernwaarden, hieronder geplaatst in een vliegwiel, vormen gezamenlijk Growing Young.

Figuur 18 Growing Young vliegwiel (Oussoren, 2018)

De verschillende kernwaarden oefenen invloed uit op elkaar. Zo lijkt kernwaarde zes een voortvloeisel uit kernwaarde drie, sluit kernwaarde één aan op kernwaarde twee, en is kernwaarde vijf niet mogelijk zonder kernwaarde vier.

Opvallend is dat Dekker ervoor kiest om enkele kernwaarden uit het vliegwiel toe te passen, maar niet het vliegwiel in het geheel. Een perfect model is er volgens Dekker niet. Elk model schiet ergens in tekort, zo ook Growing Young. Powell et al. (2016) beweren niet dat Growing Young perfect is, maar schatten de effectiviteit heel hoog in. Volgens hen hoort Growing Young in het geheel toegepast te worden.

Inspringen

Om Growing Young beter te laten aanpassen aan de gemeente kan er in het vliegwiel op elke plek worden ingesprongen. Kernwaarde één hoeft niet als eerst toegepast te worden. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om aan te sluiten bij waar de gemeente al in uitblinkt, daar te beginnen waar de behoefte het grootst is, of waar zij volgens Growing Young in tekort schieten.

8.7.1 Uitblinken

Kijkend naar de resultaten lijkt kernwaarde drie, 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal', de kernwaarde waar de meeste gemeente in uitblinken. Het is de kernwaarde waarin veel herkenning wordt gevonden door respondenten. Daarnaast is hij goed toepasbaar in de gemeente, volgens de respondenten. Het is, ten slotte, voor de meeste respondenten, zowel persoonlijk als voor de gemeente, de belangrijkste kernwaarde.

Uitdaging

De uitdaging lijkt te liggen in het meer durven loslaten van tradities en dogma's, en het vertalen van Jezus' boodschap zodat jongeren (en ouderen) Jezus in het dagelijks leven leren te volgen. De herkenning van de kernwaarde zit namelijk in de authenticiteit van de boodschap. Powell et al. (2016) concluderen dat jongeren op zoek zijn naar een gemeente die hen het echte, eerlijke verhaal vertelt, niet een mooi verhaal. Jongeren zijn op zoek naar een kerk die hen uitdaagt.

Opvallend is dat kernwaarde drie de enige kernwaarde lijkt te zijn welke over de geloofsinhoud gaat. Growing Young legt de focus op een levende Jezus, en niet op een (dode?) Jezus uit dogma's en tradities. Uitspraken hierover zijn gewaagd, en kunnen niet 'zomaar' gemaakt worden. Powell et al. (2016) suggereren niet dat tradities overboord moeten, maar zij stellen wel de eerlijke vraag in hoeverre bepaalde tradities nog aansluiten bij de nieuwe generatie. De focus wordt op de waarde binnen de traditie gelegd, om vervolgens te kijken of, en hoe, deze in een nieuwe vorm kan worden gegoten.

8.7.2 Behoeft

Kijkend naar de resultaten lijkt er het meest behoefte te zijn aan de toepassing van kernwaarde vier: een warme gemeenschap. De behoefte sluit aan bij wat Noort et al. (2008) omschrijven als *belonging*. Het is, volgens de respondenten, dé kernwaarde die, wanneer er meer aandacht aan wordt gegeven, de gemeente aantrekkelijker maakt voor jongeren. Daarnaast ervaart een groot gedeelte van de respondenten zijn of haar eigen gemeente als een warme gemeenschap.

Intergenerationeel

Waarom respondenten de gemeente zo ervaren is niet bekend; alleen de stelling rondom het zorgdragen voor elkaar wordt herkend. Op het gebied van (intergenerationele) contacten lijken veel gemeenten tekort te schieten. Volgens Blijdorp en Dekker zijn jongeren naar deze contacten op zoek. Ook Powell et al. (2016) benoemen dit: een persoonlijke relatie is een van de belangrijkste redenen waarom jongeren betrokken willen zijn en blijven bij een gemeenschap. Zij kiezen voor een gemeenschap welke als familie aanvoelt. Een plek waar jongeren op hun plek zijn (*belonging*) opent de deur om te groeien in geloof (*believing*).

Op dat punt ligt een grote behoefte. Het stimuleren van intergenerationele contacten heeft namelijk ook effect op de toepassing van andere kernwaarden, zoals kernwaarde twee: Wees inlevend in de jongeren van vandaag.

8.7.3 Te kort schieten

Op een aantal stellingen binnen kernwaarde één en kernwaarde vijf wordt door respondenten 'negatief' (1 'helemaal oneens' of 2 'oneens') gereageerd. Beide kernwaarden lijken, in vergelijking met stellingen rondom andere kernwaarden, het minst herkend te worden in de gemeenten.

Kernwaarde vijf lijkt het minst herkend te worden in de gemeente. Het doel van kernwaarde vijf is jongeren het hart maken van de gemeenschap. Dat zorgt voor een dynamische toepassing van de kernwaarden. Anders ontstaat, volgens Van der Heijden, het gevaar dat gemeenten, over bijvoorbeeld vijftien jaar, dingen doen die werken voor de huidige generatie jongeren. Door middel van kernwaarde vijf blijft het in beweging en zullen de kernwaarden nieuwe vormen blijven aannemen.

Minste relevantie

De onevenredige aandacht voor jongeren vormt het karakter van Growing Young. Dit karakter komt het duidelijkst naar voren in kernwaarde één, 'Geef leiderschap door aan jongeren', en kernwaarde vijf, 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'. Duidelijker kan het karakter van Growing Young niet benoemd worden. Toch lijken juist deze kernwaarden de minst relevante kernwaarden volgens de respondenten.

Er lijkt weinig waardering te zijn voor twee kernwaarden welke het karakter van Growing Young benadrukken: Kernwaarde één, 'Geef leiderschap door aan jongeren', en kernwaarde vijf, 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'. Volgens respondenten maakt meer aandacht voor deze kernwaarden een gemeente niet aantrekkelijker. Daarnaast worden kernwaarde twee en vijf door veel respondenten benoemd tot minst belangrijke kernwaarden, zowel persoonlijk als voor de gemeente.

Het belang

Het feit dat de beschreven Growing Young-situatie niet wordt herkend door respondenten kan het belang van deze kernwaarden onderstrepen. Tegelijkertijd kan de vraag worden gesteld of jongeren wel zitten te wachten op meer verantwoordelijkheden en meer aandacht, aangezien respondenten de kernwaarde als niet belangrijk bestempelen.

De grootste moeite van Growing Young zit in een kernwaarde die Growing Young juist onderscheidt van andere kerkelijke modellen, denkwijzen, et cetera. Onder deze moeite zit, volgens Blijdorp, Van der Heijden en Dekker, angst. Het hoofdstuk rondom kernwaarde vijf kan, volgens Van der Heijden, dan ook beter worden omschreven. Wellicht dat dit een gedeelte van de angst wegneemt.

Nodig zijn

Door deze kernwaarden geven gemeenten jongeren het idee dat zij daadwerkelijk nodig zijn (Powell et al., 2016). Dat is wat kernwaarde vijf aanmoedigt: jongeren zijn nodig, dus we moeten hen in alles aandacht geven en hen inzetten in alle facetten van de gemeente. Alle kernwaarden lijken samen te komen in kernwaarde vijf. Deze kernwaarde zet jongeren in het hart van de gemeenschap. Zij brengen iets unieks, namelijk vitaliteit. Daarom geven gemeenten in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen, omdat iedereen daarvan profiteert.

9. Conclusie, aanbeveling & discussie

Introductie

In dit laatste hoofdstuk is er ruimte voor de conclusies, aanbevelingen en discussie. De conclusie komt voort uit de hierboven beschreven resultaten uit de enquête, interviews en literatuur. Naar aanleiding van de conclusies worden er aanbevelingen gegeven. Ten slotte is er ruimte voor de discussie.

9.1 Conclusie Growing Young

Introductie

In dit onderzoek staat de relevantie van Growing Young voor de Nederlandse kerken centraal. De relevantie is op drie verschillende manieren onderzocht: herkenning, waardering en toepassing. In het vorige hoofdstuk is er aandacht besteed aan de relevantie van iedere kernwaarde. In dit hoofdstuk wordt er niet aandacht gegeven aan iedere kernwaarde.

Relevantie

De hoofdvraag luidt: Zijn de uitkomsten van het onderzoek Growing Young relevant voor de situatie van kerken (GKv, CGK & NGK) in Nederland?

Growing Young is relevant voor de situatie van kerken in Nederland. De thema's die Growing Young aansnijdt zijn niet nieuw binnen het Nederlandse jeugdwerk. Het zijn herkenbare thema's die vaker terugkeren. Het verschil is dat de thema's nu onderbouwd worden door middel van een grootschalig onderzoek.

Kaders

De Growing Young kernwaarden sluiten aan bij wat jongeren zoeken. Deze kernwaarden bieden kaders waarin gemeenten te werk kunnen gaan. Waar gemeente in de kern dezelfde kernwaarden proberen na te leven, kan de toepassing in de praktijk leiden tot uiteenlopende vormen. Growing Young-gemeenten kunnen enorm van elkaar verschillen door de context waarin zij kerk-zijn. Dat maakt Growing Young enorm flexibel. Tegelijkertijd kan dit de relevantie wat tegenspreken, aangezien Growing Young geen concrete toepassing aanbiedt. Dat maakt Growing Young tot op zekere hoogte altijd relevant, het is immers zó open. Zij biedt kernwaarden aan als kaders.

Transitie

Dekker had gelijk: een perfect kerkmodel bestaat niet. Gelukkig is Growing Young geen kerkmodel. Growing Young heeft een andere transitie voor ogen. De kernwaarden vormen namelijk geen einddoelen. De toepassing van de kernwaarden zorgen ervoor dat gemeenten aantrekkelijk zijn voor jongeren en jongeren actief betrokken zijn in die gemeenten. Dat lijkt, volgens de resultaten, momenteel nauwelijks het geval te zijn. Growing Young zet in op een andere manier van leven. De transitie waar Growing Young allereerst op wijst is een transitie van het hart. Hierdoor komt kerk-zijn in een ander licht te staan.

De mensen brengen Growing Young, het vliegwiel, tot leven. Het vliegwiel vormt als het ware een raamwerk. De verschillende kernwaarden bieden kaders die door elke gemeente anders zullen worden ingevuld. Dat maakt de flexibiliteit tot een pluspunt: het past zich aan, aan de desbetreffende gemeente en niet andersom. De onevenredige aandacht voor jongeren, de passie voor jongeren, is wat Growing Young gemeenten met elkaar verbindt.

Gemeentelijke groei

Deze onevenredige aandacht en passie voor jongeren komt het meest naar voren in kernwaarde vijf: geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen. Rondom deze kernwaarde bestaat een misvatting. Er lijkt angst aanwezig te zijn dat door de toepassing van Growing Young alles moet wijken voor jongeren. Deze angst lijkt de relevantie van kernwaarde vijf te verminderen.

Maar Growing Young is niet relevant en niet toepasbaar zonder kernwaarde vijf, aangezien alle kernwaarden hieruit voortvloeien. Kernwaarde vijf zorgt ervoor dat in elke beslissing aandacht is voor jongeren. Kernwaarde vijf creëert het besef dat elke keuze een impact heeft op jongeren. Growing Young-gemeenten zijn zich daar bewust van en houden daar rekening mee.

Dit betekent niet dat er geen rekening wordt gehouden met andere generaties. Ondanks deze aandacht voor jongeren heeft Growing Young ten alle tijden gemeentelijke groei voor ogen. Door de toepassing van Growing Young groeit de hele gemeenschap. Door jongeren komt er een energie vrij wat alleen jongeren kunnen geven.

9.2 Aanbevelingen Growing Young

Introductie

Hieronder volgen een aantal aanbevelingen op basis van de getrokken conclusie. Hoewel Growing Young relevant is voor Nederlandse kerken, en respondenten de toepasbaarheid hoog inschatten, betekent dit niet dat de toepassing een groot succesverhaal is. Het toepassen van Growing Young vraagt veel van een gemeente.

Commitment

Allereerst is het goed om te weten dat het toepassen van Growing Young waarschijnlijk weerstand gaat opleveren. Powell et al. (2016) waarschuwen zelfs voor eventueel verlies van gemeenteleden. Wellicht is het nodig om leden van bepaalde functies af te halen. Het toepassen van Growing Young vraagt om *commitment*.

Gemeenten passen Growing Young toe omdat zij denken dat dit Gods bedoeling is met de gemeenschap. Het toepassen gebeurt met gevouwen handen. Dat vraagt dus dat kerkleiders en gemeenteleden dezelfde visie delen: dit is wat God van ons vraagt, en Hij zal ons bijstaan in dit (lange) proces. Growing Young toepassen is een meerjarenplan.

Experimenteren

In dit meerjarenplan zullen er dingen goed zijn. Het vinden van de juiste toepassing in de eigen context kost tijd. Powell et al. (2016) leggen veel nadruk op de eigen context: wat voor die ene kerk kan werken, werkt voor jouw kerk misschien niet. Een altijd werkende formule bestaat niet.

Growing Young is het geduldig, maar daadkrachtig, implementeren van een verandering. Het toepassen van alle kernwaarden in een keer gaat niet lukken. Het vergt goede voorbereiding. Accepteer daarnaast dat iedere gemeente een eigen kernwaarde heeft waarin het uitblinkt, en een kernwaarde welke nooit geheel uit de verf gaat komen zoals Growing Young het omschrijft. Experimenteer dus, ten tweede, met Growing Young. Pak een element waar jij enthousiast van wordt, en pas dit toe op kleine schaal in de gemeente. Zie of en hoe het toepassen van deze kernwaarde succes boekt. Blijf hierbij in contact met de eigen context.

Vervolgonderzoek

Om de toepassing van Growing Young te verhogen is, ten slotte, vervolgonderzoek nodig. In dit onderzoek is er gevraagd naar de herkenning, waardering en toepassing van de Growing Young kernwaarden. Kernwaarde vijf kreeg het voornamelijk in waardering zwaar te verduren. Een reden hiervoor is angst. Een interessante vraag is waar deze angst vandaan kan komen, of hoe deze angst verkleind kan worden.

Het 'probleem' kan ook dieper liggen. Dekker had het over de persoonlijke geloofsrelatie, die centraal staat in de kerk. Het geloof is wellicht te veel een individuele bezigheid geworden. Wanneer iedereen focust op hun eigen God, is het lastig om verschillen te accepteren. Hoe verhoudt een 'individuele God' zich tegenover een 'gemeenschappelijke God'?

Ten slotte kan er een vervolgonderzoek worden gestart rondom de toepassing van Growing Young. Wellicht dat er gemeenten openstaan om deel te nemen aan een langdurig praktijkonderzoek waarin het effect van de toepassing van Growing Young centraal staat.

9.3 Discussie

Introductie

In de discussie wordt er gereflecteerd op het onderzoek. Hierin wordt stilgestaan bij de gekozen methodiek en wordt er een verbinding gelegd met het theoretisch kader.

9.3.1 Evaluatie methodiek

Om gegevens te verzamelen is er gebruikgemaakt van een enquête, interviews en een literatuurstudie. Op basis van deze drie manieren van dataverzameling is er geprobeerd om de hoofd- en deelvragen te beantwoorden.

Populatie

Allereerst de populatie. Het onderzoek heeft niet aan de steekproefgrootte voldaan. In overleg met de opdrachtgever is besloten door te gaan met de verzamelde resultaten, welke lager zijn uitgevallen dan gehoopt. Dat maakt het lastiger om gefundeerde uitspraken te maken.

Daarnaast is de enquête ingevuld door jongeren afkomstig uit andere kerkverbanden. Het onderzoek zou zich namelijk in eerste instantie alleen op G-kerken focussen. Tussen de resultaten afkomstig uit G-kerken en niet G-kerken zat weinig tot geen verschil. Op basis daarvan is besloten om deze gegevens toe te voegen aan het onderzoek. Dit heeft als gevolg dat er allereerst op basis van deze gegevens geen uitspraak kan worden gedaan over de G-kerken, aangezien er in de

resultaten ook gegevens van niet G-kerken zitten. Daarnaast heeft deze vermenging als gevolg dat de populatiegrootte alleen maar verder is toegenomen. Hierdoor is de foutmarge groter dan de eerder aangegeven negen procent.

Jongeren & jeugdwerkers

Binnen het onderzoek zijn jongeren en jeugdwerkers gebruikt als containerbegrippen. De begrippen 'jongeren' en 'jeugdwerkers' zijn wel gespecificeerd, maar het had nog specifieker gekund. Tussen 15 jaar en 29 jaar zit een groot verschil. Ondanks dat jongeren steeds sneller volwassen worden is de levensfase waarin een 16-jarige zich bevindt in veel gevallen anders dan de levensfase waarin een 28-jarige verkeert. Powell et al. (2016) stellen dat deze verschillen in de afgelopen jaren zijn afgenomen en hiervoor dragen zij verschillende redenen aan. Aangezien zij hebben gekozen voor deze leeftijdsgroep werd dezelfde groep in dit onderzoek gebruikt.

Ook het begrip 'jeugdwerker' had meer gedefinieerd mogen worden. Er zit namelijk verschil tussen een amateur of een professional. Daarom is er gekozen om alleen interviews te houden met professionals, vanuit de aanname dat zij met hun kennis de verdere toepasbaarheid van Growing Young beter kunnen inschatten.

9.3.2 Evaluatie theoretisch kader

In het theoretisch kader zijn de volgende thema's behandeld: de waarde van de kerk, de kernwaarden Growing Young, de cultuurverschillen tussen Amerika en Nederland, en de relevantie Growing Young. In de evaluatie van het theoretisch kader worden deze thema's behandeld, daarnaast is er ruimte voor aanvullingen aan het theoretisch kader.

Waarde van de kerk

In de afgelopen jaren verdelen steeds minder christenen zich over meer kerken (De Hart, 2011). De rol van de kerk lijkt te veranderen. Boersema & Paas (2011) stellen dat kerken niet langer kunnen rekenen op duurzame steun van leden. Aantallen krimpen in een samenleving welke steeds meer wordt beschouwd als zendingsveld. De rollen lijken omgedraaid: waar wij vroeger zendingen naar andere landen sturen om het evangelie te verkondigen, komen ze tegenwoordig naar Nederland. De waarde die gehecht wordt aan het geloof verandert. Eveneens als de waarde aan de kerk.

Het onderzoek heeft als uitgangspunt dat 'geloof' en 'kerk' bij elkaar horen. Dit wordt verder niet toegelicht in het theoretisch kader. Of de respondenten ook zo denken over de kerk is niet gevraagd. Dat had tot interessante informatie kunnen leiden.

Kernwaarden Growing Young

Het volgende thema binnen het theoretisch kader is Growing Young. In dit gedeelte stonden de kernwaarden centraal. Binnen het theoretisch kader zijn de kernwaarden zo feitelijk mogelijk vertaald, waardoor een stukje van de diepte van Growing Young verdwijnt. Over Growing Young valt meer te zegen dan in het theoretisch kader is opgenomen. Tegelijkertijd is een groot gedeelte daarvan persoonlijke mening, vandaar dat het niet is meegenomen in het theologisch kader.

Daarnaast is er geen verdere aandacht besteed aan de overeenkomsten met de thema's die spelen in het Nederlandse jeugdwerk. Ondanks dat dit thema's zijn die al jaren circuleren binnen het jeugdwerk, wordt dit binnen het onderzoek niet verder onderbouwd.

Cultuurverschillen

Het Growing Young vliegwieltje is gebaseerd op een Amerikaans onderzoek. Aangezien religie in de Amerikaanse context een andere positie inneemt dan religie in de Nederlandse context, is het de vraag of Growing Young relevant is voor Nederlandse kerken. In dit gedeelte van het theoretisch kader worden de verschillen, en overeenkomsten, tussen beide culturen aangestipt. Tegelijkertijd beweert Growing Young dat dergelijke cultuurverschillen er niet toe doen. Of er nu een jongere of honderden jongeren in de gemeente zitten, bandje of orgel, reformatorisch of evangelisch; het maakt niets uit voor de toepassing van Growing Young. Growing Young blijft relevant.

Het is een interessante bewering. Powell et al. (2016) lijken daardoor te doelen op universele waarden. Hoewel veel van die waarden raakvlakken hebben met literatuur, is het de vraag of deze waarden ook gelden voor Nederlandse jongeren. Daarnaast is de plaats die een kerk inneemt in Nederland anders dan in Amerika. De cultuurverschillen zouden dus nog verder uitgediept kunnen worden.

Relevantie Growing Young

In het slot van het theoretisch kader is er aandacht besteed aan de relevantie van Growing Young vanuit de literatuur. Powell et al. (2016) lijken in te spelen op wat Noort et al. (2008) omschrijven als *belonging*. Daarnaast zijn de vier P's van Matsinger (2013) terug te vinden in de kernwaarden van Growing Young.

In het blad Onderweg staan veel interviews met jongeren. In deze interviews worden thema's als 'geloof' en 'kerk' behandeld. Deze interviews hadden goed kunnen worden gebruikt om de relevantie van Growing Young aan te tonen. Een andere goede toevoeging aan het slot van het theoretisch kader is een evaluatie op het huidige jeugdwerk, om aan te tonen dat verandering nodig is.

Aanvullingen theoretisch kader

Ten slotte is er aandacht voor eventuele aanvullingen aan het theoretisch kader. In het proces van analyse zijn een aantal zaken naar boven gekomen die interessant waren geweest om toe te voegen aan het theoretisch kader.

Kernwaarde één, 'Geef leiderschap door aan jongeren', wordt als een van de minst relevante kernwaarden gezien. Dat kan meerdere oorzaken hebben. Wellicht zitten jongeren niet te wachten op verantwoordelijkheid, zijn mensen niet bereid om verantwoordelijkheid te geven, of wordt de waarde van iemand ergens eigenaar van maken onderschat.

Een andere interessante toevoeging aan dit onderzoek is Fowler (1995). Wellicht is Growing Young, of zijn Growing Young gemeenten, in te delen in een van de verschillende niveaus. Hetzelfde zou men kunnen doen met de eigen gemeente. Fowler (1995) biedt een mooi inzicht aan godsbeelden, *mindset*, en behoeften. Deze inzichten kunnen gebruikt worden om Growing Young effectiever toe te passen.

Literatuurlijst

Boekenlijst

Abeling, A. (2002). *Het groene woordenboek. Handwoordenboek Nederland volgens de officiële spelling van de Woordenlijst Nederlandse taal*. Utrecht: Het Spectrum

Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff

Bernts, T., & Berghuijs, J. (2016). *God in Nederland*. Utrecht: Ten Have

Bethke, J. [Jefferson Bethke]. (2012, 11 jan.). *Why I Hate Religion, But Love Jesus* [YouTube]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=1IAhDGYlpqY>

Boersema, P., & Paas, S. (2011). *Onder spanning. Een veelzijdige kijk op veranderingen in kerk en samenleving*. Utrecht: Kok

Bruinsma, R. (1998). *Geloven in Amerika. Kerken, geschiedenis en geloof van christenen in de Verenigde Staten*. Zoetermeer: Boekencentrum

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2017). *Aandeel godsdienstige jongeren gedaald*. Geraadpleegd op 26 september 2017, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/08/aandeel-godsdienstige-jongeren-gedaald>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018). *Bevolking; geslacht, leeftijd en burgerlijke staat, 1 januari*. Geraadpleegd op 20 februari 2019, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/7461bev/table?ts=1551102522977>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018). *Meer dan de helft Nederlanders niet religieus*. Geraadpleegd op 29 november 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/43/meer-dan-de-helft-nederlanders-niet-religieus>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018). *Wie is religieus, en wie niet?* Geraadpleegd op 30 november 2018, van https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2018/43/2018st22%20religie.pdf

Chester, T., Timmis, S., & Wubs, H. (red). (2011). *Midden in het leven. De kerk als levende gemeenschap*. Barneveld: Groei

De Hart, J. (2011). *Zwevende gelovigen. Oude religie en nieuwe spiritualiteit*. Amsterdam: Bert Bakker

De Hart, J. (2014). *Geloven binnen en buiten verband. Godsdienstige ontwikkelingen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

De Wolf, D. (2006). *Jezus in de Millinix. Woorden en daden in een Rotterdamse achterstandswijk*. Utrecht: Kok

Den Hartog, T. (2019, 29 juni). Onder het kerkorgel bejubelt Baudet het christendom. *Algemeen Dagblad*. Geraadpleegd op 28 december 2019, van <https://www.ad.nl/politiek/onder-het-kerkorgel-bejubelt-baudet-het-christendom-a25557c6/>

- Erwich, R., & Praamsma, J. M. (2016). *Grensgangers. Pendelen tussen geloof en cultuur*. Utrecht: Kok Forum. (2011). *Jongeren en hun geloof*. Geraadpleegd op 26 september 2017, van <http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/Jongeren%20en%20hun%20geloof.pdf>
- Fowler, J. W. (1995). *Stages of Faith. The psychology of human development and the quest for meaning*. New York: HarperCollins
- Harinck, G., & Krabbendam, H. (red.). (2010). *A spiritual invasion? Amerikaanse invloeden op het Nederlandse christendom*. Barneveld: Vuurbaak
- Hoek, J. (2014). *De kerk leeft. Vitaal gemeente-zijn vandaag*. Heerenveen: Groen
- Krabbendam, H. & Rubin, D. (2004). *Religion in America. European and American perspectives*. Amsterdam: VU Boekhandel/Uitgeverij
- Matsinger, C. (2013). *Heilig vuur. Jongeren leren geloven, hopen en liefhebben*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief
- Noort, G., Paas, S., Roest, H. de., & Stoppels, S. (2008). *Als een kerk opnieuw begint. Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming*. Zoetermeer: Boekencentrum
- Pew Research Center. (2015). *America's Changing Religious Landscape*. Geraadpleegd op 29 juni 2018, van <http://www.pewforum.org/2015/05/12/americas-changing-religious-landscape/>
- Pew Research Center. (2018). *Being Christian in Western Europe*. Geraadpleegd op 19 februari 2019, van <http://www.pewforum.org/2018/05/29/being-christian-in-western-europe/>
- Praktijkcentrum. (z.d.). "Wie zijn wij". Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van <https://www.praktijkcentrum.org/wie-zijn-wij/>
- Powell, K., Mulder, J., & Griffin, B. (2016). *Growing Young. 6 essential strategies to help young people discover and love your church*. Michigan: BakerBooks
- Schmeets, H. (2018). *Wie is religieus, en wie niet?* Centraal Bureau voor de Statistiek
- SurveyMonkey. (z.d.). *Steekproefgrootte berekenen*. Geraadpleegd op 20 december 2019, van <https://nl.surveymonkey.com/mp/sample-size-calculator/>
- Van Bekkum, K. (2004). *Toekomst voor de gereformeerde traditie*. Amersfoort: Nederlands Dagblad
- Van der Heijden, S. (red.). (2012). *Mooie mensen. Investeren in sterk jeugdwerk*. Almere: Coconut
- Van der Heijden, S. (2012). *Kerk voor een nieuwe generatie* (2^e druk). Heerenveen: Medema
- Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek? Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs* (3^e druk). Den Haag: Boom Lemma

Afbeeldingen

Figuur 1 & 18: Oussoren, A. (2018). Geraadpleegd op 31-05-2018

Figuur 2: Pew Research Center. (2018). *Being Christian in Western Europe*. Geraadpleegd op 19 februari 2019, van <http://www.pewforum.org/2018/05/29/being-christian-in-western-europe/>

Figuur 3: Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018). *Wie is religieus, en wie niet?* Geraadpleegd op 30 november 2018, van https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2018/43/2018st22%20religie.pdf

Bijlage 1 – Schriftelijke enquête

Intro

In deze enquête worden een aantal vragen gesteld over het Amerikaanse onderzoek 'Growing Young'. Growing Young gaat over de thema's "jongeren" en "kerk"; ook in Amerika is men bezig met deze thema's, aangezien men daar dezelfde trend ziet ontstaan: er zijn steeds minder religieuze jongeren te vinden in Amerika, en daarnaast gaan deze religieuze jongeren steeds minder naar de kerk.

Growing Young heeft hier onderzoek naar gedaan. In plaats van te kijken naar de oorzaak van het probleem (waarom komen jongeren niet meer in de kerk?) heeft Growing Young het probleem vanuit een andere invalshoek bekeken: in welke kerken komen jongeren wél!

Op basis van die resultaten heeft Growing Young zes kernwaarden, samengevoegd in een vliegwiel, geformuleerd. Wanneer gemeenten deze zes kernwaarden toepassen, en dus het hele vliegwiel doorlopen, dan zijn zij, volgens Growing Young, aantrekkelijk voor jongeren én worden jongeren actief betrokken bij de gemeente. De vraag is in hoeverre deze kernwaarden, en het vliegwiel in het geheel, toepasbaar zijn binnen de Nederlandse kerken.

In de gehele enquête staat de mening over uw/jouw gemeente centraal. De enquête begint met twee losse vragen over uw/jouw gemeente, vervolgens worden de vragen per kernwaarde verdeeld. Er volgt eerst een korte uitleg over de inhoud van de kernwaarden, daaronder staan een aantal bijpassende vragen geformuleerd. De enquête wordt afgesloten met twee vragen over het gehele vliegwiel.

Uw hulp wordt zeer op prijs gesteld. Bij voorbaat dank voor het invullen van de enquête, en succes!

Algemene informatie

Allereerst wordt jij/u ingedeeld in twee verschillende groepen, dit gebeurt door een aantal algemene vragen.

In deze enquête, en in het onderzoek, onderscheiden we twee groepen van elkaar; jeugdwerkers en jongeren. Je bent een jeugdwerker wanneer jij je bezighoudt met jongeren als predikant, ambtsdrager, jongerenwerker, catecheet, kring- of groepsleider of als jeugdwerk adviseur. Je behoort tot de groep 'jongeren' als je tussen de 15-29 jaar bent en niet een van de rollen passend bij de omschrijving van 'jeugdwerker' vervult.

Omcirkel wat van toepassing is.

Mannelijk / vrouwelijk

Jongere (15-29 jaar) / jeugdwerker

Indien 'jeugdwerker': predikant / ambtsdragers / jongerenwerker / catecheet / kring- of groepsleider /

overig, namelijk: _____

Indien 'jongere': VMBO/HAVO/VWO (middelbaar onderwijs) / MBO / HBO / wetenschappelijk onderwijs

Rooms-Katholieke Kerk / PKN / Gereformeerde Kerken vrijgemaakt / Christelijk Gereformeerde Kerken / Nederlands Gereformeerde Kerken / Evangelische- of Pinkstergemeenten / overig

Plaats van de gemeente: _____

Start enquête

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

Mijn gemeente is aantrekkelijk voor jongeren					
In mijn gemeente worden jongeren gestimuleerd om actief betrokken te zijn					

Kernwaarde 1. "Geef leiderschap door aan jongeren"

Leiderschap doorgeven aan jongeren vergelijkt Growing Young met autorijles; de instructeur kan door middel van instructies en het indrukken van de rem invloed uitoefenen op de uiteindelijke bestemming, maar de leerling bepaald de weg ernaartoe.

Dit type leiderschap heeft als doel het doorgeven van het leiderschap. Dit type leiders zetten in op het delen van verantwoordelijkheid, het geven van vertrouwen en het stimuleren van participatie. Zij geven figuurlijke (of letterlijke) sleutels van de kerk aan jongeren in vertrouwen en door hen toe te rusten. Zij geven verantwoordelijkheid binnen de gemeente, passend bij de kwaliteiten van een jongere.

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

In mijn gemeente wordt verantwoordelijkheid gedeeld met jongeren					
In mijn gemeente krijgen jongeren vertrouwen om hun kwaliteiten in te zetten					
In mijn gemeente worden jongeren gestimuleerd tot participatie binnen de gemeente					
Door meer aandacht te geven aan kernwaarde 1, zoals Growing Young het hierboven beschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren					

Op een schaal van 1 (totaal onbelangrijk) tot en met 5 (heel belangrijk):

1

5

"Geef leiderschap door aan jongeren" is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren					
---	--	--	--	--	--

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens)

1

5

"Doorgevend leiderschap", zoals hierboven beschreven, is goed toepasbaar in mijn gemeente					
---	--	--	--	--	--

Kernwaarde 2. "Inlevend zijn in de jongeren van vandaag"

Volgens Growing Young heeft "inlevend in de jongeren van vandaag" te maken met het moeite doen om te snappen wat jongeren doen in het dagelijks leven, waarom zij dat doen, waar de fysieke en emotionele behoeften van jongeren liggen, en ga zo maar door. Het is nieuwsgierig zijn naar de jongeren en de wereld waarin zij leven; luisteren zonder te oordelen, en meelopen zonder te leiden. Het mooie in het leven meevieren, en meeleven met waar zij tegenaanlopen.

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

In mijn gemeente is er aandacht voor de jongeren en de wereld waarin zij leven					
In mijn gemeente wordt aandacht besteed aan het empathie tonen voor de jongeren en de wereld waarin zij leven					
Door meer aandacht te geven aan kernwaarde 2, zoals Growing Young het hierboven beschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren					

Op een schaal van 1 (totaal onbelangrijk) tot en met 5 (heel belangrijk):

1

5

"Inlevend in de jongeren van vandaag" is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn voor jongeren					
--	--	--	--	--	--

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

"Inlevend in de jongeren van vandaag", zoals hierboven beschreven, is goed toepasbaar in mijn gemeente					
--	--	--	--	--	--

Kernwaarde 3. “Zet Jezus en Zijn boodschap centraal”

Met het centraal zetten van Jezus en Zijn boodschap, doelt Growing Young op het centraal zetten van Jezus en Zijn boodschap. Dat betekent allereerst focussen op Jezus; Hij die niet veroordeelde, wat kapot was heel maakte, Hij die ons oproept Hem te volgen. Jezus die de oneindige liefde en vergeving van God aan ons laat zien.

Daarnaast betekent Jezus centraal zetten dat we ons moeten focussen op het reddende verhaal; niet praten over het doen van goede werken, maar het reddende verhaal van Jezus centraal zetten, en dat proberen toe te passen in het leven.

Ten slotte betekent Jezus centraal zetten het meer praten over het volgen van Hem hier-en-nu, dan de focus op het leven hierna.

Growing Young beschrijft een omslag; geen praten over een theologische, abstracte God (een ‘God op papier’), maar praten over en leven met een levende God. Geen ‘mooi verhaal’, maar de diepte van Jezus’ leven. Geen praten over het leven bij God in de toekomst, maar het leven met God in het hier-en-nu.

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

In mijn gemeente ligt de focus minder op dogma’s, tradities, et cetera, en staat (het leven van) Jezus en Zijn boodschap centraal					
In mijn gemeente wordt de boodschap niet beperkt tot alleen maar (morele) gedragsregels					
In mijn gemeente wordt de boodschap zo vertaald, dat jongeren Jezus in het dagelijks leven kunnen volgen					
In mijn gemeente wordt er aandacht geschonken aan de toepassing van het geloof in de praktijk					
Door meer aandacht te geven aan kernwaarde 3, zoals Growing Young het hierboven beschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren					

Op een schaal van 1 (totaal onbelangrijk) tot en met 5 (heel belangrijk):

1

5

“Zet Jezus en Zijn boodschap centraal” is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijker te zijn voor jongeren					
---	--	--	--	--	--

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

“Zet Jezus en Zijn boodschap centraal”, zoals hierboven beschreven, is goed toepasbaar in mijn gemeente					
---	--	--	--	--	--

Kernwaarde 4. “Werk aan een warme gemeenschap”

Growing Young beweert dat een warme gemeenschap niet in een structuur te vangen is; het gaat verder dan dat. Het is een plek waar men zich welkom voelt, geaccepteerd wordt, waar men zich op zijn/haar plek voelt. Een gemeenschap welke klaarstaat voor anderen, zorgdraagt voor elkaar. Dat vang je niet in een structuur; het is het DNA van een gemeente.

Een warme gemeenschap vormen betekent deel van elkaar worden, een lichaam vormen met elkaar, waarin iedereen een plek heeft en iedereen nodig is.

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

Ik ervaar mijn gemeente als een warme gemeenschap					
In onze gemeente zijn relaties belangrijker dan activiteiten					
In onze gemeente ervaren jongeren dat ze gezien worden					
In onze gemeente dragen wij zorg voor elkaar					
In onze gemeente is er veel contact binnen verschillende generaties					
In onze gemeente worden relaties tussen verschillende generaties gestimuleerd					
“Een warme gemeenschap” zit in het DNA van onze gemeente					
Door meer aandacht te geven aan kernwaarde 4, zoals Growing Young het hierboven beschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren					

Op een schaal van 1 (totaal onbelangrijk) tot en met 5 (heel belangrijk):

1

5

“Werk aan een warme gemeenschap” is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijker te zijn voor jongeren					
---	--	--	--	--	--

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

“Werk aan een warme gemeenschap”, zoals hierboven beschreven, is goed toepasbaar in mijn gemeente					
---	--	--	--	--	--

Kernwaarde 5. “Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen”

Growing Young geeft aan dat alle eerdergenoemde punten continuïteit nodig hebben; dat is waar het volgende punt voor bedoeld is. Het in alles aandacht geven aan jongeren en jonge gezinnen gaat over een aanpassing in het leven van de gemeenschap; budget, eredienst... Alle aspecten van kerk-zijn. Dit gebeurt niet met de gedachte om jongeren tevreden te houden, maar vanuit de gedachte dat iedereen ervan profiteert.

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

In onze gemeente worden ouders ondersteund in de opvoeding van de kinderen					
In onze gemeente worden jongeren actief betrokken in alle facetten van gemeente-zijn					
In het budget laat onze gemeente zien dat jongeren belangrijk zijn					
In de eredienst laat onze gemeente zien dat jongeren belangrijk zijn					
Door meer aandacht te geven aan kernwaarde 5, zoals Growing Young het hierboven beschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren					

Op een schaal van 1 (totaal onbelangrijk) tot en met 5 (heel belangrijk):

1

5

“Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen” is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijker te zijn voor jongeren					
--	--	--	--	--	--

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens):

1

5

“Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen”, zoals hierboven beschreven, is goed toepasbaar in onze gemeente					
--	--	--	--	--	--

Kernwaarde 6. “Wees relevant voor anderen”

Growing Young beweert dat kerken in de 21^e eeuw, welke jongeren willen bereiken, naar de jongeren toe moeten gaan, in plaats van het verwachten dat jongeren wel naar hen toekomen.

Het gaat hier om een soort discipelschap in de maatschappij; kerken welke relevant willen zijn voor de samenleving treden buiten de eigen kerkmuren, trainen de jongeren in het navolgen van Jezus, om hen vervolgens te stimuleren om dat geloof in de praktijk te

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens): 1 5

Onze gemeente is niet alleen gericht op onszelf, maar ook op onze omgeving					
Onze gemeente rust jongeren toe om het geloof uit te dragen in de omgeving waarin zij leven					
Onze gemeente is zich bewust van de rol die wij hebben in onze omgeving					
Door meer aandacht te geven aan kernwaarde 6, zoals Growing Young het hierboven beschrijft, wordt onze gemeente aantrekkelijker voor jongeren					

Op een schaal van 1 (totaal onbelangrijk) tot en met 5 (heel belangrijk): 1 5

“Wees relevant voor anderen” is voor ons als gemeente een belangrijke kernwaarde om aantrekkelijker te zijn voor jongeren					
---	--	--	--	--	--

Op een schaal van 1 (helemaal oneens) tot en met 5 (helemaal eens): 1 5

“Wees relevant voor anderen”, zoals hierboven beschreven is, is goed toepasbaar in onze gemeente					
--	--	--	--	--	--

Het vliegwiel

De zes kernwaarden zijn in het vliegwiel samengevoegd. Alle zes de kernwaarden moeten worden doorlopen om, voor jongeren, aantrekkelijk te zijn en te blijven. Elke gemeente kan zelf een kernwaarde kiezen om het vliegwiel in te stappen; het hangt ervan af welke kernwaarde voor jouw gemeente het belangrijkste, het meest nodig, of het makkelijkst te behalen is. De volgorde is niet van belang.

Begin het vliegwiel bovenin en kijk met de klok mee;

Kernwaarde 1: "Geef leiderschap door aan jongeren"

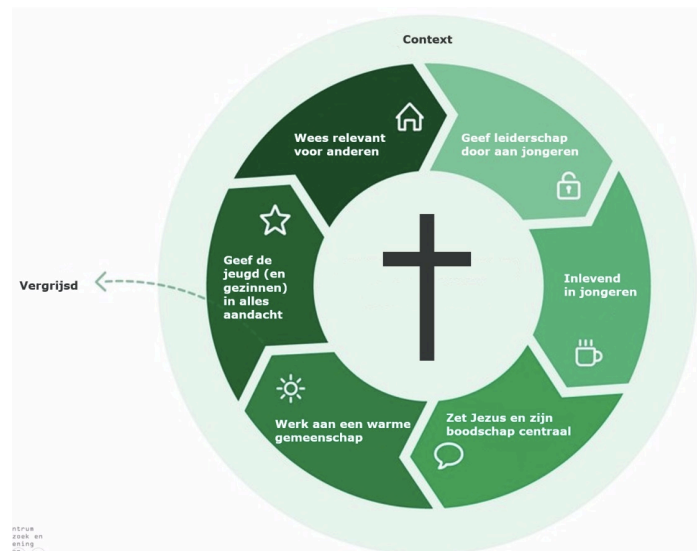
Kernwaarde 2: "Inlevend zijn in de jongeren van vandaag"

Kernwaarde 3: "Zet Jezus en Zijn boodschap centraal"

Kernwaarde 4: "Werk aan een warme gemeenschap"

Kernwaarde 5: "Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen"

Kernwaarde 6: "Wees relevant voor anderen"

Kijkend naar het vliegwiel en de zes kernwaarden:

1 2 3 4 5 6

Welke kernwaarde vind jij persoonlijk het belangrijkste?						
Welke kernwaarde vind jij persoonlijk het minst belangrijk?						
Welke kernwaarde is, volgens jou, het belangrijkste voor jouw gemeente?						
Welke kernwaarde is, volgens jou, het minst belangrijk voor jouw gemeente?						

Afsluiting

Hartelijk dank voor uw tijd en moeite!

Bijlage 2 – Interview vragen

Growing Young – algemene vragen

1. Wat heeft u onthouden van het lezen (of horen) over Growing Young?
2. Wat spreekt u daarin wel/niet aan?
3. Sluit Growing Young, volgens u, aan op wat jongeren zoeken? Waarom wel/niet?
4. Hoe zou u Growing Young willen samenvatten?

Growing Young – vragen rondom de toepassing

5. Op welke manier past u/passen jullie Growing Young toe in de praktijk?
6. Wat gaat daarin goed?
7. Wat levert weerstand op?
8. Merkt u door het toepassen van de Growing Young-kernwaarden verandering?

Growing Young – vragen rondom de resultaten van de enquête

9. 42 procent geeft aan dat 'Geef leiderschap door aan jongeren' belangrijk is om aantrekkelijk te zijn. Tegelijkertijd geeft 42 procent aan dat er niet of nauwelijks verantwoordelijkheid met jongeren gedeeld wordt.
Herkent u dit? Wat wel/niet? Wat zou u hieraan kunnen doen?
10. 75 procent geeft aan dat er meer aandacht mag zijn voor de leefwereld van jongeren.
Herkent u dit? Wat wel/niet? Op welke manier krijgt deze aandacht vorm?
11. Gemeenten lijken moeite te hebben met het centraal zetten van het leven van Jezus, en het helpen van jongeren om Jezus in het dagelijks leven te kunnen volgen. Tegelijkertijd wordt 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal' gezien als de belangrijkste kernwaarde.
Wat zijn uw gedachten daarbij?
12. 82 procent geeft aan dat meer aandacht voor een warme gemeenschap de gemeente aantrekkelijker maakt. Tegelijkertijd is er weinig contact tussen de generaties en wordt dit niet of nauwelijks gestimuleerd.
Herkent u deze spanning? Wat of waarin wel/niet?
13. De kernwaarde 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen' wordt gezien als de (persoonlijk) minst belangrijke kernwaarde. Tegelijkertijd stelt Growing Young dat deze kernwaarde essentieel is voor de continuïteit.
Hoe zou u dit verschil duiden? Is Growing Young toepasbaar zonder in alles aandacht te geven aan jongeren en jonge gezinnen?
14. Het lijkt erop dat gemeenten zich bewust zijn van hun rol om relevant te zijn voor hun omgeving, tegelijkertijd lijken gemeenten jongeren niet of nauwelijks toe te rusten om hun geloof uit te dragen.
Is deze spanning herkenbaar?

Bijlage 3 – Uitwerking interview Louren Blijdorp

Algemene informatie

Geïnterviewde: Louren Blijdorp

Interviewer: Jasper van Opijnen

Datum & tijd: 23-05-2019, 10.30u – 11.30u

Locatie: Hardenberg, Grand café 'Den Herdenbergher'

Start interview

Jasper (J): Louren, vindt u het goed als ik dit gesprek opneem?

Louren (L): Nee hoor, geen probleem!

Antwoorden 'Growing Young – algemene vragen'

J: Mooi, dan gaan we gewoon beginnen. U vroeg net aan mij: 'wat vind jij van Growing Young?', en eigenlijk kan ik die vraag direct terugkaatsen. Wat hebt u onthouden naar aanleiding van het lezen of horen over Growing Young? Wat is u bijgebleven?

L: Verschillende dingen, denk ik. Growing Young zet de schijnwerper op het inleven in de leefwereld van jongeren. Het authentiek zijn, echt en open zijn. Een zin die mij is bijgebleven is "*When it comes to vulnerability, go first*". Dat is iets wat nooit gebeurt. Als het op kwetsbaarheid aankomt gaan jongeren altijd eerst en komen ouderen erachteraan.

Het algemene gevoel van een soort cultuuromslag, dat heb ik wel overgehouden aan Growing Young. Ik ben via *Fuller Youth Institute* bij het boek terechtgekomen. Ik raakte daarop verzeild omdat ik een boekje over Abraham Kuyper las. In dat boekje had de schrijver het over *Fuller Youth Institute* en daar ging het over hoe jongeren eten. Ik dacht, als ze op dit soort dingen reflecteren, dan moet ik gaan rondkijken op die site. Daardoor kwam ik bij Growing Young uit. Ik heb het boek besteld en uitgelezen. Het was voor mij een soort aanknopingspunt bij allerlei dingen waar ik zelf intuïtief in mijn eigen werk al mee bezig was, en daaraan werd door dat onderzoek woorden aan gegeven.

J: Was het dan een soort bevestiging van wat u al jarenlang dacht?

L: Niet jarenlang. Het was een bevestiging van iets waar ik zelf al mee bezig was en een omslag waar ik in zat. Ik ben nu zo'n zes jaar predikant. Ik kan mij herinneren dat ik in het begin de neiging voelde om de kerk te verdedigen wanneer ik in gesprek was met jongeren. Zij hadden hun ragen en ik voelde de plicht om uit te leggen waarom de kerk doet wat ze doet. Maar ik kwam tot het inzicht dat als ik dat doe, dat zij afhaken. Daar zitten zij niet op te wachten, zij hoeven geen rationele verklaring. Ik moet met hen in contact staan, een goede tijd met het hebben, dan binden ze zich wel. Ik moet naar hen luisteren en hun verhaal aanhoren en ze *credits* geven voor datgene wat ze uitdragen, en met hen meedenken over hoe het anders zou kunnen of wat zij dan wél willen. In die

omslag zat ik, en toen kwam Growing Young. Dat gaf allerlei aanknopingspunten binnen de directe praktijk als predikant.

J: Dus, samenvattend: de kern van Growing Young, voor u, komt neer op het kwetsbaar opstellen? Wees de eerste die zich kwetsbaar opstelt.

L: Dat is absoluut een die mij is bijgebleven. Het komt bij mij soms voor dat ik wat geëmotioneerd ben op de preekstoel, en ik merk dat de jeugd daar extreem op reageert. Dat is voor hen het moment waarop ze verbinding kunnen maken. De reactie is dat zij het waarderen en er positief tegenover staan, zij komen tot de conclusie 'hij gelooft het écht'. Juist omdat je iets van jezelf laat zien. Het geeft verbinding, dat merk ik op allerlei momenten in het werk. Ook in pastorale gesprekken. We gaan met jeugdgroepen naar het klooster en daar gebeurt dat ook. Die jonge generatie heeft daar behoefte aan. Geen dogma's, leerstellingen, Heidelbergse Catechismus, maar gewoon echtheid van het geloof en authenticiteit van degene van wie ze het geloof overgedragen krijgen.

J: Misschien een inkoppertje. Sluit Growing Young, volgens u, aan op wat jongeren zoeken? Waarin wel, of waarin niet?

L: In mijn beleving sluit het absoluut aan op wat jongeren zoeken. Ik snap dat het een onderzoek uit Amerika is en dat wij hier in Nederland in een andere situatie zitten. Maar voor mij zijn een heleboel dingen een op een toepasbaar, juist omdat de kernwaarden deels open deuren zijn. Leef je in in de wereld van jongeren: volstrekt een open deur.

Maar ga maar eens in de kerk rondkijken. Binnen de wijken weten de helft van de volwassenen de namen van de jongeren in de eigen wijk niet. Of ze zitten op zondag in de kerk en schuiven naast een jongere in de bank, en ze beginnen niet eens een praatje met hen. Ook binnen de kerkenraad zie je het: ouderlingen die de naam van een 16-jarige niet weet en geen idee heeft dat diegene met examens bezig is. Dat zijn basale dingen, maar ik merk dat in mijn gemeente er op deze manier weinig naar jongeren wordt gekeken. Domweg al door zo'n opmerking: 'dat is dat meisje van Buitenhuis'. Daar word ik woedend van! Het is een mens met een naam, noem dat kind bij haar naam en zie haar als een zelfstandig persoon. Op het moment dat je individuele aandacht hebt voor die specifieke persoon dan voelt hij/zij zich meer en meer gezien en erkend in de kerk, en dat is voor jongeren essentieel.

J: Komt het dan neer op een stukje bewustwording van de verantwoording die je, als volwassene, hebt?

L: Ik denk het wel. Voor mij is dat ook een proces geweest. Toen ik begon als predikant was ik 26. Mensen van 40 spraken met me 'u' aan en daar moest ik bijna om lachen. Het was in die zin voor mij ook een zoektocht in waar ik wil gaan staan op het voetstuk: ernaast of erop. Ik kies daarin voor een redelijk persoonlijke benadering. Aanspreekbaar zijn door bijvoorbeeld gewoon met mijn voornaam en 'jij' aangesproken te worden. Zo kom ik op een lijn te staan. Ik ervaar dat je daar geen gezag mee verliest, maar juist mee wint. Omdat ik een mens ben nemen mensen mij serieus, als ik erboven zou gaan staan dan zouden jongeren sneller denken 'laat maar, die man hoort niet in mijn wereld'.

J: Hoe zou u Growing Young samenvatten?

L: Het is lastig om Growing Young in een paar zinnen samen te vatten. Dat doen eigenlijk de zes kernwaarden al. Voor iedereen springt er weer een andere kernwaarde uit.

J: En welke springt er voor u uit?

L: De eerste: geef leiderschap door aan jongeren. Growing Young beschrijft het als sleutels: geef de sleutels door aan jongeren. Dat is heel belangrijk! Ik zit in een gereformeerde kerkstructuur waarin de kerkenraad alle verantwoordelijkheid draagt. Jongeren hebben in feite niks in de melk te brokkelen. Logisch dat zij zich dan ook niet betrokken voelen! Ik probeer op verschillende manieren jongeren eigenaar te laten worden van de kerkelijke gemeenschap. Dus als ze bijvoorbeeld een liedje kunnen zingen, dan staan ze aanstaande zondag dat liedje in de kerk te zingen, want dan wordt die kerkdienst van hen.

Kijk bijvoorbeeld naar Dalfsen. Ik sprak laatst met Pieter Albracht daarover. Daar hebben ze nu een aantal jaar een 'vierde dienst'. Iedere zondag hebben ze 's avonds de vierde dienst: een dienst voor en door jongeren. Loopt als een tierelier! Dit jaar doen er zo'n 25 jongeren belijdenis. Goed teken, toch?

Maar vraag je hen: 'voel jij je betrokken bij de kerk?', dan zeggen ze allemaal 'nee'. Ze hebben een eigen dienst: een eigen speeltuin, een eigen speellokaal, waar ze hun eigen dienst mogen houden. Maar als het zondagochtend is, dan moet het drumstel weg. Weg met al die toestanden. De preekstoel komt naar voren en het is gewoon weer zoals het altijd gedaan is.

In Baalder hebben wij vier jeugddiensten op 52 zondagen, en dat zijn dan diensten waarin de hele gemeente samenkomt. Jongeren voelen zich, opvallend genoeg, meer betrokken bij de kerkdienst en het hele kerkelijke gebeuren omdat ze in die structuur zelf een plek hebben gekregen. En dan is dat nog, voor mijn gevoel, best marginaal: vier jeugddiensten en af en toe een keer zingen. Maar omdat het is ingebed in de gemeentestructuur voelen ze dat ervoor en ook plek is. Ze willen niet een eigen proeftuin of iets dergelijks, maar ze willen verbonden zijn met de hele gemeenschap. Dat vind ik opvallend. Dat zie ik ook bij de jeugdverenigingen; zij zoeken activiteiten met de andere generaties omdat ze het gevoel hebben dat ze die anderen niet kennen, niet weten wat zij geloven, en dat wel willen weten. Dus gaan we met hen eten, of een gezellige avond, of iets dergelijks. Ik merk heel sterk dat verlangen van jongeren naar verbinding, juist met die generaties.

Antwoorden 'Growing Young – vragen rondom de toepassing'

J: U gaat al naar een stukje toepassing. Uw gemeente probeert hen dus een plek te geven in de eigen structuur. Dat vind ik wel opvallend. Het lijkt alsof er dan opeens iets aparts in de dienst stopt waarvoor de rest van het jaar geen aandacht aan wordt besteed. Het enige verschil met Dalfsen is dat ze het dan helemaal loszetten van de diensten. Het zou het idee kunnen oproepen dat die diensten inderdaad van hen zijn en de rest van de diensten niet. Hoe voorkomt u dat?

L: Volgens mij zegt Growing Young ook dat die jeugddiensten weg moeten. Alle diensten zijn voor de hele gemeente. In de realiteit van de praktijk werkt dat niet helemaal zo. Dat is in ieder geval mijn conclusie. Toch concludeer ik wel dat de jongeren steeds meer voelen, proeven en merken dat er wel ruimte is voor hetgeen wat zij ervaren, voelen of mooi vinden. Als er een lied is wat jij mooi vindt en belangrijk voor jou is, dan is er de ruimte dat jij dat lied voor in de kerk mag gaan zingen.

Ik merk daarin wel dat ik nog vaak mijn hengel hierbij moet gebruiken om de jongeren zover te krijgen; 'jij vindt dat mooi? Oke, kom maar en doe het maar'. Dus jongeren krijgen wel steeds meer het gevoel dat die dienst ook voor hen is.

J: En wat is daar dan de verandering is geweest?

L: Het eigenaar maken van. Eigenaar maken van het hele kerkelijke gebeuren, in zowel kleinere als grotere dingen. Zo hebben we jeugdpastoraat opgezet: elke jongeren vanaf 16 krijgen de mogelijkheid om zelfstandig huisbezoek te ontvangen. Dat doen we om hen het gevoel te geven dat er ook (specifieke) aandacht voor hen is.

Daarnaast hebben we weerbaarheidstrainingen opgezet. Van groepsdruk en grenzen stellen naar seksueel gedrag. Ten derde organiseren we kloosterweekenden. Een vierde verandering is het installeren van jeugdliden in alle commissies die te maken hebben met jeugd. Ook hebben we een aantal jongeren die, nadat ze belijdenis hebben gedaan, nu hulpcatecheet zijn.

Zo proberen we op allerlei manieren sleutels te geven aan jongeren. Een mooi voorbeeld vind ik de toerustingsavond van de kerkenraad. Normaal bereid ik die als predikant voor, maar deze keer heb ik een 20-jarige gevraagd om zo'n avond voor te bereiden en te leiden. Ik denk daarin aan dat ene leiderschapsmodel van de Navigators: 'ik doe, jij kijkt', 'ik doe, jij helpt', 'jij doet, ik help' en 'jij doet, ik kijk'. Dit was voor mij echt een voorbeeld van stap 4. Ik vind het geweldig, en zie het ook als mijn taak, om jongeren hogerop te helpen in dat model. Dan begint het ook echt van hen te worden, die kerk. Het gevoel dat je wat kan betekenen!

J: Zijn er ook punten waarop Growing Young, of de toepassing van Growing Young, weerstand oplevert?

L: Jawel. Maar we hebben hier eerst wel een preken-serie over gedaan: zes preken, twee keer een blok van drie. Op het gegeven moment had je wel wat mensen die dachten 'gaan we het nou weer over de jeugd hebben?', of 'komen de ouderen dan nog wel aan bod?'. Wat we nu willen gaan doen is een jaar thema gaan introduceren rondom een van de kernwaarden: wees een warme gemeenschap. Hierbij willen we de hele gemeenschap inzetten.

We zijn al gestart dit jaar met *meetingpoints*: intergenerationele gesprekken. Een groep met twee tieners, twee twintigers, twee veertigers, twee zestigers en twee tachtigers met de opdracht om met elkaar te gaan praten. Leer elkaar kennen en ga de verdieping in aan de hand van wat werkvormen waarin iedereen aan het woord komt. Een 17-jarige kwam naar mij toe en vertelde hoe gaaf ze dat vond. Ze vroegen aan haar wat zij ervan vond; haar mening deed ertoe. Zij werd gezien!

J: Nog een laatste vraag over de het toepassen. Merkt u door het toepassen van de Growing Young-kernwaarden verandering binnen de gemeente? Zo ja, welke?

L: Ja. Ik merk dat het door de jaren heen meer en meer gedragen wordt. Op het begin paste ik het vooral toe op mijzelf, nu wordt het meer en meer gedragen door de gemeente. Eerst ging ik bijvoorbeeld naar het kloosterweekend met een zootje jeugd. Nu zijn ze voor de zoveelste keer geweest, zonder mij en met 4/5 andere begeleiders.

Eerst bracht ik Growing Young onder de aandacht. Nu hebben we een commissie jeugdbeleid die gaat kijken hoe we de zes kernwaarde systematisch kunnen uitzetten binnen de gemeente. Ik merk dat ik dingen kan loslaten en niet langer de enige verantwoordelijke ben. Het is gemeente breed

gaan leven, hoewel ik niet denk dat iedereen de Growing Young kernwaarden per se kent. Dat hoeft ook niet, want mensen merken wel wat het teweeg brengt.

Ik zou het zelf een mentaliteitsverandering willen noemen. Niet veroordelend kijken naar jongeren maar zorgen dat ze gezien worden en zich gekend voelen in de kerk.

Antwoorden rondom 'Geef leiderschap door aan jongeren'

J: Nu een aantal vragen rondom de verschillende kernwaarden. 42 procent geeft aan dat 'Geef leiderschap door aan jongeren' belangrijk is om aantrekkelijk te zijn. Tegelijkertijd geeft 42 procent aan dat er niet of nauwelijks verantwoordelijkheid met jongeren gedeeld wordt. Herkent u die spanning? Zo ja, waar herkent u het in?

L: Voor mij zou dat 70 of 80 procent mogen zijn, want persoonlijk vind ik het een hele belangrijke kernwaarde om aantrekkelijk te zijn! De spanning herken ik eigenlijk niet. Ik vind dat wij in onze gemeente echt ons best doen om verantwoordelijkheden met jongeren te delen. Maar dat was er niet! Toen ik hier kwam was dat helemaal niet zo; toen had ik die spanning wel herkend, maar nu niet meer.

Dat is een mooi veranderingsproces geweest. Die dingen die ik al eerder noemden hebben daar een grote rol in gespeeld.

J: Wat zorgt dat mensen meer en meer bereid zijn om leiderschap door te geven?

L: Ik denk vooral een veranderde visie, of een veranderde blik; 'zie je wel, ze kunnen het wel'. Zoals ik vertelde over die jongere die zo'n kerkenraadsavond leidt. Dat zien 40 mannen, ze zien allemaal dat ze dit kan. Je hoeft dus blijkbaar geen man van 60 te zijn met een baard om dit te kunnen. Dan zien ze meer en meer dat je wel een stuk verantwoordelijkheid kan geven aan hen.

Ik denk dat de meeste jongeren worden weggezet als mensen die nog weinig (aan)kunnen. Dat is die veranderende visie. Daar heb je een bepaalde blikrichting voor nodig, een bepaalde manier van kijken naar de ander. Als je alleen maar kijkt op de manier van 'dat is de dochter van [vul een achternaam in]', dan zie je dat niet. Als je niet weet wie dat is, welke opleiding iemand doet, waar diegene mee bezig is, et cetera, dan leer je ook nooit de gave van diegene kennen.

J: In Onderweg stond ooit een artikel met de titel 'Zijn jongeren tweederangs gemeenteleden?'. Het lijkt alsof je interessant wordt als je belijdenis hebt gedaan en de 30 of 35 bent gepasseerd. Dan kun je echt van waarde zijn. Wat is uw reactie daarop?

L: Zo kan het soms wel voelen, ja. Tweederangs gemeenteleden. Maar dat zal niemand natuurlijk zo zeggen, hoewel het wel zo kan voelen. Er was een man uit onze gemeente, 40 jaar, welke uit Heemse kwam. En daar was een kerkelijke avond rondom jonge stellen. Er is geen enkele vraag aan hem gesteld. Je bent gewoon niet in beeld, ook al ben je wel aanwezig.

In dat geval hangen kernwaarde één en kernwaarde twee samen. Als je je inleeft in hun wereld dan weet je wat ze kunnen en waar je ze kan inzetten.

Antwoorden rondom 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'

J: Over kernwaarde twee gesproken: 75 procent geeft aan dat er meer aandacht mag zijn voor de leefwereld van jongeren. Herkent u dit? Wat wel/niet? Op welke manier krijgt deze aandacht vorm?

L: Jongeren van nu groeien in een totaal andere wereld op dan andere generaties in de gemeente. Ik heb bijvoorbeeld weleens geprobeerd om de vrijmaking uit te leggen op catechisatie. Onmogelijk; het referentiekader van die jongeren is heel anders. Waarschijnlijk onthouden ze er niks van. Maar vertel het verhaal aan 60-/70-jarigen en de reactie is heel anders. Het is voor hen een levende realiteit.

Het zijn vaak twee werelden die elkaar niet ontmoeten, dus we moeten gaan investeren in het leren kennen van de andere generatie. De leefwereld, de belevingswereld en ook de geloofsbeleving kunnen enorm verschillen, dus we moeten investeren om die bij elkaar te brengen.

We hebben Bijbelstudie groepen waarvan de jongste 70 is. Dat vind ik waardeloos, kap toch met die Bijbelstudie en sluit je aan bij intergenerationele groepen. Vertel hen waar jij stond toen je 17 was en hoe het leven eruitzag. Deel en breng het geloofskapitaal over, want anders is de kans groot dat het binnen nu en 10 jaar verloren is gegaan. Ik geloof dat zij dat kapitaal hebben en echt een waardevol verhaal te vertellen hebben.

J: En gaat dat gemakkelijk?

L: Ik moet er wel aan trekken. Je probeert om de situatie zo aantrekkelijk mogelijk te maken door middel van die intergenerationele groepen en een aantal werkvormen. Ik heb binnen de prediking geprobeerd om hen aan te zetten tot het delen. In die groepen loopt dat goed, dat is mooi om te zien!

Antwoorden rondom 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'

J: Dan kernwaarde drie. Gemeenten lijken moeite te hebben met het centraal zetten van het leven van Jezus, en het helpen van jongeren om Jezus in het dagelijks leven te kunnen volgen.

Tegelijkertijd wordt 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal' gezien als de belangrijkste kernwaarde. Wat zijn uw gedachten daarbij?

L: Kernwaarde drie vind ik een van de lastigste taartpunten van Growing Young. Het is *obvious* dat je Jezus centraal zet in de kerk. Het is de kerk waarin ik werkzaam ben, een kerk die van oudsher de boodschap van de Bijbel heel erg centraal heeft staan in de hele manier van kerk zijn. Ik ben zelf een behoorlijk orthodoxe predikant voor wie het logisch is dat je preekt over Jezus en voor wie het logisch is dat je de Bijbel leest vanuit een Christus-gecentreerd perspectief. Dus mijn eerste gevoel is: 'tuurlijk doen we dat. Volgende!'.

Tegelijkertijd: wat is dan het centraal zetten van Jezus' boodschap? Daar kun je hele verschillende invullingen aan geven. Daarnaast, wat betrek je tot de boodschap? Ik vraag mij af of de kern van deze kernwaarde wel volledig wordt gevat. Growing Young geeft aan: doe geen water bij de wijn. Zet geen gelikt, lekker verhaal neer wat aansluit bij wat ze toch al vinden, maar durf te contrasteren. Durf te confronteren.

Dat vind ik mooi aan deze kernwaarde, en bemoedigend. Ze zitten dus niet te wachten op een hippe voorganger op sneakers, maar het mag ook een man van 60 zijn met een baard. Als de man maar echt en authentiek is. Ik hoef niet te proberen een of andere hippe predikant te zijn.

Antwoorden rondom 'Werk aan een warme gemeenschap'

J: Dan kernwaarde vier. 82 procent geeft aan dat meer aandacht voor een warme gemeenschap de gemeente aantrekkelijker maakt. Tegelijkertijd is er weinig contact tussen de generaties en wordt dit niet of nauwelijks gestimuleerd. Herkent u deze spanning? Wat of waarin wel/niet?

L: In het Greijdanus Hardenberg heb je jeugddiensten. Jeugd wordt dus uit de omliggende kerken gehaald en samen in het Greijdanus gestopt. Wij hebben gezegd dat dit eigenlijk tegen onze lijn is die wij aan het volgen zijn, want wij willen die gemeenschap warm maken. Zorgen dat ze niet alleen maar daar een fijne plek hebben, maar in het midden van onze gemeente. Dus ja, ik herken die spanning en ik zie kerken daarmee worstelen of zoeken: hoe creëren we een fijne, warme en veilige plek voor de jeugd?

Daarin ben ik het helemaal eens met Growing Young: creëer een plek binnen de eigen gemeente, te midden van alle generaties. In een jeugddienst heb ik binnen de preek een pleidooi gehouden voor de verhouding die Growing Young beschrijft: vijf volwassenen per jongere. Volwassenen waar ze mee kunnen praten, een band mee opbouwen, waar ze terecht kunnen. Een soort mentoren.

Ik voel dan ook het belang van deze kernwaarde en snap dat zo'n groot percentage daar ook zo over denkt. Tegenwoordig, met alle *social media* platvormen, hangt er een filter over de werkelijkheid, en achter dat filter verschuilen veel jongeren zich. Ze hebben het vermogen om zich naar buiten toe op te stellen alsof het leven helemaal geweldig is, terwijl ze zich op hetzelfde moment van binnen depressief voelen. Ik herken die scheiding tussen hoe iemand zich werkelijk voelt en wat iemand naar buiten toe laat zien.

Die warme gemeenschap is het geneesmiddel. Een plek waar je jezelf kan zijn, waar je jezelf mag laten zijn, en een plek waar kwetsbaarheid, gebrokenheid, verdriet en pijn er mag zijn.

J: Je zou denken dat dit iets is waar iedereen behoefte aan heeft. Zijn jongeren op zoek naar een ander soort kerk of gemeenschap? Of werkt een gedeelte van de kerkelijke structuur ons daarin tegen? Wat denkt u?

L: Gereformeerden zijn natuurlijk door dogma's verbonden geweest. We hebben wel altijd een goede relatie gehad, maar het waren de drie formulieren van enigheid die ons verbonden aan elkaar. De nadruk lag op de ratio. Nu hebben we een generatie die veel meer de relationele verbinding zoekt in de kerk. Het warme gevoel wat ik overhoud aan een kerkdienst is belangrijker dan de overeenstemming van de preek met de gereformeerde belijdenissen.

Ouderen vinden dat lastig, merk ik. In onze opleidingen heb je al zo'n 500 keer moeten reflecteren op jezelf en over hoe je dingen doet. Het is iets van onze generaties om dat te doen. Ik heb hetzelfde geprobeerd met zestigers. Reflecteren op leiderschapsstijlen, maar dat ging niet. Zij gingen een abstract verhaal over leiderschap houden, maar het op henzelf betrekken was heel lastig! Dat is iets waar wij handvaten voor hebben gekregen, maar wat zij niet hebben geleerd.

J: Het communiceren op een ander niveau?

L: Precies. Ze hebben dingen niet gekregen die ik wel heb gekregen, dus daar moet ik dan ook niet hard op vallen. Maar het maakt het soms wel ingewikkeld. Je kunt een lastige Bijbelstudieavond ervan krijgen, als je zo'n spraakverwarring hebt. 'Wat? Is het de bedoeling dat er iets in mij gebeurt?', dat zijn ze niet gewend.

Antwoorden rondom 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

J: Nu kernwaarde vijf. De kernwaarde 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen' wordt gezien als de (persoonlijk) minst belangrijke kernwaarde. Tegelijkertijd stelt Growing Young dat deze kernwaarde essentieel is voor de continuïteit.

Hoe zou u dit verschil duiden? Is Growing Young toepasbaar zonder in alles aandacht te geven aan jongeren en jonge gezinnen?

L: Ik heb niet volledig duidelijk waarom het staat of valt met deze kernwaarde, en waarom dit de afslag vergrijzing is of juist niet. Dat voel ik niet helemaal zo mee. Ik kan niet zien waarom niet kernwaarde één of kernwaarde drie dé kernwaarde is waar je de boot kan missen of juist kan halen.

Maar ik herken wel dingen van deze kernwaarde. Op bijvoorbeeld de vergadering van het moderamen komt van alles voorbij, voornamelijk gaat het over geld. Dat is wel belangrijk, maar daar gaat het niet om. Er werd bijvoorbeeld maar een half uurtje uitgetrokken voor het jeugdwerk. Dus daar hebben we zeker een slag gemaakt; er móet meer tijd vrijkomen om te praten over jeugdwerk. Door er meer, dieper en langduriger over te praten kun je die focus aanbrengen. Dus ik voel hem wel, deze kernwaarde, maar snap niet helemaal waarom het bij deze kernwaarde uit de bocht kan vliegen of niet.

J: Growing Young zet deze kernwaarde wel heel scherp neer. Hierbij bespreken ze verschillende facetten, zoals het budget. Growing Young gaat dus aardig ver als het gaat om het aandacht geven aan jongeren en jonge gezinnen. Is Growing Young, volgens u, toepasbaar zonder in alles aandacht te geven aan jongeren en jonge gezinnen?

L: Ik blijf nog even hangen bij het budget. In Dalfsen hebben ze bijvoorbeeld heel veel geld uitgegeven aan een prachtige soos, maar jongeren voelen zich in de kerk niet gezien. Volgens mij komt dat omdat zij in de kern zelf niet een ingebbede plek hebben. Bij ons hebben we het budget ook iets omhoog gegooid, maar we zijn eigenlijk gewoon veel meer activiteiten gaan organiseren, waarvan veel nauwelijks wat kosten.

Dus ook zonder budget kun je volgens mij een heel eind komen. Ik proef in deze kernwaarde iets van: 'blijft de oude garde het voor het zeggen houden en blijft hun wil altijd gebeuren, of mag de aandacht echt naar de volgende generatie doorgaan?'. En dat moet je doen. De aandacht doorgeven aan de volgende generatie. Doe dat nu, en laat ze niet pas over 20 jaar het stokje overnemen.

J: Dus Growing Young is niet toepasbaar zonder deze kernwaarde?

L: Hij hoort er zeker bij, want als de jeugd de sluitpost op je begroting of agenda is, dan deugt het gewoon niet. Het is kwart voor 10 en punt 14 van de vergadering, natuurlijk wil iedereen dan naar huis. Zet 'jeugdwerk' dan als derde punt op de vergaderagenda.

Maar hij klinkt minder aantrekkelijk, of iets dergelijks. Kernwaarde vier spreekt onmiddellijk aan en bij kernwaarde twee en drie voel je onmiddellijk wat. Je wordt minder snel naar kernwaarde vijf togetrokken, denk ik.

Antwoorden rondom 'Wees relevant voor anderen'

J: Dan de laatste kernwaarde van het rijtje, kernwaarde zes. Het lijkt erop dat gemeenten zich bewust zijn van hun rol om relevant te zijn voor hun omgeving, tegelijkertijd lijken gemeenten jongeren niet of nauwelijks toe te rusten om hun geloof uit te dragen.

Is deze spanning herkenbaar?

L: Dat is af en toe wel een beetje krom, inderdaad. 25 weken per jaar sturen we de jongeren naar catechisatie om kennis op te doen. Dus we leiden ze eigenlijk op tot schriftgeleerden: ze moeten de Bijbel open kunnen doen, weten waar de brief van Korintiërs staat, wat daar dan in staat en het liefst het ook begrijpen. Daar stoppen we enorm veel tijd in! Maar als het gaat om diaconaat... Misschien in de zes jaar catechese een enkele keer een Present-activiteit? Misschien hebben ze ooit boodschappenpakketten rondgebracht, maar daar houdt het meestal wel mee op. We doen geen enkele moeite en geen enkele investering tot dienstbetoon.

Deze kernwaarde gaat daar natuurlijk prachtig op in. Er is toch eigenlijk niks fijner dan andere mensen helpen? Ik probeer diakenen nu zo ver te krijgen dat ze jongeren laten participeren in dingen die zij aan het doen zijn. Zo hebben we bijvoorbeeld een samenwerking met de voedselbank. Gewoon om hen te laten participeren en iets van dat diaconale besef te kweken, met het idee dat ze het dienen van de ander eigen maken. Maar dat is echt iets wat in onze gemeente nog in de kinderschoenen staat.

J: En wat is daar de reden van?

L: Wij vrijgemaakten hier in Hardenberg zijn een aardig gesloten gemeenschap. Het is wel anders geworden door de jaren heen natuurlijk, maar dat is wel waar je vandaan komt. We komen van een sterke nadruk op leer en exegese. Diaconaat is natuurlijk wel ontwikkeld in de gereformeerde kerk, maar het is misschien wel het ondergeschoven kindje.

De dienst der barmhartigheid is geen kenmerk van de ware kerk. Het is de verkondiging van het woord, de bediening van de sacramenten en de leer van de tucht. Terwijl de bediening der barmhartigheid net zo belangrijk of misschien wel een belangrijker instelling is van Jezus! Hij heeft niets anders gedaan dan andere mensen dienen, en dat is ook de opdracht die Hij zijn leerlingen heeft meegegeven. Het is een integraal onderdeel van het evangelie, maar dat zit niet in onze historische structuur van kerk zijn. Tel daar dan nog eens de verzuiling bij op en dan heb je een logische reden waarom wij daar niet zo sterk in zijn.

Het is een absolute uitdaging om een manier te vinden om jongeren zo op te voeden dat het eigen wordt om anderen te dienen. Op welke manier dan ook.

J: Dat krijgt natuurlijk weer in iedere context een andere invulling...

L: Precies. Het is maatwerk wat geleverd moet worden. Je moet de kernwaarden ook toepassen zoals het bij de gemeente past. Het moet gaan leven, je kan je niet oprecht inleven in jongeren als je daar geen *feeling* mee hebt. Het kunstmatig toepassen van de kernwaarden lukt niet.

Bijlage 4 – Uitwerking interview Sabine van der Heijden

Algemene informatie

Geïnterviewde: Sabine van der Heijden

Interviewer: Jasper van Opijnen

Datum & tijd: 11-06-2019, 14.00u – 15.00u

Locatie: Zwolle, Viaa

Start interview

Jasper (J): Sabine, vindt u het goed als ik dit gesprek opneem?

Sabine (S): Nee hoor, geen probleem!

Antwoorden ‘Growing Young – algemene vragen’

J: We gaan direct beginnen... Vraag een: wat hebt u onthouden van het lezen van het Growing Young boek?

S: Ik ben docent ‘Jeugdwerk’ aan de CHE en zit in het ‘Innovate’-kernteam. Dat zijn meerdere invalshoeken.

Ik ga je vraag eerst even op een andere manier invullen. Ik heb het boek zo’n twee tot drie jaar geleden gelezen. Het sprak mij vooral aan omdat Growing Young beschrijft wat ik al jarenlang zeg en denk. Veel punten heb ik ook in mijn boek beschreven: Kerk voor een nieuwe generatie. Daarin schreef ik dat het blijven van jongeren bij jouw kerk niet alleen heeft te maken met de kwaliteit van het jeugdwerk, maar met de kwaliteit van de hele gemeente. Hierin ga ik in op bijvoorbeeld het belang van geloofsopvoeding, maar ook op de kerk als geheel; de kerkdiensten en het actief betrekken van jongeren bij activiteiten.

Dus Growing Young bevestigt wat ik heb geschreven, wat ik in andere onderzoeken lees, en wat ik in de praktijk van het jeugdwerk ook heb gezien. Het sterke van Growing Young is de manier waarop ze het onderzocht en onderbouwd hebben; dat doen ze heel goed. Het boek sprak mij daardoor heel erg aan. Ik ben er toen lezingen over gaan houden. Op verschillende gemeenteavonden heb ik over Growing Young gesproken en daarnaast een artikel erover geschreven in een van de ‘Onderweg’ nummers. Daarna heb ik ook een presentatie erover gegeven aan de kerkenraad van mijn gemeente, ‘De Lichtboog’ in Houten.

Ik denk dat De Lichtboog een van de kerken is die leeft naar wat Growing Young heeft aangedragen. Maar ook hier kan het beter. Dus ik heb een klein onderzoekje gehouden; ik heb de mensen laten scoren op de verschillende kernwaarden en daaruit bleek dat zij ook vonden dat het op bepaalde punten wel beter zou kunnen.

J: Dan is de volgende vraag wel een ‘inkoppertje’, gok ik. Sluit Growing Young, volgens u, aan op wat jongeren zoeken? Waarin wel, of waarin niet?

S: Wat ik belangrijk vind aan Growing Young is dat zij niet zomaar iets bedacht hebben, maar het daadwerkelijk onderzocht hebben. De vraag is dan natuurlijk of zo'n onderzoek in de Nederlandse context dezelfde resultaten oplevert. En ik denk dat het dezelfde resultaten zou opleveren. Dat baseer ik allereerst op jarenlange ervaring binnen het jeugdwerk. Daarnaast benoemt Growing Young een aantal thema's welke worden gezien als algemene gemeenteopbouw thema's. Toevallig heb ik een aantal weken geleden een aantal gemeenteopbouw theoriën op een rijtje gezet, en daarbij gekeken naar de overeenkomsten en verschillen met Growing Young. Dan kom je erachter dat veel dezelfde thema's naar voren komen. Maar het belangrijkste wat Growing Young daarin zegt is dat je binnen die thema's steeds weer voor jongeren moet kiezen. Je moet proberen om te denken vanuit die jongere. De crux van Growing Young zit 'm dan ook in die vijfde kernwaarde: geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen. Kernwaarden een, twee en vijf maken Growing Young tot iets unieks. De andere kernwaarden gelden voor iedereen, voor de hele gemeente.

J: Die vijfde is inderdaad wel een interessante, vooral als we de resultaten uit de enquête eraanast leggen. Dus daar komen we later nog wel op terug. Voor nu heb ik een leuke uitdaging, hoewel het misschien onbegonnen werk is. Hoe zou u Growing Young samenvatten?

S: De lezingen die ik over Growing Young geef noem ik 'revitaliseer je gemeente door te focussen op jongeren'. Dat is mijn samenvatting!

J: Mooie samenvatting! Revitaliseer je gemeente door te focussen op jongeren. Dat klinkt als een hele uitdaging.

S: De reden waarom veel kerken niet naar jongeren luisteren is omdat ze snel geneigd zijn te denken: 'het gaat alleen maar om die jongeren', of 'als we voor jongeren kiezen, kiezen we tegen ouderen'. Terwijl de niet zo is. De crux van Growing Young gaat over de toekomst van de gemeente.

J: Ja, precies. Dus de jongeren staan in principe niet centraal, maar de gemeente. Dus door naar de gemeente te kijken zet je de jongeren centraal?

S: Ja. Ik denk dat die gedachte belangrijk is om kerken te motiveren in het toepassen van Growing Young. Kerken denken namelijk nog steeds dat je jongeren vasthoudt door het opzetten van goed jeugdwerk, maar dat is het niet. Goed jeugdwerk is wel belangrijk, begrijp me niet verkeerd, maar daarmee ben je er nog niet.

Het heeft te maken met gemeente-zijn in de breedste zin van het woord. Dat zegt Growing Young. Wat ik interessant vind in de resultaten is dat de kerkdienst niet hoog scoort in Growing Young, terwijl daar voor veel kerken wel de focus op ligt. Het lijkt op een verkeerde interpretatie van Growing Young; het gaat niet alleen om jongeren.

Antwoorden 'Growing Young – vragen rondom de toepassing'

J: Door naar de volgende vraag. Jullie zijn dus al op een bepaalde manier bezig gegaan met het toepassen van Growing Young. Op welke manier(en) doen jullie dit?

S: De Lichtboog is een vrij jonge gemeente, we bestaan nu ongeveer 30 jaar. Ontstaan uit de gemeente in Utrecht, en sinds 25 jaar hebben we een eigen predikant. Handig om te weten is dat wij, De Lichtboog, een gemeente zijn in een Vinex-wijk. Dus we hadden vanaf het begin een jonge gemeente met veel jonge gezinnen. Gelijk vanaf het begin hebben zij zich afgevraagd of hun tieners over 15 jaar nog steeds christen zijn en naar de kerk gaan. Ze kwamen tot de conclusie dat als ze

doorgingen zoals ze nu deden, dat dat waarschijnlijk niet het geval was. Dus we moeten iets anders doen. Eigenlijk kwam kernwaarde vijf, geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen, dus vrij snel ter sprake bij ons in de gemeente. Het is een leidende kernwaarde geweest voor ons.

Je ziet dat veel jonge gezinnen met kinderen ook weer andere jonge gezinnen met kinderen aantrekt, dus in die zin treedt er dan al een verjongingsproces op. Dat proces wordt nog eens extra gestimuleerd doordat wij in een Vinex-wijk gemeente zijn. Maar ondanks dat zijn er ook kerken in de buurt waar dit proces zich niet voltrekt, dus ik denk dat die keuze voor jongeren wel heel bepalend is geweest.

Het is wel een keuze die je dan consequent moet volhouden, en dat is niet altijd even makkelijk! In de eerste tien tot vijftien jaar waren er meer jonge leiders actief dan nu het geval is. Het begint de laatste tijd wel weer aan te trekken hoor, maar toen hadden jongeren wel meer verantwoordelijkheid.

Een ander punt waarin je de toepassing van Growing Young duidelijk ziet terugkomen is de muziek. Onze diensten worden begeleid door een band, en 80 procent van die band zijn jongeren! We hebben nu ook een betaalde muzikwerker, en hij vormt om de zoveel jaar een nieuwe tienerband en een kinderorkest. Dus er wordt steeds weer gekeken naar nieuwe tieners en jongeren die muziek kunnen maken, en zij worden daar dan gericht in opgeleid.

J: U zei al dat uw gemeente daar eigenlijk vanaf het begin al heel doelgericht mee bezig is geweest. Zijn er dan nog zaken verandert nadat jullie van Growing Young kennis hebben genomen? Wat heeft de toepassing van Growing Young verandert in wat jullie al deden?

S: Dat is een lastige vraag, omdat ik zelf toen nog niet actief was binnen deze gemeente. Er is toentertijd gekozen om bijvoorbeeld in de diensten niet vast te houden aan het liedboek, maar meer opwekking te gaan zingen. Daarnaast is men jongeren actief gaat betrekken binnen het kerkelijk leven, bij bijvoorbeeld Alpha-cursussen. Er zijn in die zien wel duidelijke keuzes gemaakt om meer te focussen op jongeren. Zo is er nu ook regelmatig een tienerpreek in de dienst.

J: Levert de toepassing van Growing Young weerstand op?

S: Het interessante is dat wij eigenlijk niet heel actief met Growing Young zijn bezig gegaan. Ik heb toentertijd wel een presentatie gegeven rondom Growing Young. Daar zijn zij verder mee bezig gegaan, maar daar ben ik verder niet actief betrokken bij geweest. En al deze dingen die ik vertel zijn eigenlijk gebeurd voordat Growing Young in beeld kwam. Dus het is niet zo dat wij na Growing Young pas zijn begonnen met dit, wij waren al een tijd lang met deze visie voor jongeren bezig.

Maar in die zin merk ik wel wat weerstand wanneer ik zeg dat we jongeren centraal moeten zetten. Dan gaan mensen roepen: 'maar de ouderen dan?', of 'maar de alleenstaanden dan?'. Mensen denken gelijk dat het centraal stellen van jongeren betekent dat andere (doel)groepen niet meer belangrijk zijn. Terwijl dat niet de boodschap van Growing Young is, geloof ik. De boodschap is dat je door de ogen van jongeren moet kijken naar je diensten en activiteiten. Door de ogen van jongeren kijken naar je hele gemeente. En als er zich dan een dilemma of probleem voordoet, dat je dan wel kiest voor die jongeren in plaats van voor de ouderen. Vaak zie je dat kerken andersom kiezen, ze kiezen voor de ouderen in plaats van voor de jongeren.

Het thema 'generaties verbinden', ons jaarthema, komt nu voornamelijk onder de aandacht door prediking. Eerlijk gezegd is dat, naar mijn mening, de enige manier waarop het thema onder de aandacht wordt gebracht. Ik merk er in ieder geval verder niet zoveel van. Het kan best zijn dat er achter de schermen dingen gebeuren die ik niet merk, maar als 'gewoon' gemeentelid merk ik er vrij weinig van.

J: Dus, kort samengevat, is Growing Young het bewijs voor hetgeen wat u al jarenlang dacht, en hetzelfde geldt in principe voor de toepassing binnen uw gemeente. Dat is wel een interessant gegeven; Growing Young toepassen zonder dat je weet dat het Growing Young is...

S: Klopt. Een poos geleden was bijvoorbeeld een boekje best populair bij ons in de gemeente: 'geloven thuis' heette het, volgens mij. Een belangrijk punt was dat ouders veel meer invloed hebben als jeugdwerkers. Op basis daarvan hebben we toen een programma opgezet: Samen onderweg. Sinds die tijd hebben we nu vieringen voor ouders en kinderen waarin ze thema uit 'geloven thuis' verder gaan uitwerken in een soort interactieve dienst.

Ik denk dat dat een hele belangrijke zet is geweest. Daarmee stralen we uit dat we geloofsopvoeding binnen gezinnen belangrijk vinden, alleen wordt daarin wel de focus gelegd op gezinnen met kinderen en niet op gezinnen met tieners.

J: U maakte een tijdje geleden een opmerking over het feit dat er vroeger meer jongere leiders actief waren dan nu. Is dit dan een voorbeeld van hoe moeilijk het is om te blijven verjongen?

S: Ja, duidelijk. Ik merk dat je dat moet blijven doen. Er komen steeds weer nieuwe generaties jongeren, en voor je het weet ben je iets aan het doen voor jongeren van drie generaties geleden. Je moet dus dat soort principes scherp houden. Wij hebben een gemeente met veel jongeren, en dat is natuurlijk fantastisch. Tegelijkertijd is het lastig om voor elke jongere een taak te verzinnen.

J: Een zegen met tegelijkertijd een hele verantwoording...

S: Het is ook een luxeprobleem, in die zin. Maar het is soms wel lastig.

Antwoorden rondom 'Geef leiderschap door aan jongeren'

J: Dan gaan we door naar de volgende vragen. Deze vragen zijn gericht op de kernwaarden, waarbij ik een aantal resultaten heb meegenomen van de enquête. 42 procent geeft aan dat 'Geef leiderschap door aan jongeren' belangrijk is om aantrekkelijk te zijn. Tegelijkertijd geeft 42 procent aan dat er niet of nauwelijks verantwoordelijkheid met jongeren gedeeld wordt. Herkent u die spanning? Zo ja, waar herken je het in?

S: Ik herken die spanning wel. Ik geef zelf leiding aan een team van jeugdleiders welke nu zo'n vier jaar met jongeren oplopen. Dat doen ze vanaf de brugklas. Vanaf het begin af aan heb ik gepleit voor het verantwoordelijkheid geven aan jongeren en ze bijvoorbeeld in te zetten op verschillende manieren.

Veel mensen snappen dat en delen dezelfde mening. Tegelijkertijd vindt men het lastig om dat ook daadwerkelijk te doen. Het kost allereerst meer tijd dan wanneer je het zelf even doet. Wat het daarnaast lastig maakt is dat iedereen het stinkend druk heeft, inclusief jongeren. Dan wil je een afspraak plannen met drie jongeren om iets voor te bereiden, maar dan kom je niet tot een afspraak door al die volle agenda's. Tegelijkertijd zijn er jeugddiensten waarin veel jongeren betrokken zijn, in

zowel de muziek als de organisatie. De Youth-Alpha groeit daarnaast ook weer, veel jongeren nemen deel hieraan, terwijl er ook heel wat jongeren betrokken zijn in de organisatie van de Youth-Alpha. Dat begint allemaal weer op te komen. Daar zitten dan mensen achter met veel visie rondom jongeren en jongerenwerk, waarin vooral weer verantwoordelijk wordt gedeeld met de jongeren.

J: Daarin merk ik bij u een bereidheid om ook daadwerkelijk deze verantwoording te delen en door te geven. Dat is misschien in bepaalde gemeenten anders, of zij weten deze bereidheid niet echt een vorm te geven. Bent u het ermee eens dat dit niet in elke gemeente het geval is?

S: Ik heb hier wel een grappig voorbeeld bij. Een aantal jaar geleden hebben wij een student van de CHE een onderzoekje laten doen naar leiderschap van tieners in de kindernevendienst. Er zijn namelijk best veel tieners die helpen binnen deze diensten, in bijna elke groep is er wel een tiener als hulpleider. Die student die het onderzoek deed ging met zowel de leiders als de tieners in gesprek over de vraag of die tieners meer verantwoordelijkheid zouden kunnen krijgen. De tieners reageerden daar enthousiast op, terwijl de leiders minder enthousiast waren. 'Wat als die tiener dan niet komt opdagen?', vroegen ze zich af. Zij hadden niet zoveel vertrouwen in die tieners en vroegen zich af of zij die verantwoording wel konden dragen.

Dus eigenlijk zou je die leiders moeten leren hoe zij die tieners goed coachen, maar dat kost dan wel tijd en energie. Dus de principes zijn prachtig, maar de uitvoering stuit op wat praktische hobbels. Maar op sommige plekken gebeurt het verantwoordelijkheid delen en geven al, zoals in de muziek, en dat is prachtig. Het is juist mooi dat het daar al wordt toegepast, omdat dat zichtbaar is voor iedereen.

J: Ja, precies. Voor veel gemeenten ligt er veel nadruk op de eredienst, wat vaak toch wordt gezien als dé vorm van samen kerk-zijn. Dan is het fantastisch als jongeren daarin verantwoordelijkheid krijgen.

S: Daarin heeft Robert Doornenbal ook wel een mooie rol gespeeld. Hij heeft dus jongeren gevraagd om bijvoorbeeld de schriftlezing te doen of om mee te denken in de voorbereiding van de volgende eredienst. Daarnaast worden jongeren ook zichtbaar omdat zij in het vijfde jaar op een diaconale reis gaan en daarvoor geld moeten inzamelen. Dat wordt vooral gedaan door klusjes en activiteiten in de gemeente te organiseren. Allemaal verschillende manieren om jongeren zichtbaar te maken binnen de gemeente.

Antwoorden rondom 'Inlevend zijn in de jongeren van vandaag'

J: Dan gaan we nu naar kernwaarde twee. 75 procent geeft aan dat er meer aandacht mag zijn voor de leefwereld van jongeren. Herkent u deze behoefte? Wat wel/niet? En op welke manier krijgt deze aandacht vorm?

S: Ik weet het niet zo goed. Ook dit is het meest zichtbaar in de kerkdiensten, geloof ik. Dit is wel iets wat ik bij onze vorige predikant mistte, maar onze nieuwe predikanten doen dit meer. Zij benoemen bijvoorbeeld voorbeelden uit de leefwereld van jongeren in de preek. Daarnaast betrekken ze jongeren over het algemeen meer bij de diensten.

In Growing Young gaat het in die zin nog een stapje verder. Daar gaat het bijvoorbeeld over het niet oordelen over de levensstijl van een ander of het bespreekbaar maken van dat soort onderwerpen. Wij zijn nog op zoek naar manieren om dit goed te doen. Een voorbeeld daarvan is het bespreekbaar

maken van seksualiteit. Daar is wel aandacht voor vanuit de gemeente. Dus ja, wij doen dit wel, maar het kan nog veel beter!

J: Growing Young gaat hierin wel een stap dieper. Zo hebben ze het bijvoorbeeld over een vijf op een verhouding. Een zin die mij bij deze kernwaarde is bijgebleven is 'luister zonder te oordelen en meelopen zonder te leiden'. Dus, als ik u goed begrijp; in de kerkdienst begint u het meer en meer terug te zien, maar in het verdere gemeentelven valt nog veel te verbeteren?

S: Die verhouding, vijf volwassenen op een jongere, heb ik al wel vaker aangedragen. Zet een leider op maximaal tien jongeren en voor elke jongere vijf ouderen. Dat bereik je veel sneller wanneer je jongeren laat meehelpen met activiteiten. Daarnaast is onze gemeente georganiseerd in kerngroepen. Het verschilt nog wel per kerngroep in hoeverre kinderen en tieners daarin betrokken worden. Dat is een plek waarop we het meer moeten stimuleren, vind ik.

Als ik kijk naar ons jeugdwerk, dan denk ik dat daar wel wordt meegelopen met de jongeren. Wij proberen daarin de groep ook vijf jaar intact te houden, met daarbij leiders die vijf jaar lang met de groep oplopen. Zo willen we een stukje continuïteit aanbrengen. Het is daarbij wel lastig om leiders te vinden die bereidt zijn vijf jaar te verbinden aan zo'n groep. Maar gelukkig gebeurt het wel!

In veel kerken zie je dat er op het gegeven moment een groep jongere tieners is welke overgaat naar een groep oudere tieners, met andere nieuwe jongeren en nieuwe leiders. Dat hebben wij dus niet. Je behoudt dezelfde groepen voor meerdere jaren.

J: Dat is voor jongeren wel heel prettig, denk ik. Het is toch aan het begin even aftasten. Growing Young zegt *when it comes to vulnerability, go first*. Ik denk dat dat niet alleen voor kwetsbaarheid geldt, maar in die zin voor alles. Neem als volwassenen het initiatief.

S: Zeker mee eens. Ik heb nog wel een mooi voorbeeld van initiatief nemen... Wij hebben nu al jaren catechese en vereniging in een, en dat is dan een keer in de twee weken op vrijdagavond. Sommige ouders hebben hierin het initiatief genomen om groepjes jongeren uit te nodigen voor het eten. Op die manier ontstaan er weer nieuwe intergenerationele contacten! Dus dat idee proberen we nu ook bij andere leiders te stimuleren.

Antwoorden rondom 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'

J: De volgende kernwaarde is kernwaarde drie. Gemeenten lijken moeite te hebben met het centraal zetten van het leven van Jezus, en het helpen van jongeren om Jezus in het dagelijks leven te kunnen volgen. Tegelijkertijd wordt 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal' gezien als de belangrijkste kernwaarde. Wat zijn uw gedachten daarbij?

S: In de eerste plaats denk ik dat de NGK Houten wel een gemeente is waar het geloof echt leeft. In de vormen zijn wij denk ik behoorlijk evangelisch, terwijl wij in de leer behoorlijk gereformeerd zijn. Dat het geloof leeft in de gemeente is een van de belangrijkste dingen. Als ik bijvoorbeeld soms kijk naar bepaalde PKN-gemeenten, dan lijkt het soms net alsof het evangelie veel te vaag of te horizontaal is geworden. Tegelijkertijd zie je bij bepaalde orthodoxe gemeenten dat de traditie weer te sterk centraal staat. Dus in de eerste plaats denk ik: ja, wij hebben een duidelijke geloofsidentiteit. Het gaat bij ons echt over inhoud, en dat is, denk ik, een van de redenen waarom onze gemeente veel jongeren aantrekt. Tegelijkertijd als je vraagt of Jezus, als persoon, met Zijn verhaal bij ons centraal staat, dan weet ik daar geen antwoord op te geven. Het gaat dan vaak over

hoe je als christen zou moeten leven, wat op zich ook een manier is om Jezus centraal te zetten. Maar de meeste preken en jeugdavonden gaan niet over het verhaal van Jezus zelf, maar meer over God, Bijbel en levensstijl.

J: En geeft dat, volgens u, de jongeren genoeg handvaten om in het dagelijks leven Jezus te kunnen volgen?

S: Dat weet ik niet. Wat daarin meespeelt is dat ongeveer de helft van onze jongeren naar 'De Passie' gaat, een evangelische middelbare school. Dus daar krijgen ze ook veel input, net als in het gezin. Er zijn eerder onderzoeken bij ons in de gemeente gedaan om te kijken waar de twintigers zijn; 'verdwijnen zij uit De Lichtboog en stoppen ze met geloven?' of 'sluiten zij zich aan bij een andere kerk?'. Dat soort vragen. Uit die onderzoeken blijkt dat de meeste jongeren wel blijven geloven en dus om andere redenen niet langer deel uitmaken van de gemeente. Ze gaan bijvoorbeeld studeren, of iets dergelijks.

We zijn in die zin wel een behoorlijke jeugdvriendelijke kerk. Als mensen dan ergens anders gaan wonen en daar een kerk zoeken, dan vinden ze vaak niet zo'n kerk als De Lichtboog. Het is lastig voor hen om zo'n gemeente als wij zijn weer terug te vinden. Het is denk ik een totaalplaatje wat jongeren aantrekt. Door bijvoorbeeld goede prediking, het betrekken van jongeren in de kerk en de kerngroepen begint het geloof te leven binnen de gemeente. Dan wordt het al makkelijker om met kinderen erover te praten, en ouders te stimuleren om hetzelfde thuis te doen. Maar al die dingen hebben invloed op elkaar, die kun je niet los van elkaar zien, vind ik.

Antwoorden rondom 'Werk aan een warme gemeenschap'

J: In principe hetzelfde als met Growing Young: alle kernwaarden horen bij elkaar. Interessant! Dan gaan we door naar de volgende kernwaarde, kernwaarde vier. 82 procent geeft aan dat meer aandacht voor een warme gemeenschap de gemeente aantrekkelijker maakt. Tegelijkertijd is er weinig contact tussen de generaties en wordt dit niet of nauwelijks gestimuleerd. Herkent u deze spanning? Wat of waarin wel/niet?

S: Ik denk dat onze gemeente een warme gemeente is. Ik merk dat in de diensten waarin veel getuigenissen zijn waarvoor dan ook applaus is. Hetzelfde gebeurt wanneer jongeren iets in de dienst doen. Dus in dat soort dingen merk ik dat.

Er is weinig kritiek, veel positieve feedback en veel enthousiasme. De kerngroepen spelen hierin een hele belangrijke rol. Ik hoor van veel gemeenteleden dat de kerngroep voor hen belangrijker is dan de diensten op zondag. Dat ze ik ook in het jeugdwerk, waarin het aangaan van vriendschap en relatie prioriteit nummer een is. Toch is het contact tussen generaties lastig. Ik ben een tijdje jeugdouders geweest, en toen heb ik gekeken of we misschien binnen die kerngroepen meer jongeren kunnen betrekken. Het eerste wat dan gebeurt is dat die leider van de groep dat eigenlijk dan op mijn bordje wil gooien, terwijl ik van mening ben dat hij, als leider, dat juist op moet pakken. Dat bleek best lastig te zijn om meerdere redenen, aangezien niet alle kerngroepen beschikken over jongeren en dus een hele andere leefwereld kennen.

Ik heb een avond geleid rondom het thema geloofsopvoeding, en dat was echt een gave avond. Er werden gelijk verschillende ideeën aangedragen, allemaal dingen die we wel zouden kunnen doen voor de jongeren in de gemeente. Dus we beschikken over een hele positieve houding, maar er zijn nog wel veel onbenutte mogelijkheden.

J: De wil is er dus inderdaad wel. Dat is het begin, volgens Growing Young. Zij stellen dat een warme gemeenschap in je DNA moet zitten; je kan er elke vorm op inzetten, maar als het niet in het DNA van je gemeente zit, dan houdt het snel op. Het lijkt alsof u het tegenovergestelde zegt: het zit wel in ons DNA en nu nog de goede vorm zoeken?

S: Wat we nu wel doen, en dat is een leuke activiteit, is een *rolling diner*. Dus een keer in het jaar gaat de groep eten bij verschillende gezinnen uit de gemeente. Dat is zo'n manier waarop je dat intergenerationele contact probeert vorm te geven.

Zo drinken we elke zondag na de dienst koffie. We hebben een grote hal waarin we, met een bakje koffie, ruimte proberen te creëren voor ontmoeting. Dus ook door aandacht buiten de kerkdienst om, en door de voorbeelden die ik net noemde, geloof ik wel dat jongeren merken dat we een warme gemeenschap zijn. Maar alsnog kunnen we daarin groeien.

Antwoorden rondom 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

J: Dan komen we bij kernwaarde vijf. De kernwaarde 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen' wordt gezien als de (persoonlijk) minst belangrijke kernwaarde. Tegelijkertijd stelt Growing Young dat deze kernwaarde essentieel is voor de continuïteit.

Hoe zou u dit verschil duiden? Is Growing Young toepasbaar zonder in alles aandacht te geven aan jongeren en jonge gezinnen?

S: Ik denk dat ik dat al gezegd heb. Mensen vinden het toch spannend, het gevoel dat je andere mensen te kort doet, want 'de gemeente is er toch voor iedereen?'. Het gaat om alle generaties en niet alleen om jongeren. Ik denk dat dit een hoofdstuk is uit Growing Young wat wellicht beter of duidelijker geschreven zou moeten worden. Het zet zich af tegen kerken die kiezen voor traditie omdat ouderen dit nu eenmaal gewend zijn.

Growing Young zegt eigenlijk dat jongeren niet vanzelf blijven. Daar moet je aandacht en prioriteit aangeven. Anders gebeurt dat niet, en dat vinden mensen toch een ongemakkelijke boodschap. Dan zijn ze geneigd om toch te kiezen voor hun eigen comfort, in plaats van dat ze kiezen voor de jongeren. Daarin vind ik dat ouderen zich soms te constructief opstellen richting jongeren in de kerk. Ze lijken soms te veel te denken dat de kerk er voor hen is en te weinig te beseffen wat het belang van die volgende generatie is. Dus ik denk dat er veel met de mond wordt beleden, maar dat er soms weinig in de praktijk wordt uitgeleefd.

J: Dat is een scherpe uitspraak. Het boek zet deze kernwaarde ook heel scherp neer, natuurlijk.

S: Het woordje 'alles' roept daarin weerstand op.

J: Ja, precies. Maar lijkt Growing Young wel aan te geven; in budget, in de eredienst, et cetera. Dat klinkt misschien voor sommigen beangstigend. Tegelijkertijd zou je ook kunnen denken: ik ken Jezus al, en zij nog niet. Dat is dan die focus op jezelf in plaats van op de ander waar u het over had?

S: Ik denk dat volwassenen inderdaad te snel voor zichzelf kiezen. En dit is iets wat in z'n algemeenheid geldt. De geluiden dat er moet worden gekozen voor jongeren is niet nieuw. Deze waren er 40 jaar geleden ook al wel. De mensen die houden van de kerk en de kerkelijke traditie, dat zijn de mensen die blijven. De mensen die daar niet van houden, zij stappen de kerk uit. Heel zwart-wit gezegd natuurlijk. De mensen die dus overblijven, zij vinden het prima. Je blijft dus met mensen over die, in die zin, hetzelfde denken. Wat voor ons dan een voordeel is, in Houten, is dat wij in een

Vinex-wijk gemeente zijn. Dus er komen zoveel nieuwe, jonge mensen bij die heel bewust kiezen voor de kerk waar zij lid van worden. Dat maakt verschil.

Antwoorden rondom 'Wees relevant voor anderen'

J: Dan zijn we nu aangekomen bij de laatste kernwaarde, kernwaarde zes. Het lijkt erop dat gemeenten zich bewust zijn van hun rol om relevant te zijn voor hun omgeving, tegelijkertijd lijken gemeenten jongeren niet of nauwelijks toe te rusten om hun geloof uit te dragen.

Is deze spanning herkenbaar?

S: Ja en nee. Aan de ene kant doen wij wel dingen, bijvoorbeeld die diaconale reis, om jongeren aan het nadenken te zetten en hen gelijk iets te laten doen wat relevant is. Daarnaast zijn er veel mensen in onze kerk welke groepsprojecten organiseren samen met Stichting Present. En zo zijn er nog wat voorbeelden te noemen; helpen in de voedselbank, werken met gedetineerden, helpen met het organiseren van kerkdiensten in gevangenissen, et cetera. Ook hebben we relatief veel zendelingen in onze gemeente. Dus dat zijn allemaal manieren waarop jongeren iets te zien krijgen van hoe wij, en zij, relevant zijn en kunnen zijn voor de samenleving.

Tegelijkertijd denk ik dat de gemiddelde jongere in onze kerk niet echt leert om zijn of haar geloof uit te dragen.

J: In deze kernwaarde lijkt Growing Young een stukje diaconaat centraal te zetten. Vanuit mijn eigen ervaring merk ik dat daar toch weinig aandacht voor is. Er wordt veel gepraat over geloof, natuurlijk, en tegelijkertijd is er weinig aandacht voor diaconaat. Is dit bij jullie ook het geval, of bent u het daar niet mee eens?

S: Nou, wij collecteren bijvoorbeeld nooit voor onszelf. Wij collecteren altijd voor een goed doel wat verbonden is met een van onze gemeenteleden. Dat zijn er meer dan dat in een collectejaar past. Vaak wordt er dan ook wat over die doelen verteld in de dienst. Dus ook op die manier zien jongeren dat we actief zijn.

Ik heb bijvoorbeeld ook geprobeerd om onze zendelingen, als ze dan terug waren in Houten, iets te laten vertellen op een jeugdavond. Om op die manier proberen we diaconaal bewustzijn te creëren en relevant te zijn. Tegelijkertijd hebben we zo'n tien jaar met een bus op straat gestaan om met hangjongeren in contact te komen. Het werd steeds lastiger om daarvoor mensen te regelen, dus daar zijn we dan ook mee gestopt. Er waren niet langer genoeg mensen om dit te blijven doen.

We doen mooie dingen, en tegelijkertijd is het dus ook af en toe hangen en wurgen.

J: De gemiddelde jongere ziet er dus wat minder van, zei u net. Is er geen bereidheid vanuit jongeren om relevant te zijn, of legt de kerk zelf minder prioriteit op dit thema? Wat zit daarachter?

S: In mijn team van leiders heb ik dit ook ter sprake gebracht. Dan zie je dat er meer prioriteit wordt gelegd op het aangaan van een relatie en het leren kennen van Jezus. Dus als je de drie kernwaarden of gebieden van kerk-zijn erbij pakt (*in, up, out*), dan zie je dat jeugdleiders *in* en *up* belangrijker vinden dan *out*. Het is een soort volgorde: eerst met elkaar, dan naar God en dan naar buiten.

Het is dus misschien een onderbelicht thema, maar ik merk wel dat er dus heel veel gebeurt op dit gebied. Er zijn veel gemeenteleden die bij dat soort diaconale projecten betrokken zijn.

Bijlage 5 – uitwerking interview Martijn Dekker

Algemene informatie

Geïnterviewde: Martijn Dekker

Interviewer: Jasper van Opijnen

Datum & tijd: 02-07-2019, 10.30u – 11.30u

Locatie: Hardenberg

Start interview

Jasper (J): Martijn, vindt u het goed als ik dit gesprek opneem?

Martijn (M): Nee hoor, geen probleem!

Antwoorden ‘Growing Young – algemene vragen’

J: Via de mail hebben we al even contact gehad. U gaf aan dat u Growing Young goed kent en het zeer waardeert. Tegelijkertijd kiest uw gemeente ervoor om het jeugdwerk niet aan één model in te richten. Ik ben zeer benieuwd naar de reden daarachter, maar daar hebben we het later wel over.

De eerste vraag is: wat heeft u onthouden van het lezen van het Growing Young boek?

M: Er zijn eigenlijk drie dingen die gelijk opkomen wanneer ik nadenk over Growing Young. Het hoofdstuk wat de meeste indruk op mij maakte was het hoofdstuk rondom kernwaarde vier. *‘Fuel a warm community’*. Investeren in een warme gemeenschap; ik denk dat dat voor mijzelf een hoofdstuk was waarvan ik dacht: ‘dit kan ook over mijn gemeente gaan’. Ik merk dat dat is wat jongeren zoeken: goede, warme contacten. Een gemeente die voelt als familie.

Ik werk nu in de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt ‘Het Lichtpunt’ in Assen Kloosterveen, en hiervoor werkte ik in Zuidhorn. Twee gemeenten met meer dan duizend leden en over de honderd jongeren. Wat ik in beide gemeenten veel terug hoorde van jongeren uit beide gemeenten is dat ze zich anoniem in de kerk voelden, en dat vonden ze niet fijn. Dus dit hoofdstuk rondom kernwaarde vier was dus heel herkenbaar voor mij, voor ons als gemeente.

Het tweede wat mij is bijgebleven is het doorgeven van de sleutels. Kernwaarde één: ‘Geef leiderschap door aan jongeren’. Het riep herkenbaarheid op omdat ik dit zelf een heel belangrijk punt vind binnen het jongerenwerk. Vraag ze niet voor de kleine klusjes aan de zijkant, maar geef ze echte verantwoordelijkheid en controle. Een stuk eigenaarschap. Dat ze zelf dingen mogen bedenken en af en toe op hun plaat gaan, om zelf te ontdekken wat wel of niet werkt.

En ten slotte, het derde wat mij is bijgebleven is het belang van investeren in ouders. Kernwaarde vijf: ‘Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen’. Ouders zijn, gemiddeld genomen, vaak de beste voorspellers van het geloof van hun kinderen. Hoe actiever ouders zijn in de kerk, hoe actiever en volwassener jongeren zijn in hun geloof. Ouders hebben een hele belangrijke rol in het leven van een kind, zij zijn het meest van invloed.

Dus dat zijn voor mij wel drie thema's die veel herkenbaarheid opriepen, deze drie vond ik het mooist om te lezen.

J: Oke, mooi om te horen! U had het over kernwaarde vier, waarvan u zei dat u dit herkent in uw gemeente. Bedoelt u daarmee dat u gemeente al een warme gemeenschap is, zoals Growing Young het beschrijft, of herkent uw die behoefte van jongeren?

M: De behoefte is er heel sterk. Toen ik na vier jaar in Zuidhorn te hebben gewerkt weg ging merkte ik dit. We hebben daar geprobeerd om met de jeugd te bouwen aan het worden van een hechte groep. Op het laatst heb ik nog een enquête gehouden, waarin jongeren toen aangaven dat ze het jeugdwerk echt geweldig vonden. Ze waren een hele hechte groep geworden. Maar alsnog misten ze die verbinding in de kerk.

Dus je merkt dat ze die verbinding op alle lagen zoeken, dan pas is het jeugdwerk geslaagd. Dan maakt het niet zoveel uit wat je doet, als de verbinding, de relatie, er maar is. Alles wordt leuker als je de ander kent.

J: Dit zijn dus dingen, kernwaarden, die u wel aanspreken. Zijn er ook dingen, kernwaarden, die u niet of minder aanspreken?

M: Alles spreek mij in die zin wel aan. Ik heb het boek met veel plezier gelezen. Als je mijn boek erbij zou pakken dan zie je veel dingen gemarkeerd en veel uitroeptekens. Behalve bij het allerlaatste hoofdstuk, kernwaarde zes: 'wees relevant voor anderen'. Het investeren in je wijk en je omgeving. Dit is niet eens zozeer omdat ik het niet belangrijk vind, want ik merk wel dat jongeren dit een belangrijke waarde vinden van de kerk. Ik vond het hoofdstuk eigenlijk niet heel sterk geschreven.

J: Oke, en waar lag dit dan aan, volgens u?

M: Ik merkte dat de voorbeelden erg Amerikaans waren. Dat riep voor mij minder herkenbaarheid op, in onze Nederlandse context. Ik merkte hierin de culturele bepaaldheid. In Amerika nemen religie en de kerk nu eenmaal een andere plek in en hebben ze een andere functie.

J: Ja, precies. Daar lijkt het een soort nationaal erfgoed te zijn. Interessant, en herkenbaar! Is wat u omschrijft niet herkenbaar voor alle kerken in Nederland?

M: Ik merk dat dit in de randstad wel anders is. Er worden enorm veel projecten georganiseerd in bijvoorbeeld Amsterdam of Den Haag. Maar ik ken vooral Overijssel, Groningen en Drenthe, en hier is het inderdaad wel een stuk minder. Dat komt ergens ook omdat in die kleine dorpjes, zoals Bergentheim waar jij woont, maar ook Assen, het grootste gedeelte nog wel lid is van de kerk of heeft er wel iets mee. Daardoor wordt het als minder urgent beschouwd.

J: Dan gaan we naar de volgende vraag. Sluit Growing Young, volgens u, aan op wat jongeren zoeken? Waarin wel, of waarin niet?

M: Ik denk het wel. Het is zo'n diepgravend, compleet en goed onderzoek geweest. Ik merk, wanneer ik het lees, dat die onderzoekers goed zijn gaan snappen waar jongeren vandaag de dag in kerk en geloof staan. Ze snappen hen en daardoor komen ze dicht bij wat jongeren zoeken. Op het gegeven moment halen ze een jongen aan in het boek die iets zegt in de trant van 'het gaat hier niet

over de kerk of de leer, maar over het leven. Het leven zoals het is; met alle rommeligheid erin'. Dat is iets wat jongeren zoeken, en dat hebben ze goed naar voren gebracht!

J: En wat zoeken jongeren dan?

M: Jongeren willen allereerst geen kopie worden van hun ouders of de volwassenen uit de kerk met hun geloof. Ze willen hun eigen mening hebben en hun eigen geloof samenstellen, ondanks dat dat misschien anders is of tegen de wil van volwassenen ingaat. Tegelijkertijd zoeken ze in alle vragen en onzekerheden naar mensen die dat herkennen. Die twee dingen.

Ze hebben hun eigen ruimte nodig om allereerst te bepalen wat zij nou geloven. Om vervolgens met de vragen die dat oplevert terecht te kunnen bij mensen die dit herkennen. En dat zit soms in hele kleine dingetjes. Elke jongere heeft bijvoorbeeld weleens de vraag of de God waarin wij geloven wel de echte God is. Waarom zou Allah dit niet zijn? Op dat moment hebben ze een volwassene nodig die hen dan snapt en erkent dat hij die vragen ook heeft of heeft gehad. Ik kan mij namelijk niet voorstellen dat er een volwassene in de kerk zit die die vraag niet heeft gehad. Wees er dan gewoon eerlijk over en vertel waarom jij dan toch hebt gekozen voor deze God.

J: Ik moet dan denken aan een zinnetje in het boek: *when it comes to vulnerability, go first*.

M: Ja, precies. Wat je geeft is wat je krijgt.

J: Hoe zou u Growing Young samenvatten?

M: Het is lastig omdat er zoveel moois in Growing Young zit. Maar als ik het zou moeten samenvatten, dan komt de kern van Growing Young neer op het bouwen aan een familie. Zorg dat je bouwt aan een familie, en geef onevenredig veel aandacht aan de jeugd binnen de familie die je samen vormt.

En dat is aan de ene kant omdat jongeren de kerk graag wil ervaren als familie. Dat is dan ook, volgens Growing Young, de term waarmee jongeren het vaakst de kerk omschrijven. En tegelijkertijd proef ik in alles dat er onevenredig veel aandacht moet gaan naar de jeugd, want, en dat is het mooie, als je investeert in de jeugd zullen alle generaties daarin mee komen.

En dat herken ik. Ik word weleens gevraagd om in jeugddiensten te preken. En achteraf hoor ik dat de thema's die jongeren hebben aangebracht niet alleen de thema's zijn van jongeren. Veel volwassenen worstelen met dezelfde thema's, of hebben ermee geworsteld. Dus dat is wat ik vooral uit Growing Young haal. Investeer in familie en geef daarin onevenredig veel aandacht aan jongeren. Daar wordt iedereen beter van.

J: De term familie is daarin wel prachtig. Het komt dichterbij, het beschrijft een diepe band.

M: Ja, precies. Als familie ben je nu eenmaal aan elkaar gegeven ook als het je niet zint. Je deelt mooie dingen met elkaar en tegelijkertijd heeft elke familie eigen irritante familietrekjes. Dat is net als de kerk; niet alles is koek en ei, iedereen heeft irritante familietrekjes. Maar je bent wel aan elkaar gegeven en je bent samen op zoek naar de goede oplossing.

Antwoorden 'Growing Young – vragen rondom de toepassing'

J: Dan heb ik nu een aantal vragen rondom de toepassing van Growing Young. Toen wij in contact kwamen zei u al dat u Growing Young wel kent en er enthousiast over bent, maar dat jullie er bewust

voor kiezen om het jeugdwerk, en de rest, niet op Growing Young af te stemmen. Wat is de reden achter deze keuze?

M: Allereerst moet ik zeggen dat ik Growing Young *by far* het beste jeugdwerk boek van de afgelopen tien of twintig jaar vindt. Het is een ontzettend goed, inhoudelijk en rijk boek. Ik ben van mening dat iedereen die met jeugdwerk bezig is dit boek moet lezen. Ik hoop dan ook dat dit boek nog een keer in het Nederlands wordt uitgebracht zodat mensen die het boek lastig vinden het ook kunnen lezen. Wat mij betreft is dit verplichte literatuur voor mensen die met jeugdwerk beziggaan. En bekijk het dan vanuit jouw gemeente: hoe pas je alle rijkdom die dit boek heeft op een goede manier toe in jouw gemeente. Het moet, naar mijn mening, in elke kerk gelezen en toegepast worden.

Wat betreft de reden achter onze keuze. Wij geloven niet dat wij een model kunnen plakken op het jeugdwerk wat wij hebben neergezet. Dat komt vooral door de eigen kleur van de gemeente en dus ook de jongeren. Met een model schiet je eigenlijk altijd wel te kort. Daarnaast vind ik het wel lekker om de vrijheid te houden. Dus niet een vast model met een manier waarop wij moeten werken en waar alles in moet passen. Dat is voor ons de voornaamste reden geweest. We hebben dus wel gekeken naar welke elementen we wél konden toepassen.

Een aantal jaar geleden kwam Sabine van der Heijden met een nieuw boek: Kerk voor een nieuwe generatie. Daarin ging het over Jeugdwerk 3.0, daarin vond ik ook heel veel herkenning met onze gemeente en het jeugdwerk van vandaag. Maar ik ga niet het hele model overnemen, want ook daarin zitten dingen die ik minder herken of voor onze gemeente niet spelen.

Dus de kracht van zo'n goed model als Growing Young is tegelijkertijd ook een valkuil.

J: U zegt dat u sommige dingen minder herkent of dat ze in uw gemeente niet spelen. Geldt dit ook voor Growing Young; zitten daarin elementen die u niet herkent of die niet spelen in uw gemeente?

M: Als ik kijk naar de zes kernwaarden, dan zijn ze allemaal wel belangrijk. Er zit er niet een bij waarvan ik denk: 'daar hoeft u niks mee te doen'. Ik merk wel dat er een aantal kernwaarden voor ons op dit moment urgenter zijn.

Onze wijk, Assen Kloosterveen, is 17 jaar geleden gebouwd. Vanaf het begin heeft de gemeente gekozen voor een moderne insteek, dus bijvoorbeeld een band en geen kansel. Het is allemaal net wat vrijer. Dat heeft een enorme aantrekkingskracht gehad op jongeren en jonge gezinnen uit andere wijken, en zelfs op plaatsen om ons heen. Er zijn mensen die zo'n 45 minuten verderop wonen en bij ons in de gemeente lid zijn. Dat zorgt voor grote, fysieke afstanden van elkaar waardoor de onderlinge verbindingen ook wat afstandelijker zijn.

Dat maakt dat kernwaarde vier er voor ons met kop en schouders bovenuit steekt. We hebben net een nieuw visiebeleid geschreven. Uit dat hoofdstuk hebben we heel veel citaten gehaald! We merken dat die onderlinge gemeenschap enorm belangrijk is voor ons. Growing Young gaf ons daarin veel input.

J: Dus u pakt overal stukjes vandaan en voegt dit samen?

M: Ja, precies. Dat neemt niet weg dat ik Growing Young in z'n geheel enorm waardevol vindt. Hoewel ik het te makkelijk vind om dit volledig op onze gemeente te plakken. Het is allemaal wel

enorm waardevol en waar wat zij zeggen, maar we kunnen niet in alles tegelijkertijd investeren. Nu moet er gewerkt worden aan de familie en het creëren van warme verbindingen.

J: Dat is dan misschien aan de ene kant het mooie van Growing Young en aan de andere kant het lastige van Growing Young. De kernwaarden zijn zo waar en zijn in elke gemeente van toepassing, tegelijkertijd zijn ze zo groot dat de toepassing nog onbekend is.

M: Ik denk dat dat het is, inderdaad. Ik moet denken aan het voorbeeld van die Spaanse kerk, beschreven binnen kernwaarde vijf. Daar kozen zij ervoor om de diensten niet langer in het Spaans te houden, maar over te gaan op Engels. Dit deden zij omdat zij de jeugd belangrijker vonden dan de ouderen. Dat vind ik zo'n inspirerend voorbeeld!

Tegelijkertijd is het een voorbeeld waar wij in onze context niks mee kunnen. Die taalbarrière kennen wij niet hier. Dus inderdaad, de principes zijn echt waar, maar hoe passen wij dit dan toe in onze eigen, Nederlandse context. En welke geef je hierin voorrang. Dat is de uitdaging.

J: In dat opzicht noemt het boek bij elke kernwaarde één voorbeeld wat natuurlijk fantastisch aansluit bij wat zij bedoelen. Terwijl die gemeenten ook keuzes hebben gemaakt in waar zij prioriteit aan geven. Dat is inderdaad een goede om te onthouden; je kan niet de focus op alle zes de kernwaarden leggen.

M: Nee, precies. Ik denk dat dat niet te doen is.

J: De volgende vraag is een wat lastige. Aan de ene kant zijn jullie wel bezig met Growing Young, en tegelijkertijd zitten daarin ook andere modellen en dergelijke verweven. Je zei dat Assen Kloosterveen een gigantische aantrekkingskracht heeft, dus dat is iets wat goed gaat. Merk je ook weerstand in de keuzes die jullie maken rondom die focus op jongeren en op bepaalde Growing Young kernwaarden?

M: Niet zozeer weerstand op het model Growing Young. Maar ik merk wel dat het investeren in de ouders, wat voor ons een belangrijke pijler is, moeizaam gaat. In Het Lichtpunt zitten veel mensen met een achtergrond uit traditionele, vrijgemaakte kerken. Een traditionele kerk met veel verplichtingen en waarin de controle vrij hoog was. En mensen hadden bij Het Lichtpunt het idee dat alles vrij was en zij niks meer hoefden. Geen verplichtingen meer. Dus er zijn veel mensen lid geworden met het idee: 'ik wil niks meer moeten, en mijn kinderen ook niet. Ik laat hen helemaal vrij'. Sommige ouders laten bijvoorbeeld de keuze aan hun kinderen of zij, als ze 12 zijn, naar catechisatie gaan, of niet. Die kinderen zien we dus nooit. Maar na een aantal jaar denken ouders wel: 'waarom is mijn kind niet betrokken?'.

Daarom gaan we in de komende zomer iets nieuws opstarten. Iets om ouders te wijzen op hun verantwoordelijkheden en te laten zien hoe belangrijk zij zijn in de geloofsopvoeding van een kind. Een onderdeel wat daar bijvoorbeeld in meespeelt is welke school je voor je kind kiest. Vroeger was gereformeerd onderwijs geen vraag; iedereen stuurde zijn kind daarheen. Nu willen de ouders vrijheid voor de kinderen, dus ze sturen ze naar christelijk of openbaar onderwijs. Maar je merkt dan wel dat die kinderen minder makkelijk aanhaken bij hun leeftijdsgenoten. Dus we willen en gaan mensen niets voorschrijven, maar we willen hen wel bewust maken van de invloed die hun keuze heeft. Daarop merken wij wel weerstand. Er zijn ouders die het gevoel krijgen dat ze daardoor

worden teruggedrukt in het oude patroon van dingen moeten, traditie en verplichtingen. Daarin merk ik wel een duidelijke weerstand.

J: Dus het afzetten tegen systemen, tradities, et cetera?

M: Ja. En daarnaast de gedachte van veel mensen: 'daar hebben we toch betaalde krachten voor?'. Wat best een traditionele gedachte is. Een 'wij vragen, u draait' idee. En ten slotte zijn er ouders die kinderen hebben die zij afgehaakt. Tegen die kinderen hebben ze wel 'je moet' gezegd, en dus laten ze de jongere kinderen nu helemaal vrij, in de hoop dat zij een andere keuze maken. Dus een soort wanhoopspoging. Ik snap de beweging wel, maar dat zorgt ervoor dat die kinderen een lakse houding tegenover de kerk ontwikkelen. Het is dus wel noodzakelijk om met hen in gesprek te blijven, dat moet de basis zijn. En dan kun je ze misschien wel wat meer vrijheid geven.

J: Dus aan de ene kant proberen jullie om ouders te wijzen op hun verantwoordelijkheid, en aan de andere kant investeren in een warme gemeenschap voor jongeren?

M: Klopt. En daarin merk je dan een geografische weerstand, wat ik al eerder benoemde. Er is veel fysieke ruimte tussen iedereen. Daarnaast zijn er een aantal jongeren op latere leeftijd bij de gemeente gekomen, en zij hebben weinig connecties binnen de gemeente. Zij zijn niet samen opgegroeid. Dat zijn twee factoren waardoor er nog weinig gemeenschappelijks is. Dat moet nog worden opgebouwd.

Dan kom je gelijk weer bij het belang van ouders. Vroeger was het geen keus; je ging naar kerkelijke activiteiten. Daar leerde je dan gelijk mensen kennen. Als ouders dat niet stimuleren, dan gaan jongeren niet en dan worden de connecties niet gelegd.

J: De laatste vraag rondom de toepassing van Growing Young is wellicht wat lastiger te beantwoorden, maar ik ga de vraag wel stellen. Merkt u door het toepassen van de Growing Young-kernwaarden verandering binnen de gemeente? Zo ja, welke?

M: Ik merk niet dat de kernwaarden een fundamentele verandering teweegbrengen. Ze bepalen ons wel weer bij de basis van kerk-zijn. In Zuidhorn merkte ik meer een verandering, toentertijd. Daar las ik het boek en ben ik ermee aan de slag gegaan. Zuidhorn is dan wel een wat andere context, maar alsnog. Ik heb daar toen wel aangegeven dat het onevenredig veel investeren in jongeren heel belangrijk is. Daarnaast heb ik het belang van het sleutels doorgeven besproken.

Ik merkte dat mensen daar eerst moeite mee hadden, want: 'er zijn toch ook volwassenen en ouderen in de gemeente?'. Daarnaast waren ze benieuwd of ze een stuk eigenaarschap wel aankonden, aangezien zij nog zo jong zijn. Toch hebben we dit plan wel doorgezet. Zo hebben jongeren bijvoorbeeld de gemeente dag georganiseerd en diensten voorbereid en uitvoeren.

Ik merk dat wanneer jongeren actief worden en hun passie uitten, dat het algemene humeur van een kerk er gigantisch op vooruitgaat. Of dat een echte diepgaande verandering zou opleveren weet ik niet, aangezien ik er in Zuidhorn te kort mee heb gewerkt. Maar ik merk wel dat als jongeren onevenredig de aandacht krijgen, en als ze écht merken dat zij sleutels in handen hebben, dan pakken zij dat heel positief op en dan reageert de gemeente ook positief daarop.

Het haalt dus in die zin veel vooroordelen weg. Zowel van jongeren naar ouderen, als andersom. Een hardnekkige is bijvoorbeeld: 'als jongeren de sleutels krijgen gaan alle psalmen en het orgel de kerk

uit. Zij willen alleen maar opwekking en een band.' Maar wanneer je hen de regie geeft over een dienst, dan zeggen zij meteen dat er ook rekening moet worden gehouden met de ander. Het moet voor iedereen leuk zijn, en dus worden er opwekkingsliederen en psalmen in de liturgie gestopt. Dat verwachten mensen dan niet van jongeren. Alleen daarom is het al goed om jongeren eens op de voorgrond te zetten.

Antwoorden rondom 'Geef leiderschap door aan jongeren'

J: Nu een aantal vragen rondom de verschillende kernwaarden. 42 procent geeft aan dat 'Geef leiderschap door aan jongeren' belangrijk is om aantrekkelijk te zijn. Tegelijkertijd geeft 42 procent aan dat er niet of nauwelijks verantwoordelijkheid met jongeren gedeeld wordt. Herkent u die spanning? Zo ja, waar herkent u het in?

M: Het verbaast mij ergens dat maar 42 procent denkt dat verantwoordelijkheid niet of nauwelijks gedeeld wordt; ik had een hoger percentage verwacht! Ik heb de indruk, en daar moet ik een beetje voorzichtig mee zijn, dat jongeren heel weinig verantwoordelijkheid krijgen binnen kerken. Maar misschien valt het dus mee, dat zou kunnen.

Ik herken de spanning in ieder geval heel sterk. Ik word weleens gevraagd door kerken om mee te denken over een visie op jeugdwerk. Ik zie dan vaak de sterke wens om jongeren actief te betrekken bij het kerk zijn en hen sleutels te geven, maar dat het in de praktijk toch lastig is om dat toe te passen. Dat heeft vooral te maken, denk ik, met een stukje angst: wat gaat er gebeuren als we jongeren die ruimte geven? Kunnen zij dit wel? Gaan ze wel de 'goede' dingen organiseren? Levert het ons uiteindelijk niet alleen maar meer werk op?

Ik denk dat daarom veel gemeenten ervoor kiezen om jongeren wel in te zetten, maar dan voor de zij-klusjes. Dingen waar weinig aan kan foutgaan. Dan krijgt de gemeente het idee dat ze nog wel actief zijn, terwijl jongeren dat idee totaal niet hebben.

J: En dat berust dan op een stereotype wat volwassenen van jongeren hebben?

M: Dat idee heb ik soms wel. Ik heb in Zuidhorn weleens voorgesteld om jongeren mee te laten denken binnen de visie- en beleidsvorming van de kerkenraad. Dus echt met het hoogste kerkelijke orgaan. Daar waren een aantal echt op tegen. Volgens hen kunnen jongeren daar niet over mee praten, want zij zijn nog jong en snappen echt niet hoe het kerkelijk leven in elkaar steekt.

J: Heeft dat ergens te maken met het liefst zelf de touwtjes in handen houden? Misschien het teveel gericht zijn op wat jij wil, in plaats van te kijken wat het best is voor de ander en de gemeente?

M: Het zit misschien nog wel een laagje dieper. De oudere generaties hebben de vrijmaking meegemaakt of zijn in de tijd van de verzuiling grootgebracht. We hadden ons eigen vrijgemaakte wereldje. In die identiteit is heel veel tijd, energie en geld ingestoken. Vandaag de dag wordt die identiteit, voor hun gevoel, heel snel afgebroken. Kijk naar de discussie vrouwen in het ambt, of het samengaan met de NGK. Mensen krijgen het gevoel dat hun kerk, waar zij zoveel liefde in hebben gestopt, langzaam verdwijnt. En als je dan nog eens jongeren daarin naar voren schuift, dan wordt het helemaal afgebroken. Ik denk dat dat voor een belangrijk deel wel meespeelt.

Daarom is het nodig om jongeren en ouderen met elkaar in gesprek te krijgen. Om aan de ene kant te laten zien dat die angst heel begrijpelijk is, en dat is iets wat jongeren moeten weten. En aan de andere kant is die angst niet helemaal gegrond, en dat moeten ouderen weten doordat zij met jongeren in gesprek zijn. Je kan daarin veel van elkaar leren; bij ouderen zie je dat de kerk hen nog veel waard is, terwijl jongeren hier soms wel wat meer van kunnen gebruiken. En als ouderen horen hoe jongeren in het geloof staan, dan geloof ik dat zij meer bereid zijn om die sleutels uit handen te geven.

Antwoorden rondom ‘Inlevend zijn in de jongeren van vandaag’

J: U had het over een stukje inleven in elkaar. Dat vormt een mooi bruggetje naar kernwaarde twee. 75 procent geeft aan dat er meer aandacht mag zijn voor de leefwereld van jongeren. Herkent u dit? Wat wel/niet? Op welke manier krijgt deze aandacht vorm?

M: Dit herken ik heel sterk! Ik herken dit bijvoorbeeld in de kerkdiensten op zondag. We hadden vorige week een netwerkbijeenkomst met de scholen in de buurt en een aantal kerken. Via een filmpje kregen wij te horen wat jongeren van de kerk vonden, waarop vele jongeren de kerkdienst ‘volwassendiensten’ noemden. Een van die jongeren die wees bijvoorbeeld op dat bij bepaalde thema’s dan een ‘volwassen’ voorbeeld wordt genoemd, zoals het huwelijk. Zij zijn niet getrouwd en er wordt verder geen voorbeeld genoemd, dus zij krijgen het idee dat het dan niet over hen gaat.

Dus ik merk die behoefte sterk. Als jongeren dan naar de kerk gaat, dan moet het raken aan hun leven. Thema’s en vragen waar zij mee dealen, wat dus niet alleen vragen van jongeren zijn, moeten besproken worden. Met voorbeelden uit de leefwereld van die jongeren. En daar schiet de gemiddelde kerkdienst ernstig in te kort. Veel predikanten kennen de wereld van jongeren niet eens. Ze willen iets zeggen over *social media* en gebruiken vervolgens Facebook als voorbeeld. Terwijl Facebook allang niet meer een ding is, tegenwoordig zijn jongeren bezig met Instagram en Snapchat.

J: Het zit dus al in kleine dingetjes?

M: Jazeker. Maar ook andere voorbeelden van hun leefwereld: waar jongeren naar kijken, welke vloggers tegenwoordig *trending* zijn. Ik denk dat het echt nodig is dat predikanten leren hoe de wereld van jongeren in elkaar steekt. Onderzoek de thema’s en gebruik daarbij, in de dienst, de goede voorbeelden. Ze hebben nu namelijk niet het idee dat de preken over hen gaan.

In het algemeen is de eredienst op een manier vormgegeven die voor een steeds groter deel van de jongeren niet meer aanspreekt. Het idee dat je in een kerk zit en luistert naar wat een man of vrouw te vertellen heeft... In Assen kwam jongeren laatst naar mij toe met het idee om alle stoelen uit de kerk te halen en er wat tafels met stoelen neer te zetten. Ga er met verschillende leeftijden omheen zitten, zing met elkaar een lied, laat iemand een inleidend praatje maken, om vervolgens met elkaar daarover door te praten. Ik heb het hier op catechisatie over gehad met een aantal jongeren die al een jaar niet in de kerk kwamen. Als we zoiets zouden doen, dan zouden zij weer komen.

Dan kan je niet langer anoniem in de kerk zitten. Je praat met elkaar, leert elkaar kennen en bouwt een relatie op. Dan ben je samen kerk. Ik merk dat de boodschap die wij hebben vaak niet aansluit door de manier waarop wij het brengen en hoe wij erover praten. Daarin speelt de vorm ook een

grote rol; het sluit niet goed aan op jongeren. Als we daar nog lang mee doorgaan, dan lopen we het contact met de jongeren mis. De tijd is veranderd, en daar moet je in meebewegen.

J: En op welke manier zou deze aandacht vorm moeten krijgen? U zegt eigenlijk: ga eens met hen in gesprek en vraag eens naar wat zij belangrijk. Praat niet over hen, maar met hen.

M: Heel veel jeugddiensten kenmerken zich in dat het eigenlijk geen jeugddiensten zijn. Er staat dan vaak een band met opwekking en er wordt een thema behandeld waarvan de vraag op een ietwat eigentijdse manier is geformuleerd. Dat er dan een band staat en er andere liederen worden gezongen, dat spreekt de jongeren wel aan, geloof ik. Maar nog steeds zit er een votum en zegengroet in, de geloofsbelijdenis wordt gezongen en de vaste orde van dienst blijft gehanteerd. Dan voelt het voor veel jongeren alsnog een kerkdienst. Ik zou weleens met die jongeren in gesprek willen: stel, je mag alle kaders loslaten... Hoe zou jij dan een uur lang bij elkaar willen zitten, op een manier dat jullie er echt wat aan hebben? Ik denk dat dat de manier is om met jongeren in gesprek te gaan. Oude vormen loslaten en meer verdiepen in de leefwereld van jongeren; wat houdt hen bezig, wat spreekt hen aan en hoe kunnen we daarop aansluiten.

Antwoorden rondom 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal'

J: Dit vormt gelijk een mooie inleiding op kernwaarde drie. U benoemde het niet kunnen overbrengen van de boodschap. Dat is waar kernwaarde drie zich op focust. Gemeenten lijken moeite te hebben met het centraal zetten van het leven van Jezus, en het helpen van jongeren om Jezus in het dagelijks leven te kunnen volgen. Tegelijkertijd wordt 'Zet Jezus en Zijn boodschap centraal' gezien als de belangrijkste kernwaarde. Wat zijn uw gedachten daarbij?

M: Een paar maanden terug werd ik met die tegenstelling, of verlegenheid, geconfronteerd. Dat was in de weken voor Pasen. Ik gaf catechisatie aan jongens van ongeveer 15 tot 17 jaar, en ik wilde het in die weken gaan hebben over Jezus: wie was Hij, wat heeft Hij gedaan, et cetera. Ik verbaasde mij erover hoe weinig zij met Jezus hadden. Het zei hen zo weinig: Hij was voor de zonden gestorven, maar dat deed hen persoonlijk niet zoveel. Dat vond ik verbijsterend: hoe kan Jezus deze jongeren van 17, na zoveel jaren onderwijs en dergelijke, zo weinig zeggen?

Dus ik merk inderdaad dat wij als kerken te weinig het verlangen bij jongeren kunnen opwekken om Jezus te volgen en Hem het centrum te maken van het leven. Een van de oorzaken daarvan, en dat is mijn persoonlijke mening, is onze theologie. Als ik even het voorbeeld pak van Pasen; wij zijn heel goed in het bezig zijn met de lijdenstijd van Jezus. Maar we weten ons weinig raad met de tijd na Pasen. We weten ons geen raad met het leven na de overwinning, wat het inhoudt om te leven na Pasen. Een nieuw leven, een nieuw mens... Daar gaat het haast nooit over.

J: Lijkt het dan alsof het in onze kerken bij het kruis stopt?

M: Daar lijkt het soms wel op. Wij stoppen heel vaak bij het kruis, sterker nog: elke zondag beginnen we daar opnieuw mee. We komen in afhankelijkheid, lezen de wet, belijden onze zonden, vragen om vergeving en gelukkig worden we vergeven. En de volgende week doen we in principe hetzelfde.

Maar wat houdt de boodschap dan in? In onze kerk is bijvoorbeeld de vruchten van de Geest zo'n onderontwikkeld thema. Ook als je de Heidelbergse Catechismus bestudeert komt het er nauwelijks in terug. Er gaat een zondag over de Heilige Geest, maar voor de rest komt hij niet of nauwelijks

centraal naar voren. Een term als 'de nieuwe mens' komt helemaal niet voor in de Catechismus. Dus het zit niet in onze theologie.

Ik denk dat daarom veel jongeren zich afvragen wat je nu aan dat geloven hebt in het dagelijks leven. Wat kun je er nu mee? Dat zijn vragen die volledig in de thematiek zitten van het nieuwe leven, de vruchten van de Geest, en noem maar op. Daar hebben wij geen of nauwelijks een levensstijl of theologie voor ontwikkeld. Daar komt ook misschien wel uit voort dat wij het moeilijk vinden om Jezus' boodschap centraal te zetten en het lastig vinden om Jezus te volgen in het dagelijks leven. Dat hebben we niet ontwikkeld, omdat wij praten over zondebesef, jezelf verloochenen, et cetera. Daar hebben we veel mee, met die thema's. Maar thema's als een geliefd kind van God zijn is lastiger voor ons. Daar hebben we weinig taal voor ontwikkeld.

J: Ik herken wel dat het inderdaad vaak over zonde gaat binnen de kerk. Daarin merk ik vooral dat het heel algemeen wordt gehouden: we praten over zonden, maar niet over mijn persoonlijke zonden.

M: Het is natuurlijk ook heel spannend om te vertellen wat jouw zonden zijn. Ik heb zelf een preekbevoegdheid, dus ik ga regelmatig voor in gemeenten. Zelf vind ik het prettig om dat wel te doen, het benoemen van mijn zonden. Dat doe ik om te laten zien dat ik ook maar gewoon een mens ben. Ik wil niet vanuit de hoogte gaan vertellen hoe het zit, want ik worstel er net zo hard mee. Ik merk dat mensen positief daarop reageren. Ze vinden het fijn als ik dat benoem en daarover vertel, want het roept herkenbaarheid op. Door dat te benoemen laat je Gods liefde in de praktijk zien. Dan krijgen woorden als 'genade' en 'nieuwe leven' kleur en vlees.

Dus ik merk dat het nodig is dat we in de kerk kwetsbaarder en eerlijker durven te zijn naar elkaar. Dat is wat Growing Young ook beschrijft: eerlijk en kwetsbaar durven zijn over waarop wij soms stuklopen en waar wij de eindjes niet bij elkaar krijgen. Daar moeten leiders en dominees als eerste mee beginnen.

J: Ja, precies. Leiders en dominees staan daarin toch op een ander *level* dan het 'gewone' kerklid. Zo kan het in ieder geval wel overkomen op jongeren. Dat is denk ik de afstand die de titel met zich meebrengt, hoewel die door de jaren heen al wel kleiner is geworden.

M: Klopt, die afstand is er. Hierdoor missen ze soms de aansluiting. Ik ging een aantal jaren geleden voor in een dienst, en daarin vertelde ik dat ik niet zo goed ben in dagelijks Bijbel lezen. Ik zou dat graag willen, maar ik vind het lastig. Ik kom er soms gewoon niet aan toe, raak snel afgeleid of heb er de rust gewoon niet voor. Na de dienst kwamen veel mensen met verbazing naar mij toe. Dat iemand die op het podium staat, theologie heeft gestudeerd, ook moeite heeft met het dagelijks lezen van de Bijbel. Ze konden het niet geloven. Maar toen ik zei dat het echt waar was, merkte ik bij hen een soort opluchting; 'oké, als jij daar al moeite mee hebt, dan is het ook niet erg als ik dat af en toe vergeet.'

Het is goed om dat te doen. Ik vergeet zelf nooit meer dat een dominee dat deed toen ik jong was. We hadden catechisatie van hem en we kregen het over seksualiteit, en op het gegeven moment ging het over zelfbevrediging. Ik vergeet nooit meer dat onze dominee zei: 'jongens, denken jullie dat ik daar nooit mee worstel?'. Ik vergeet dat nooit meer, want op dat moment realiseerde ik mij dat hij ook gewoon een mens was. Tot dan toe had ik het gevoel dat dominees niet hetzelfde waren als mij, want zij waren, dacht ik, al zoveel verder.

Antwoorden rondom 'Werk aan een warme gemeenschap'

Het viel mij op dat u veel nadruk legt op die vierde gemeenschap. U gaf daarin al aan dat deze kernwaarde voor uw gemeente op dit moment prioriteit heeft. De respondenten vonden kernwaarde vier ook een belangrijke kernwaarde. Zo geeft 82 procent aan dat meer aandacht voor een warme gemeenschap de gemeente aantrekkelijker maakt. Tegelijkertijd is er weinig contact tussen de generaties en wordt dit niet of nauwelijks gestimuleerd. Herkent u deze spanning? Wat of waarin wel/niet?

M: Ik herken deze spanning. Ik denk dat generaties veel meer met elkaar in contact moeten komen, dat is een punt waar meer aandacht aan gegeven mag worden. Wat mij betreft mag catechisatie een activiteit worden waar de hele gemeente aan mag deelnemen. Er moet meer geïnvesteerd worden binnen de contacten tussen de verschillende generaties. Eigenlijk moet dat al duidelijk worden als mensen lid worden van een kerk; het is normaal om veel in contact te staan met andere generaties.

Toen ik in het derde jaar van mijn opleiding zat, toen heb ik een onderzoek gedaan in een gemeente om te kijken hoe het contact tussen de generaties is. Daarin kwam naar voren dat dit bijna niet het geval was. Jongeren vonden dat toch wel jammer omdat zij best wel wat vragen hadden, zowel rondom de kerk als het geloof in het algemeen. Ik presenteerde dit toen aan de kerkenraad. Na mijn presentatie stond er een ouderling boos op, want die vond dat niet terecht. Hij was namelijk laatst bij een verenigingsgroep geweest omdat de jongeren veel moeite hadden met de kerkdiensten. Zij wilden daar graag met iemand over praten. Hij was daar geweest en de jongeren waren de hele avond stil geweest. Hij was boos omdat de jongeren toen niks zeiden en nu in een enquête hun moeiten uitten.

Ik wist over welke groep dat ging, want ik gaf hen catechisatie. Dus die volgende keer sprak ik hen daarop aan en vroeg hen hoe het was gegaan. Ik kende hen, dus ik wist wel dat zij veel hadden aan te merken op de kerk, daarom vroeg ik hen waarom zij stil waren gebleven. Hun antwoord was tekenend, ze zeiden: 'als wij echt hadden gezegd wat wij ervan vonden, was het toch niet gebeurd. Dus zeiden we maar niks.'

Ik vind dat typerend. We spreken elkaar heel weinig, maar als we elkaar dan spreken dan komen we snel tegenover elkaar te staan. Het gaat snel over wat we van iets vinden, hoe wij ergens tegenaan kijken, et cetera. Hierin komt de volwassene als volwassene, en de jongere komt als jongere. Dus we praten ondergeschikt met elkaar.

Als voor veel mensen die warme gemeenschap belangrijk is, is het nodig om te investeren in die contacten. Maar investeer dan in die intergenerationele contacten met het oog op het creëren van een warme gemeenschap! Ga geen kerkelijke thema's bespreken, maar vraag eens wie Jezus voor diegene is, of met welke thema's/vragen zij rondlopen. Vraag om voorbeelden waarin iemand God sterk ervoer, of juist voorbeelden waarin iemand heel veel vragen en twijfels had.

Op zo'n manier moeten we met elkaar in gesprek. Daar zijn genoeg handvaten of methoden voor te vinden. Dan kun je een warme gemeenschap worden. Ik denk dat mensen dat contact nu uit de weg gaan omdat dit soort gesprekken vaak eindigen in een discussie. Het eindigt vaak in oordelen. Dat moet eruit.

Antwoorden rondom 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen'

J: Dan gaan we verder naar kernwaarde vijf. De kernwaarde 'Geef in alles aandacht aan jongeren en jonge gezinnen' wordt gezien als de (persoonlijk) minst belangrijke kernwaarde. Tegelijkertijd stelt Growing Young dat deze kernwaarde essentieel is voor de continuïteit.

Hoe zou u dit verschil duiden? Is Growing Young toepasbaar zonder in alles aandacht te geven aan jongeren en jonge gezinnen?

M: Ik vind het gek dat deze als het minst belangrijk wordt gezien. Zeker als het gaat om het stimuleren van ouders, dan is deze het belangrijkste! Je kunt geweldig jeugdwerk neerzetten binnen een gemeente, maar als daarachter geen ouders staan die hun kinderen stimuleren, enthousiasmeren en thuis gesprekken voeren over het geloof, dan houdt het op. Dan kun je stoppen. Dus ik vind het heel verrassend dat deze wordt gezien als het minst belangrijk.

Hoe ik dat verschil kan duiden weet ik niet. Ik zie bij ons in de kerk dat mensen geneigd zijn te denken: 'daar hebben we toch onze betaalde krachten voor?'. Misschien zit dat erachter. Of mensen zijn van mening dat de kerk er voor iedereen is, en dat ze daarom niet willen investeren in een doelgroep.

J: Dat zou goed kunnen. Het idee dat bijvoorbeeld ouderen vergeten worden wanneer de focus op jongeren komt te liggen.

M: Mijn stelling is: als je aandacht geeft aan jongeren, dan gaat iedereen daarop vooruit.

J: Op wat voor manier?

M: In het boek staat dat ergens heel mooi beschreven. Ze merkten dat wanneer gemeenten onevenredig investeren in jongeren, dat jongeren ook veel terug investeren in de gemeente. Growing Young vroeg zich af wat jongeren dan specifiek bijdragen aan de kerk. Dit vroegen ze ook aan volwassenen, waarop de meesten antwoordden: vitaliteit. Jongeren injecteren de kerk met energie en intensiteit. Anderen wijzen op passie van jongeren, en op de innovatie en vernieuwing die zij met zich meebrengen. Daarnaast kwam er meer *overall health*, meer algemene gezondheid.

Hierover gingen de onderzoekers in gesprek, waarna een van hun adviseurs zei: gezonde kerken bereiken jonge mensen, en jonge mensen maken de kerk gezonder. Als jouw kerk twintigjarigen bereikt, dan zullen ze ook zestigjarigen bereiken.

Een andere adviseur zei: je kunt geen grote kerk bouwen met slechte studentenbediening. En je kunt geen sterke studentenbediening bouwen met een lakse kerk.

Dat geeft voor mij aan dat het enorm op elkaar inspeelt. Een wisselwerking. Ik geloof echt dat als je de aandacht richt op jongeren, dat zij een groot gedeelte weer terug richten op volwassenen. Ik zie in de praktijk dat jongeren proberen rekening met elkaar te houden. Dat wordt enorm gewaardeerd door volwassenen. Bij ons was bijvoorbeeld afgelopen zondag een jongerenkoor aan het zingen, en dat deden ze met zoveel passie en enthousiasme. De hele gemeente werd meegenomen in die passie, dat was niet normaal! Dat is wat jongeren doen.

Door te investeren in de jeugd bereik je ook de zestigjarigen, daar ben ik van overtuigd. De vragen van de jongeren zijn ook de vragen van volwassenen. En de energie van jongeren werkt enorm aanstekelijk, ook voor de ouderen.

J: Dan is de volgende vraag misschien een inkoppertje. Is Growing Young toepasbaar zonder aandacht te geven aan jongeren en jonge gezinnen?

M: Nee, ik denk van niet. Als je bereid bent om aandacht te geven aan jongeren, dan wil je ze ook actief maken in de kerk; kernwaarde één. Binnen dat aandacht geven aan jongeren zit natuurlijk het inleven in jongeren en in hun leefwereld; kernwaarde twee. En ga zo maar door. Het hangt allemaal met elkaar samen.

Het tegengestelde zie je ook. Als een kerk niet investeert in jeugd, dan verdwijnen ze uiteindelijk en hou je een vergrijsde kerk over. Als ik in een kerk kom waar alleen maar ouderen zijn, dan merk ik dat de *spirit* eruit is. En dat wordt echt gebracht door jongeren, dus je moet ergens wel. Ik geloof dat deze kernwaarde in alles samenhangt met de rest. Het is een drijvende kracht achter de andere kernwaarden.

Antwoorden rondom 'Wees relevant voor anderen'

J: Dan hebben we nog een kernwaarde te gaan, en dat is kernwaarde zes. Het lijkt erop dat gemeenten zich bewust zijn van hun rol om relevant te zijn voor hun omgeving, tegelijkertijd lijken gemeenten jongeren niet of nauwelijks toe te rusten om hun geloof uit te dragen. Is deze spanning herkenbaar?

M: Veel kerken zijn naar binnen gericht. Dan merk ik wel een verschil met het westen van het land, waar dit minder het geval is. Dat komt omdat de noodzaak daar hoger is. Ik merk dat veel kerken hier het niet zo belangrijk vinden omdat de meesten al lid zijn van een kerk. Moet je dan zoveel investeren voor die overige twaalf mensen die nog niet lid zijn? De urgentie is toch minder hoog op plekken waar mensen, in bepaalde mate, nog wel wat hebben met de kerk. Dus het feit dat kerken naar binnen zijn gericht en de afwezigheid van urgentie spelen hierin een grote rol.

Daarnaast heeft het ook te maken met de visie op jeugdwerk en jongeren. Zo zijn wij de afgelopen tijd bezig geweest met het opnieuw formuleren van ons beleid op jeugdwerk. Ik ben toen rond gaan kijken naar wat de visie van andere kerken op jeugdwerk is, gewoon om eens een beeld te hebben en misschien inspiratie op te doen.

Wat mij opviel was dat heel veel kerken als doel hebben dat jongeren een persoonlijke relatie met God ontwikkelen. De focus op dat lijntje naar boven. Ik las bijna nergens iets over de betrokkenheid op elkaar, het vormen van een warme gemeenschap en het relevant zijn voor de samenleving. Kerken gaan dus veel investeren in een goede relatie met God, bijvoorbeeld door catechese en vereniging. Daarnaast is het heel belangrijk dat je kerkdiensten bezoekt. Als die persoonlijke relatie dan tot stand is gebracht maakt de kerk een terugtrekkende beweging. Het doel is behaald en nu is het niet meer de verantwoording van de kerk, maar nu moet je het zelf doen.

Het is dus belangrijk dat we anders leren kijken naar die visie op jeugdwerk. We moeten niet alleen investeren in die persoonlijke relatie. We moeten daarnaast laten zien dat die persoonlijke relatie invloed heeft op hoe wij met elkaar en de samenleving omgaan. Als we dat meer onderdeel maken van ons DNA, dan treden wij automatisch meer naar buiten.

J: Dat is een interessante invalshoek! Als je zo op jezelf gericht bent, dan is het lastig om om je heen te kijken.

M: Ik zie wel veel mensen die veel passie hebben en dit ook wel willen uitdragen. Ik denk dat veel gelovigen hierin te snel tevreden zijn. 'Als het tussen mij en God goed zit, en ik bezoek regelmatig de diensten en wordt daarin gevoed, dan ben ik wel tevreden.' Af en toe wat dingen doen binnen de gemeente, binnen commissies, dan ben ik tevreden en dan is de kerk dat met mij.

J: Misschien is een bepaalde lauwheid te kort door de bocht. Aan de andere kant, je zou denken dat als je er zo vol van wordt, dat je het dan uitdraagt en ermee bezig gaat.

M: Lauwheid is inderdaad te kort door de bocht, maar het is wel een spannende vraag: 'hoe snel ben jij, en hoe snel ben je als kerk, verzadigd?'. Als je merkt dat je al snel vol zit, dan gaat er waarschijnlijk ook niet ontzettend veel veranderen en dan blijft het voortkabbelen. Als je wil dat het, net zoals Jezus, je dagelijkse doel wordt, dan ontstaat er een soort blijvende trek.